

Primū p^oceptū p^oceptorij fratris
gotscala pitissimi viri et omi sciēci
az facultate exptissimi iāpit felicit

Non adorabis deos alienos
Exodi. xx. Legitur ibidem
Ego sum dominus deus tu
us. qui eduxi te de terra egip
ti aliena et de domo fuitutis. Nō ha
bebis deos alienos coram me. Non
facies tibi sculphre. nec similitudi
nem que in celis neq; in terris neq; eorū
que sunt ut colas ea. Ad illi
mandati explanacōez cōcurrūt tria
Quedā p^otinent ad mandati cogni
cōez. Ista debēt p^omitti. Quedam ad
mandati integracōez et ista debēt i
p^omi. Quedā ad mādati obfuaconē
Ista debēt subiūgi. Primo dico q^o q^o
dam fuit ad mādati cognicōez. q^o de
bent p^omitti. et ē noticiā creatoris et
recreatoris. Ideo dicit. e^o fili dñs de
tu? q^o p^otinē ad ei? cognicōez. Dñs
iñnuat dei p^omi. deus filij sapienciā
tu? spūs scti clemēciā. In h^o q^o dicit
ego. notat p^oemptitatē effēcie. dñs
de? tu? finitatē p^osonaz. An adoratio
nem illi? noticiā p^oexigit q^od sit de?
Rūt bo. fco. de cō. p^osa. x. dices. Q^o dō
nihil melius cogitari possit. Cui con
cor. āsel. p^osolog. Et credimus inq^ot
deū aliq^od quo nihil melius cogitari
possit. Et augustinus. li. v. de doctrina
xpiana. dt. c. iij. q^o deus ē res quam
ceteris r^obus oibus antepōnūt. Vnde
p^opheta. Magnus dominus et lauda
bilis nimis et magnitudinis eius nō
est finis. ps. cxliij. Vñ dicebat p^ophi
losophus empedocles q^o deus ē spe

ta immortal cui? centz ē vbiq;: dñi
ferēcia vero nusq^o. Nota q^o deum cog
nouimus ex tribus

Per exempla creaturarum

Per dogmata scripturarum

Per inspiraciones supernorum

Primo per exempla creaturaz. Sa
piēcie xij. A magtūdie creature
cognoscibilis poterit creator bonum
videri. Vñ lauda? aliquē artificem
et eū cognoscimus magistrū p^ope az
tificū. Sic ex pulchritūdie creatu
rarū omiū deū creatorē pulchrū cog
noscimus. Jo. dicit. Bo. li. iij. de con
metro ix. Tu cūcta supremo duās
ab exēplo pulchrz pulcherrimus ip
se mūdū mēte gerēs filiq; p^omagine
formās. Itē Alanus i ātaclaud. Dñi
me pater eterne deus viueasq; p^otas
Qui rex spēs mūdi sēlibus vmbra
Exterius p^ongēs f^orestis p^omagine
forme. Ideo dicitur ad romanos pri
mo. Inuisibilia dei p^o ea q^o facta sūt
a creatura mundi intellecta conspi
ciunt. Dup quo dicit magister sētē
ciarum. Sicut ex motu corpis aimā
quam nō vides intelligis. sic ex mo
tu totius mundi et regimine omiū
creaturarum creatorem philofophi
gentiles cognouerunt. p^opter h^o dicit
beatus augustinus. v. de finitate. c.
iij. de magnis et. v. de p^ouis. Neq; z
dinoz libroz tātū auctoritas deū p^o
dicat ēē h^o ois q^o nos circūstat creatūā
Ide dicit. venerabil linco. i. dicitis suis
dicto lxxij. Dicit. iqt oēs lrē loquūtur
creatorē sic oēs spēs creaturē validif
sima et limpidissima voce eūde cōfite
t^o amatorē. Ideo dicebat iob ca. xij

Interroga iumenta et volucres te. et
latia celi indicabunt tibi. loquere
et respondebunt tibi. et enarrabunt
piscis maris **S**uper quo greg. Pi
scis maris et volucres celi et iumenta
querimus. dum illorum naturas con
sideramus. que nobis concorditer res
pondent quod cuncta dominus fecerit.
qua dum oculis nostris suas speci
as ingerunt. a semetipsis non esse tes
tantur **P**er hunc modum loquitur au
gustinus li. x. confes. c. vii. **I**nterroga
ui terram. utrum esset deus meus? et om
nia que in ea sunt et dixit mihi non
sum **I**nterrogaui mare et abyssum
et reptilia animarum viuorum. et res
ponderunt mihi non sum deus tuus.
querere supra nos **I**nterrogaui aus
ras flabiles et quesui et dixit vniuer
sus aer cum incolis suis. **F**allitur
anaximenes non sum deus tuus. que
re supra. inquit. hec aug. **S**ecundo
que pertinent ad mandati integrati
onem et illa debent interponi **E**t sunt
duo. vnum est affirmatiuum et aliud ne
gatiuum **D**e affirmatiuo dicit math
quinto **D**ominum deum adorabis et illi
soli seruias. et deuter. vi. **I**te ps **Q**uo
iam ipse est mare et ipse fecit illud
et arida fundauerunt manus eius
Venite adoremus et proletemus coram
domino **C**irca quod sciendum quod sex sunt
affirmatiua adoranda

Primo deus gloriosus
Secundo humanitas christi
Tertio corpus christi in altari
Quarto sancti in patria
Quinto ymagines sanctorum
Sexto crux christi et eius arma

Primo et principaliter est adoratio
deus gloriosus semper benedictus et
hinc latine qui est cultus soli creatori
debitus. secundum magistrum sententiarum
libro tertio distinctione nona **T**ali
adoratione nulla creatura est adoran
da: quia talis adoratio deo debetur
in signum summe excellentie ut dicit
augustinus. x. de ciuitate dei **Q**uia
ipse solus excellens est **R**ex regum.
dominus dominantium **A**po. xviii.
Secundo adoremus christi humanitas
tem: eadem adoratione. scilicet latine **A**do
rabunt eum omnes angeli eius. he
bre. primo **A**dorare scabellum pedum
eius quoniam sanctum est **D**e hac
dicit magister sententiarum libro tertio
distinctione nona dicens **A**liis autem
placet christi humanitatem vna ado
ratione cum verbo esse adorandam: non
propter se sed propter eum cuius sca
bellum est **C**ui est vniuersa **N**ec propter
se sed propter illum est adoranda.
nec quod hoc facit ydolatrie reus iudicari
potest **S**ubdit allegans iohannem damas.
libro tertio. c. octauo dicens **C**ristus
est deus perfectus quem adoramus
cum patre et spiritu sancto vna ado
ratione **D**equit **N**on enim nudam
carnem adoramus: sed vnitam diui
nitati et vnam ypostasim dei verbi
duobus in se reductis naturis. timeo
carbonem tangere: propter ligno co
pulatum ignem: et infra ex verbis be
ati aug. **E**go inquit dominicam carne
ymmo perfectam in christo humani
tate ideo adoro nisi quia diuinitate sus
cepta et deitate vniuersa est: et non alium
et alium: sed vnum eundemque deum et

hominem filium dei esse confiteor. De
 niq; si hominem sepeaueris a deo. il
 li nunquam credo nec seruiro velut si
 quis purpurā vel dyadema regale ia
 sens inueniat nūquid ea conabitur
 adorare? Cum vero rex ea fuit indu
 tus periculum mortis incurrit si ea
 cum rege adorare quis contempserit
Hec aug? . et magister. **Ista adora**
 tio per omnia membra corporis est
 exercenda. Cuius exemplum patet
 in iudeis. qui in adoratione mouēt om
 nia membra sua. quasi dicerent Om
 nia ossa mea dicent. Domine quis
 similit tibi? **Primo** per oculos ipsoꝝ
 i celum eleuando. ps. **Leuaui oculos**
meos in montes vnde veniet auxili
um mihi Per manus ad deum expā
 tendo exēplo moysi **Exodi xvij** Mo
 ses expandit manus ad deum cōtra
 amalech **Per genua** ad deum curuā
 do cuius magnitudinem formidā?
Ideo salomon vtrūq; genu in terrā
 fixit. in. **Ry viij** et deum adorauit. **ysay**
xlv. **Mibi** curuabitur omne genu di
 cit dominus? **Item** totum corpus i ter
 ram prosternendo **Ante illum** mise
 ricordia inuocam? **Exēplū** i iudith
 eius de. **ix**. **Que** induēs se cilicio posuit
 cinerem sup caput eius et prosternens
 se coram domino clamauit ad deum
 eius misericordiam petendo vt popu
 lum liberaret ab exercitu holofernis
Et hoc racōnabilis. qz animā et corp?
 et omnia bona corporalia habemus
 a deo **Ergo** cū hijs debemus deo ser
 uire **De cuncto** hec adoratio situ ē def
 minanda quia nos debem? deum ad
 orare versus orientem que fuit lex pi

tagoē **Sarraceni** vs? meridie q̄ fu
 it lex hmetis tris megesti et cōsonat
 legi machometi. **Quedā** ad occidē
 te vt lex moysi et iudeoꝝ vtz. **exodi**
xxvi. **Quia** planete voluūt ab occidē
 te in oriēs secūd lumē vniuersū. h lex
 xpiana p̄cepit adorari ad oriētē. **Et**
 ratio h? ē mltiplex. qz sol i oriēte ori
 ē sic xp̄us ē sol iusticie cui? nomē ori
 ēs vocat **Secda** dñs crucifix? ad ori
 ēte respiciebat vt **damaſ?** dicit. **li**
iiij ca. iiij hoc significat sacerdos qui
 orat i missa vs? oriētē **Sz** rationale
 diuinoꝝ pte. **v. i** plogo dic. qd re
 spiciebat ad occidēte. **Ideo** nos ora
 m? ad orientem tāq̄ ad deū respiciē
 tes **Tercia** ratio quia deus plantaue
 rat paradisu ad oriētē **Adā** autē a pa
 diso exclus? habitauit i occidēte. ad
 quā patrā aspiciam? ad ipaz aspici
 ētes deū adore? **Quāta** dñs assūpt?
 in celū ad oriētem ferebat **Ita** apli
 ipm adorauerūt. ps **Qui** ascendit sup
 celū celi ad orientē. **Quita** xpc rētu
 rus ab oriēte vriet **Vñ** ipē dicit ma
 thei. **xxiiij** Sic fulgur exit ab oriēte
 et appaet in occidente **Ita** eit aduēt?
 filij hois **Secda** in tēplo dñi specōsa
 pōr dñi ad oriētē sita fuit **Sz** ista n̄
 habē? ex p̄cepto h̄ ex consuetudie robo
 rata vtz. **xi. d. c.** ecciaꝝ **Vbi** dicit q
 scriptura h̄az vs? oriētē orare nos
 docuit **Tercō** h̄ adoracō i sacro loco ē
 frequētāda ps **Introito** domū tuam
 adorabo ad tēplū sc̄m tuū quous vbi
 qz locoꝝ possum? adorare deum **Vñ**
Iux illd **Jo. iiij**. **Venit** hora quando
 neq; in monte hoc. neq; ierosolimis
 adorabūt patrem. h̄ veri adoratores

adorabunt prēm in spū et veritate. qz
 deus ubiqz est: ergo ubiqz p̄t adora
 ri. p̄s **S**i ascendero in celum tu illic
 es si descendero tē. **V**n̄ p̄p̄ha **C**elū et
 terrā ego impleo. p̄t ergo de? adora
 ri in cāpo. in domo in cubiculo. **M**at
 thei vi. **T**u autem cū orabis int̄ in
 cubiculū et clauso ostio adora prēz
 tuū. **F**it tñ illa adoratio uenient or
 in ecclesia consecrata p̄pter septē. **P**ri
 mo p̄pter p̄ncipal̄ angeloz. **A**ssistunt
 em̄ angeli adorantibz vt orōes dño
 offerant. s̄m̄ illud **I**n asp̄cū āgeloz
 psallā tibi tē. **H**inc āgel? ad tobiā.
Ego obtuli orōem tuā dño. **S**ecūdo
 p̄pter p̄ncipal̄ scōz reliquiāz. **V**el p̄pter
 ymagines scōz. que incitant ad de
 uotionē. **T**ertio p̄pter multoz deu
 toz concursū ex quoz vnione fit orō
 exaudib̄ ilior. **I**uxta illud mat. xvij
Si duo ex uobis cōsenserit sup̄ ter
 ram de omni re quacūqz p̄cērit fiat
 illis a prē meo. **E**t si h̄ dicat de tribz
 v̄l duobz quid tūc ubi multi sūt cō
 gregati. **Q**uarto p̄pter absēnciam
 dyaboloz. i. pet. v. **E**t aduersari? v̄z
 dyabol? tāq̄ leo rugiēs tē. **N**ā sicut
 leo timet strepitū rotaz. i. q̄nē accen
 sū: gallū albū et catulū cōtra se v̄bera
 ri. **S**ic dyabol? timet strepitū rota
 rū. i. cantus scōz. **I**gnē accensū. i. de
 uotoz orōes. **V**nde dyabol? dixit be
 ato bartolomeo. orōes tue incēdūt
 me. **G**alluz albū. i. reliq̄as scōrū. **C**a
 tulū verberatū. i. xp̄m verberatum v̄l
 flagellatū. **H**ec oīa sūt in ecclesia q̄
 dyabolus fugit. igitur ibi nō p̄t esse.
Et p̄ dñs nō p̄t nos in orōe tēptare.
In ecclesia igit̄ debem? potē deum

adorare: p̄s **I**n ecclesijs b̄ndicte dō
 minū de fontibz isrl. **Q**nto qz eccle
 sia consecrata in honore alicui? sancti
Priū ergo est credere qz p̄ncipus eccle
 sie specialē curā habeat uenientibus
 ad locum domini sui sicut inuenitur
 de sancto iacobo et multis alijs speci
 aliter iuuantes sua loca visitantes.
Quia orantibus non modicum ne
 cessarium est adiutorium sanctoruz
 qui sūt potentes apud deū. **J**ob. v.
Ad aliqz sanctorum cōuertere. **S**ex
 to sūt ibi reliquie sanctorum. quia
 nullum altare dedicat sine reliquijs
 sanctorum. **E**rgo quando oras ante
 altare inuoca illos sanctos specialit̄
 quozum reliquie in altari continent̄.
Nulli dubium est quin cooperentur
 ad efficaciam nostre orationis cum
 fuerint uenerate. **S**eptimo ibi est
 corpus cristi continue ratione cuius
 quelibet ecclesia excellit templum sa
 lomonis. **I**n quo nūq̄ tantum bonū
 fuit. **I**n presēnciam autem cristi si q̄s
 bona fide orat. acius exauditur q̄ in
 alio loco. si latro fuit exauditus p̄pter
 presēnciam cristi in cruce. quāto ma
 gis propter presēnciam sacramenti
 eucharistie.

De adoratiōe latrē

Tertio debemus adorare latrē
 corpus cristi in altari. p̄s.
Adorabunt eum omnes re
 ges terre. omnes gentes seruient ei.
Vnde urban? q̄rit? et ponitur in cle
 ment. de reliquijs scōz. c. si dominū
 O excellentissimum sacramentum O

adorandum venerandum colendum
nec non et glorificandum et precipuis
magnificandum laudibus. Debet ei
adorari patrie. Unde precipitur de cele-
mis. c. sane q^d quilibet sacerdos frequen-
ter doceat plebem suam. ut cum in mis-
sarium celebratione eleuat hostia salua-
toris se reuerenter inclinent. Idem
facient cum eam portant ad infirmos.
Hec ibi. Sed quomodo haec adoratio de-
bet fieri. Respondet q^d sic. scilicet primo genua
flectendo. Unde Ap^ls flecto genua
mea ad deum patrem. Idem ad phi-
lippen. ij. In nomine ihesu omne genu
flectatur caelestium terrestrium et infer-
norum. **S**ed contra hoc faciunt quidam infirmi
et in deuoti. qui stat erecti cum capi-
te cooperati capucijs et peplis. ymmo
aliqui auertunt dorsum ad altare. Ideo
querit magister bernardus de bassia
sup^{er} gen^{eralem}. Quare p^{ro}stat? homines reue-
rentius se habent ad deum puta ora-
re flexis genibus prostratis corpori-
bus q^{uam} alij diuites. qui stant erectis
cervicibus. Respondit q^d huius causa est
multiplex. Prima est superbia. q^{uonia} p^{ro}-
pertas et felicitas temporalium cervicem
erigit superbiere faciens humiliare ne-
gligens. Item aug^{ustinus}. Difficile est q^{uod}
non sit superbus qui diues est. Tolle
superbiam et diuitie non nocebunt. Se-
cunda causa. ne genibus terram tan-
gentes. vestimenta preciosa maculet
quibus induuntur. Et sic proponit di-
lectionem vestimentorum ne macule-
tur honori creatoris sui. qui non p^{ro}-
p^{er}at unigenito filio suo. sed pro nob^{is}
omnibus tradidit illum. Tercia cau-
sa est. ne nimis fatigent corpora deli-

cata. que gerunt. et delicate nutriunt
ab infancia. Non sunt assueti se exer-
cere in laboribus duris. sed pauperes
assueti sunt laboribus duris. Ideo
minus curant se humiliare flectendo
genua sua quanto q^{uonia} per totam mis-
sam q^{uod} diuites abhorrent vix in ele-
uatione corporis christi. Quarta causa
est. q^{uonia} genua flectere non possunt im-
pediti rostris calciorum et ligaturis
caligarum. Quinta est. q^{uonia} non credunt
se multum indigere deo ex quo sic ha-
bunt in temporalibus. Sed pau-
peras ad deum currere facit. **J**emie
.xxvi. Dominus in angustia querunt
te. Secundo debent se eleuare ut
videant corpus christi. De quibus s^{an}-
ctus clemens. de hereticis. c. Ad nostrum.
Vbi dicitur de illis q^{uonia} in eleuatione cor-
poris christi non debet assurgere nec
eidem reuerentiam exhibere asseren-
tes q^{uonia} esset imperfectionis eisdem
si a puritate et altitudine sue contem-
plationis tamen circa sacramentum euka-
ristie a circa passionem humanitatis christi
aliqua cogitarent. Nonnulla etiam alia
sub simulata quidam scitatis specie di-
cunt. faciunt et committunt q^{uonia} oculos di-
ne maiestatis offendunt. et graue in
se continet periculum animarum. Nos ergo sacro ap-
probante talio sectam ipsam cum pre-
missis erroribus dampnamus et repro-
bamus omnino. **H**ec ille. Arguebant
enim sic. Nemo debet cessare a maio-
ri bono ut vacet minori. Sed ma-
gis bonum est contemplari diuinita-
tem q^{uam} humanitatem. ergo etc. Res-
pondit paulus de lazaro q^{uonia} presuppone-
bant filium q^{uonia} humanitas per eum unita deitate

et de summa trinitate et sic. i. Ideo
 titimabula an eleuacionem et in eleua
 tione pulsantur vt quilibet se reuerē
 ter eleuet et genua curuet ad corpus
 cristi adorandū **D**icit rationale dīno
 nū libro q̄to q̄ in veteri testamēto
 tube clangebant tpe sacrificij ut ho
 mines se deuote prepararet ad hoc
 sic similiter in eleuacōe corpis cristi
 pulsantur squille vt se preparant ad
 corpus cristi adorandum **T**er
 tio debet oculis intueri reuerent. vñ
 ps. **A**d te leuari oculo qui habitas
 in celis **S**ed diceres si i peccatis
 mortalibus possum corpus cristi cor
 poralibus oculis intueri Respondit
 thomas in iij. distinctione ix. q̄ ea
 quē in sacramento geruntur exteri
 debent responderi hijs que interius
 geruntur **V**nde scdm q̄ homo ad
 cristum accedit interius mente **I**ta
 ad eius sacramentū debet accedere
Quidem aut non accedunt neqz fide
 neqz caritate tales arēdi sūt ab in
 spectatione sacramenti. et a sūp̄sione
Quidem aut accediūt fide sine carita
 te tales possūt videre nō sumere. qz
 p caritatem quis cristo incorporatur
 ergo non peccat existens in peccato
 mortali videndo corp? xp̄i. nisi quis
 hoc vellet dimittere propter humili
 tatem se reputando indignum videri
 sicut publicanus. q̄ non audebat
 oculos in celum eleuare sed percutie
 bat pectus suū. luc. xij. **T**ercij ac
 cedunt fide et caritate tales sumere pos
 sunt **Q**uarto debent manus suas e
 leuare atqz plicare. ps. **E**leuatio ma
 nuū meaz sacrificiū respertimum

Quinto debet orare deuote. luc. xvij
Oportz semp orare. i. pro loco et tpe
 vnde dicit glosa extra de cele. mis. sacē
 sup verbo inclinent q̄ in eleuatione
 corpis cristi possum? dicere ista ver
 ba **S**alue lux mundi. v̄bum pris.
Hostia vera. vna caro. deitas inte
 gra. verus homo. **H**ec glosa **A**liqui
 dicunt tu rex glorie tu patris semp
 ternus es filius **T**u ad liberandū q̄
Sed alii illitterati debent dicere p̄
 noster qui es in celis **P**rima conclu
 sio si filius dei dimitteret humanaz
 naturam assumptā. sicut nūq̄ faceret
 tunc ista natura humana nūq̄ esset
 adoranda latre nec inuocāda vt pec
 cata dimitteret aut vitam eternam
 daret: patet quia tūc eēt pura crea
 tura. que nō est latre adoranda qz
 hunc honorem sibi deus reseruauit
 psay xlij. **H**onorem meū alteri non
 dabo **S**cda conclusio si inuenire
 tur sup terraz sanguis qui effluerat
 de latere cristi **V**el aliquid de circum
 cisione eius. nō sub speciebus panis
 et vini. non eēt adorandus sicut san
 guis in sacramento sub speciebus pa
 nis et vini **P**atet hoc quia non est
 dimitati coniunctus. sicut ille ergo
 nec est adorandus vt ille sicut nec san
 guis cristi in triduo mortis sue
Tertia conclusio si inueniretur alia
 bi cruor et color sanguineus a deo cre
 atus vel de alia re in specie trāsbnas
 natus neqz sub speciebus sacramen
 talibus non est adorandus vel hono
 randus nisi hoc prius auctoritate ro
 mani pontificis fuerit approbatum.
 patet de reliq̄s et vena. sanctorz c.

pōntificis fuerit āppbatū Patet de reliquijs ⁊ venera. sanctorū. c. cum ex eo. vbi innocēd^o tercius mandat q^d antique reliquie sāctorū ex capsā nullatenus extendantur ⁊ nouit in uente non p^osumant^r venerari absq^z āppbacōe romani pōntificis Vbi pre latis phibetur ne p^omittant xpi fide les eoz ecclesias causa deuocōis vi sitantes varijs figmentis ac falsis documentis decipi sicut in plerisq^z locis occasione questus fieri cōsueuit Et rō h^o est q^z nec in se habet aliquam sanctitatem cum sit res irracō nabilis Nec est diuinitati coniūctus sicut sanguis sub speciebus panis et vini ant alicui sancte rei vnit^r nisi q^z a deo de nouo est creatus vel tñs substāciatus de aliqua substācia ex qua maiorem non accepit sanctitatē q^z statua salis in quam vxor loth fuit tñs substāciata Genes xix Et sāg uis in egipto tñs substāciatus ex aqua Exodi vii. Vel aliquis lapis a deo nouiter creatus Sed dices ibi fuit miracula quāto imploratur sacer sanguis sic q^z dicūt infirmi curati mortui suscitati captiui redempti ⁊ sic de alijs Rūt aug^o xviii. libro de ci. di. allegatur i cānone. i. q. i. tenemus Qui facit miracula nihil est scilicet quo ad vitam eternā q^z mali miracula facere possunt deo permittente Vnde demones existētes i p^ocol multa fecerunt miracula quando eos infirmi implorant. ⁊ magi pharao nis scilicet Iannes ⁊ mambres uerterūt virgas i dracones ⁊ aquam in sangwinem exodi vii. Et symō ma

gus et antypus cum suis satellitibus Non tamen p^opter hoc ē eis aliquis cultus exhibend^o latrē aut di lie cum nullam in se sanctitatem habeant. sed potius pfidiam vt patet de reliquijs ⁊ venera. sanctorum capitu. Audiuimus. Dicitur igitur de quodam ebriolō ocāso in ebrietate quem populus p^o scō venerabat. q^z papa omnino imhibuit eāam si ibi fierent miracula Sicut species panis ⁊ vini in corpore nullam sanctitatem habent. sed sunt signa sanctitatis scilicet quod sub illis speciebus sit corpus xpi Sic nec in colore sanguineo Nec talis color sanguineus est signū q^z sub illo sit verum corpus xpi ex quo forte posset dici sanctus. Alio quin iste color esset in omni sacramēto eucharistie. Deberent ēgo omnes principes xpiani ⁊ prelati ad hoc laborare si alicubi talis color sanguineus adoraretur et imploraretur tamquam deus. quod de medio tolleret sicut fecit rex ezechias qui confrēgit serpente in eneam Cui populus iudapaus honores soli deo debitos exhibebat iij. Reg. xviii. ca. Quē tñ deus precepit erigi Idem obligantur episcopi in eorum dyocēsis Et hoc est q^z dominus predixit Deuteronomij xij. Si surrexerit in medio tui p^opheta ⁊ cetera Nota ibidem Et Deuteronomij vi. Dominum deum tuū adorab. ⁊ illi soli fies. nec propter scandalum pharzeorum aut pusillorum huius uitas dimit tenda. Mathei xv. Dimitte eos quia ipsi cāci sunt ⁊ duces cecorum.

C

Vbi bēsa et regula iuris Vtilius
scandalum nasci permittit q̄ veritas
deserat maxime a speculatore
Ezechielis xxxij. Si speculator vis
dent gladiū venientē et nō sonuerit
bucina et ppl̄s se nō custodierit ve
neritq; gladius et tulerit de hīs ani
mam Ille quidē de iniquitate sua cap
tus est sanguinem autē eius de maū
spiculatoris requiram Sed posito
q̄ sacerdos p̄ negligentiā aut igno
rantiam v̄l impotentiā nō cōsecraret
sic allegat Ext̄ de p̄bitero nō bap
tizatus et tñ celebravit et p̄ cōns non
cōsecravit qz baptisim⁹ est ianua om
niū sacramētōz Item si q̄s adorasset
iacobū minore credēs eū fuisse xp̄m
qz fuit sibi similis Vtrū tales ado
rantes peccent v̄l nō Respō. magist̄
Johes cleimok q̄ in isto caū nō ado
rassent iacobū nec hostiā nō cōsecratā
sed cristū quē credebant eē istū. nec
isti errant circa obiectū fidei. sed cō
exteriora Item si dyabol⁹ trās figu
raret se in speciem cristī. et alicui sim
pliciter adhereret: et talis eum adoraret
R̄nt decre^m. xxxij. q. i. c. p̄mo q̄ tal̄ er
ror nō est piculosus Item eadē ado
racōe debz adorari scz latrē sanguis
cristī in calice et nō calix. si quidam
adorant calicē tanq̄ sepulchrū. qd̄
fieri non debet p̄pter ydolatriā s̄ tali
adoracōe non dz adorari sanguis qui
miraculose apparet in hostia cōsecra
ta aliqñ Quia est pura creatura et
non sanguis xp̄i. qz miraculose p̄cre
atur p̄pter pfidiaz quorūdam hōim
evacuandā Sexto ē muneribz ad

D

implēda exēplo trū r̄gū dicētū.
x̄im? cū muneribz adorare eū **Matth**
sc̄do Nam in antiq̄ lege offerebant
deo p̄pter q̄tuor Primo vt r̄cognos
ceret offerēs q̄ oia q̄ habebat a deo
habebat tā. p̄ a p̄mo p̄ncipio. filiter
et ea ordinabat in deū tā. p̄ in vltimū
finem in honore dei sua offerēdo Vñ
dauid dicebat. i. palippo. xxxij. tua
sunt omnia q̄ de maū tua accepim⁹
dedim⁹ tibi Vnde in oblacōe sacrifi
ciōz r̄cē facta p̄testabat homo q̄ de
us eēt p̄mū p̄ncipiū creatōis rerū.
et vltim⁹ finis ad quē omnia sunt re
ferenda Sc̄do ne dijs sacrificaret
Ideo exodi xxxi. di. Sacrificās dijs
eradicabit. sed deo soli Nam ydola
tre dijs suis solebant sacrificare de
tonis suis. p̄mmo aq̄n pueros suos
interficiebant in honore deoz suoz
vtz leuit̄ xvij. Qui dederit ydolo mo
loch de semine suo mouet Nota ibi
dem nicolaū de lira. solebāt etiā in eo
rū p̄ncipia chorizare bibere et comedere
vtz exodi xxxij. i. cor. x. Scriptū ē. se
dit ppl̄s māducare et bibere et surrexe
rūt ludere Tertio vt interiorē de
uotionē signis exterioribz rep̄ntaret
Offerens ergo denarium ad missam
Hoc habz p̄mo fieri in signū interi
oris deuocōis qz offerens ad missā
signum est q̄ habet deuotionem ad
missam Ideo dicit p̄pha Si voluiss
set sacrificiū debisset vtiq; holocaus
tis nō delectaberis. sequi. Sacrifici
um deo spirit⁹ tribu at. cor. stri tu
et humi. de. nō despi. Sc̄do fit p̄te
sacramenti veneracōne Nam debe
mus venerari et adorare deū oibus

hominis n^rs Tertio in signū ministri sustentacōis Quia qui altari seruit de altari uiuit Quarto in signū missę p^ricipacōis q^r quīs ōnes existentes in caritate sūt p^ricipes missę. sicut tamen singulariter p^ricipes missę qui audiūt missam. ergo dicit singulariter qⁿ uult offerre hostiaz p^r omnibus circūstantibus Et magis sūt p^ricipes qui offerūt ad missam q^r dicit. uel qui tibi offerūt Quarto offerrebant. ut nostrū offertorū significarent. ut patet in abel et cayn qui abel obtulit agnū q^d significabat offertorium

De adoracione scōz in celo

Quarto adorantur scī in celo non latre. sed dulie Et est dulia seruit^r qui debet alicui nō p^rter se. sed p^rter aliū. sic adoramus scōs nō p^rter ipōs. s^{ed} p^rter deū. q^r deus in ipōs uenerat S^{ed} p^rterdulia debet creaturis excellētis finis ut beate uirginī inquantū est mater dei Notandū q^d scōs honoremus p^rter septē Primo p^rter honorem dⁱne maiestatis. cū scis honorem impendimus deū in scis honorem? et ipm mirabilē in eis p^rdicam^r q^r qui sanctis honore tribuit. illū specialiter honoret q^d eos sanctificat. iō dicit p^rs Laudate d^m in scis eius Secūdo. p^rter auxiliū nrē infirmitatis. q^r p^r nos salutē habere non possumus. ideo scōz intercessiōib^{us} indigem^r. ideo dicit Job. iij. Ad aliq^z scōz uertere et uoca si ē qui r^undeat tibi Iero clauat ecclesia Scē petre

Ora p^ro nobis. Non em̄ adoramus scōs tāq^m p^rincipales largitoēs. s^{ed} intercessōēs. iō nō dicit scē petre da nob^{is} uel illō. s^{ed} ora p^r nob^{is}. ideo d^r de clemis. c. cū martlx. q^d scī n^rs orōib^{us} nō indigēt cū oia eis ad uita succedūt. s^{ed} nos orōib^{us} eoz indigem^r? Legit i libro de spū g^ruidom̄is q^d adiuat^r dicebat fr̄ib^{us} religioſis^r Itē et emendate uos. nō eēt orōes scōz q^d in celo sunt tot^{us} mūdus p̄iret Itē si in uita p^rnti orauerūt p^r p^rccōrib^{us} qⁿto mag^s nūc in uita b^eatā Cui^{us} exēplū patuit i moyse q^d orauit p^r p^rlo qⁿ fecerūt vitulū utz exodi xxxij. Dixit ei d^s Dimitte me ut irascat furor me^{us} cōt^r eos ut deleā eos Orauit moyses. Dimmitte p^rlo hāc noxā a dele me de libro in q^o me sc^rpsisti Itē iacob ultio: belias erat hō siml^{is} nob^{is}: orauit ut nō plueret sup^r t^{er}ra et nō pluit am^{er} t^{er}rib^{us} et mēsi bus sex. et rurſū orauit Et celū dedit pluuiā: et t^{er}ra dedit fr^{um} suū. ergo nō eadē possūt orāe p^r nob^{is}. p^rmo nisi oraret tot^{us} mūd^{us}? periet p^rter p^rccā q^d nō fiūt. osee q^rto Nō ē ueritas. nō ē misericordia scia dei in terra: s^{ed} male dictū fuitū homicidiū adulteriū et rapina. sanguis sāguinē tetigit t^{er}ra Tertio uenerant p^rter exēplū nrē securitatis Si ei hōies mōiles similes nob^{is} potuerūt ita p^r sua merita s^{er}uāri cōstat q^d nos similit^{er} poterūt: cū man^{us} dⁱni abbreviata nō sit: iō dicit bern. in s^{er}mōe de uigilia sci pet^ri d^s q^d i uigilijs et festiuitatib^{us} scōz t^{er}ra cōsiderāe debem^r? scz b^eatⁱ auxiliū. q^r si potēs erat in t^{er}ra potētior erit in celis an^{te} faciē dei: si dū adhuc uiuēt misertus ē p^rccōrib^{us} et

orauit pro eis. multo amplius morabitur. quia beata patria eius caritatem non minuit sed augmentat. **S**econdo propter eius exemplum. ut qualia vestigia deliquit patri ratione nos ambulemus. **T**ertio propter nostram confusionem et obprobrium. Quia homo ille similis nobis fuit passibilis ex eodem luto formatus. ex quo et nos. quid ergo quod non solum difficile est. impossibile credimus. ut faciamus opera que fecit et sequamur vestigia eius. **S**ic ergo in festiuitatibus sanctorum gaudere debemus et confundi. quia eos imitari non possumus et gaudere. Quia primum promissimus. **H**ec **B**ernardus. **Q**uartum propter debitum imitacionis. Sancti enim in celo de nobis festum faciunt. quia dicit **L**uce decimo quinto. Gaudium est angelis dei super uno peccatore penitentiam agente. **S**ic etiam anime beatorum gaudent de nostra conuersatione. **I**gitur nos debemus in terris pagere festa de ipsis. **Q**uinto propter exemplum imitacionis quod nobis debentur via ad virtutes. **V**nde **G**regorius in prologo moralium. **A**d ostendendam innocentiam venit abel. **A**d docendum mundiciam venit enoch. **A**d insinuandam loquacitatem spei et operis venit noe. **A**d manifestandum obedientiam venit abraham. **A**d demonstrandum vite conjugalis castimoniam venit isaac. **A**d insinuandum laboris toleranciam venit iacob. **A**d representandam mansuetudinem venit moyses. **A**d ostendendum patientiam venit iob. **S**exto propter eorum dignitatem quia sunt amici dei. **V**nde **J**ohannes. **J**am non dicam vos suos sed amici

eorum. quod sunt filii dei. **J**ohannes primo. **D**edit eis potestatem filios dei fieri. **S**unt etiam coheredes dei. **A**pocalypsis. **S**i filii et heredes. **S**eptimo quia corpora eorum fuerunt temple spiritus sancti et sunt alabastra spiritualis vnguenti. **S**i enim ex rupe et firma petra aqua in heremo emanauit et ex maxilla azimi sampsoni sic etiam potum prebuit. non est mirum si de ossibus sanctorum fluat liquor. **I**tem eorum corpora fuerunt organa spiritus sancti. **V**nde et augustinus de ciuitate dei. c. **N**on sunt contempnenda sed plurimum veneranda sanctorum corpora. quibus dum adhuc uiuerent. spiritus sanctus quasi quibusdam organis ad omne operum bonum usus est. **V**nde **A**pocalypsis. **A**n experimetur queritis eius qui in me loquitur christus? **D**e sancto stephano dicitur. **N**on poterat resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. **V**nde **A**mbrosius in exameron. **H**oc est preciosissimum quod homo diuine uocis fit organum. **D**ubitatur an aliquis posset legere missam de aliquo sancto non canonizato per ecclesiam quam tunc notorium sit eum claruisse miraculis. **E**t utrum ymago sancti ante canonizationem posset publice depingi. **R**espondet magister henricus de virmaria super illud capitulum cum martire de celebrata missa dicens. **Q**uod idem iudicium videtur de talibus quod de scripturis apocryphis. **D**e quibus scripturis apocryphis dicit **H**ugo decima quinta distinctione ca. **S**ecunda romana. quod scriptura apocrypha que ideo sic nominatur.

Quia autem eius ignoratur legi potest in occulto non autem in manifesto. Ita forte videtur dicendum de isto sancto quod aliquis ipsum posset honorare in privato. quia cum sacerdos in missa gerit personam totius ecclesie. Ideo non debet tali sancto non canonizato missam legere. quatenus constat ipsum miraculis claruisse. depictura tamen seais videre sensendum. Quia non videtur hoc statuto aliquo prohibendum presertim cum in altari bruta animalia quantum figuratiue depinguntur que deuotionem simplicium poterunt augmentare. Sed contra dictum hugo videtur esse quod etiam apocrypha aperte leguntur in missa sic plures epistole leguntur de libro sapientie que tamen secundum iheronimum inter apocrypha computantur. Ad quod respondit ibidem hugo quod hoc fit ex institutione ecclesie que sic officium ordinavit quod bene facere potuit. cum etiam per seipsam dicta talia potuit sicut dictauit collectas prefationes et huiusmodi. Queritur. utrum suspēdere reliquias sanctorum ad collum sit peccatum sicut communis nobiles nunc faciunt. Respondit sanctus thomas secunda secunde questione lxxxvi. ar. iij. si portantur ex fiducia sanctorum dei quorum sunt reliquie non erit illicitum ut meritis illius sancti preseruetur a peccatis. ut recitat frater Jordanus in vitas patrum. de quodam canonico haluerstaden qui habuit quasdam reliquias alicuius sancti. qui volens facere

re actum luxurie cum quadam muliere recordatus quia reliquias apud se habebat. volens prius reliquias propter reuerentiam deponere. Interim fortiter ante ianuam quidam pulsauit quem compulsus fuit intrmittere. et sic ab illo actu malo fuit impeditus ex merito illius sancti cuius fuerunt reliquie. que postea in maiori habuit ueneratione. Secundo. ex meritis illius sancti preseruetur a periculo corporis. Cuius exemplum recitat magister in libro apum. quod in partibus hollandie reliquie sancte katberine virginis in hospitali quodam celebre continentur. has nuncij ad diuersas ecclesias deferebant. Et accidit vna dierum quod in via positi fluxum maris insolitum obuiam sibi venire viderent. turbati sunt vsque ad mortem. Tunc vnus confidentia plenus fecit circulum cum capsula vbi intra erant reliquie in arenam et flexis genibus in oratione intra circulum adiutorum beate katberine inuocabat. Mira res. veniens fluxus circulum circuit et eleuauit se mare et spumans intumuit ita ut patulo desuper ascenderet. ad cubitos quatuor. In circulo autem facto nec vna aque gutta defluxit. Viri autem qui intra fuerunt nouem erant quorum vnum vidimus. Tertio potest hoc fieri ut ab inimicis defendantur. Si autem portantur et propter vanam gloriam aut superbiaz aut propter aliquam aliam superstitionem. est omnino illicitum. Sed quid

De illis qui vendunt reliquias sancto-
rum. Respondetur quod peccat morta-
liter. ut; extra de re. et re. scorum capitu-
lo Cum ex eo. ubi dicitur. Cum ex eo quod
scorum reliquias exponunt venales et
eas passim ostendunt. christiane religi-
oni detractum sit sepius et ne in poste-
rum detrahatur presenti decreto sta-
tuimus. ut antique reliquie omnino
extra capsam nullatenus ostendantur.
nec exponantur venales: Inventas
autem de nouo. nemo publice venen-
di presumat. nisi prius auctoritate ro-
mani pontificis fuerint approbate.
Prelati vero non permittant eos qui
ad eorum ecclesias causa veneratiois
accedunt. varijs figmentis aut falsis
documentis decipi sicut in pluribus
locis occasione questus fieri consuevit
Vbi dicitur glosa. Causa huiusmodi prohi-
bitiois est multiplex. Primo propter de-
ceptionem. quia aliquando ostendunt reliquie
falsas pro veris occasione questus. primo
verere reliquie non debent ostendi propter que-
stum sicut in unum nunc fit. primo qui
spiritualia vendit pro eis annexa. capitale
crimen aut simonia committit. id est. qui
studet. Contra quos Bernardus in
apologetico suo dicit. Hoc totum fa-
cit auaritia. quod est peccatorum ser-
uitus. et non requirimus fructum sed
datum. Sed quis. quomodo mis-
ero in quibus modo tali quadam arte spar-
gitur et ut multiplicetur. expeditur
ut augeatur. et effusio copiam parit
Ipso quippe visu sumptuosarum et mi-
randarum vanitatum accedunt ho-
mines magis ad offerendum quam ad
orandum. Sic opes opibus hauri-

untur. sic pecunia pecuniam trahit.
quia nescio quo pacto ubi amplius
copia diuitiarum cernitur ibi offer-
tur libenti? Auro testis reliquias sig-
nantur oculi et aperuntur loculi. os-
tenditur forma pulcherrima sancti
vel sancte esse alicuius et ideo creditur
sanctior quo coloratio. Currunt ad
osculandum inuitantur ad donan-
dum. et magis mirantur pulchra quam
uenerantur sacra. Ponuntur denique
in ecclesia gemmate non corone sed ro-
te circūsepte lapadibus non minus sul-
gētes incertis lapadibus. Hec Ber-
nardus. Secundo non debent ostendi
extra capsam propter vilipensio-
nem. Tertio non debent ostendi ex-
tra capsam ad vendendum vel emen-
dum. quia esset symonia. sicut in liti-
neque infideles vendunt quasdam par-
tes ligni. de ebano. quod est lignum
incombustibile sub specie ligni crucis.
Ebenus est arbor que secta durefcit
in lapidem et non potest in igne con-
fui. Vnde versus Ebenus est species
ligni quam si habet ignis. Non ignis
lignum cremat est mirabile signum.
Item reliquie non debent furari quate-
nus in loco honestiori reponantur.
quia sacrilegium est quotiens aufertur
sacrum de sacro. ut patet decima
septima questione quarta canone
Quisquis. Sed hoc debet fieri aucto-
ritate romani pontificis id est pape.
ut patet de consecratione distinctio-
ne prima capitulo Corpora. ubi dicitur.
Corpora sanctorum de loco ad lo-
cum nemo transferre presumat sine
auctoritate principis id est pape.

Tertio queritur de vestibus sanctorum an sint venerande Respondet quod vestimenta sanctorum dupliciter possunt considerari Primo in quantum est quoddam lineum pannu sic nulla debetur veneratio Secundo in quantum fuit vestimentum illi sancti sic per tactum et induitionem est sanctificatum vt sunt vestimenta beate virginis aquisgrami et tunica domini sic debet venerari dulie non latrine corpale in quo omni die corpori christi conficitur quod est sancti quod tunica christi quod tunicam suam sanctificauit in corpore mortali corporale vero cum corpore immortalis et glorificato sic etiam debet venerari vestimenta aliorum sanctorum martirum virginum et confessorum Ideo dicit augustinus libro primo de ciuitate dei capitulo octauo si prima vestis aut anulus aut si quid huiusmodi tanto carius est posterioris quanto erga parentes est maior effectus nullomodo spernenda sunt corpora que utique familiarius atque coniunctis quam quilibet indumenta gestamus

De adoratione ymaginum sanctorum

Quinto adorantur ymagines sanctorum et hoc dulie Ideo dicit archidiaconus de co. distinctione tertia super capitulo venerabiles Quod due sunt speciesenerationis scilicet latrine et dulie Verum Dulia fit seruo debetur latrine christo Et subdit adoramus

christum diligendo ipsum super omnia ei reuerentiam exhibendo Sed adoramus inquit crucem et ymagines reuerentiam eis exhibendo non in eis credendo vel super omnia diligendo vel sacrificia offerenda hoc est et ydolatriam exercere hoc ille Glosa etiam decreti vbi supra capitulo venerabiles quod in latrine exigit caritas dilectionis et multitudo sacrificiorum et veneratio In dulia vero vnum exigit solum quod est veneratio qua possumus quamlibet reuerentiam adorare id est ei reuerentiam exhibere hoc glosa Ex quo patet quod cultus latrine includit dilectionem dei propter se fidem spem et prosternitionem non solum corporum sed etiam mentis Dulia vero includit dilectionem seu veneracionem propter aliud Nam quicquid veneramus dulie veneramus propter aliud In veteri testamento sancti patres adorauerunt angelos non propter se sed propter deum cuius fuerunt nuntii Reges etiam et principes adoramus dulie per genuflectionem membrorum Coraz papa se reges et principes prosternunt et eius pedes osculantur non propter se sed propter christum cuius ipse vicarius est in terris sic adoramus ymagines sanctorum Circa quod notandum quod ymago dicitur quasi ymitago secundum yfidorum et fit propter quatuor Primo vt ignorate rei noticiam amplectamur Secundo vt ad faciendam similem rem informemur Tertio vt per eam recordemur

quarto ut cum cuius est ymago ve-
neremur. Primo fit ymago ut igno-
rante rei noticiam amplectamur. Sic
legitur in gestis alexandri magni.
q̄ regia candacis int̄ alios legatos
misi pictores pitissimū. qui dilige-
ter consideraret et depingeret figurā
et formā alexandri. et afferret eam si-
bi. Quod factum ē. Post paucos di-
es cum alexander v̄isset in specie mi-
litis. in civitatem regine. introduxit
eum in cubiculum suū ostendens ei
sua magnalia. Dixit alexāder. Ista
admiratiōe digna essent si ap̄ gre-
cos eēt. R̄ndit regina. Veritate di-
xit alexander. Qui ut suum nomē au-
divit vehement̄ expavit. Que ait.
Quare mutata ē facies tua q̄ voca-
vi te alexādy. Et ille. D̄na antigo-
nus vocor nō alexāder. Et illa. Oñdā
tibi q̄ tu es alexander. Et oñdens ei
ymaginē suā dixit. Agnosce hanc y-
maginē. Ille autem cepit tremere et
palescere. Et ait illa. Indos et medos
suprastī. modo sine militibus et sine
aliquo conflictu cecidisti in manū re-
gine candacis. Cur irasceris et per-
turbais. Quid nūc potest facere im-
penal̄ gloria tua. Et ille. Irascor q̄
non habeo gladium ut occideres te
et postea meipsum. Et illa. Ne contri-
steris. libera te de manib⁹ barba-
rorum. Secundo fit ymago ut ad
faciendam similem rez informemur.
Sic legitur septimo politicorū. q̄
gesta virtuosorum depingi debent.
ut ea iuvenes videant et similia faci-
ant. Unde narrat quidam expositor
Iuvenal̄ libro p̄mo. q̄ nobiles ro-

mani sic exposuerunt actiones suas.
q̄ per singulos dies summo mane
adibant archas triumphales. In
quibus antecessores sui pingebant̄
eū armis et cautelis quibus vicerāt
hostes suos ut sic iuvenes illis vi-
sis accederēt ad virtutes per ima-
ginationes gestorum. Sic etiaz pi-
guntur gesta sanctorum. cum libris
et instrumentis ut eos imitemur.
Sic nunc in talamis pinguntur ge-
sta fatuorum magis q̄ sanctorum.
De quibus hugo in de clastro ani-
me. Ep̄i domos non impaēs ecclesie
constituunt. Pictos delectantur ha-
bere talamos v̄stīū ymagines pre-
cios̄ colorum indumentis. Pauper
sine v̄stibus incedit et vacuo ventre
clamat ad ostium. O mira delectacō
troianos gestat paries pictos pur-
pura et auro v̄stitos. xp̄istianis ne-
gantur veteres panni. grecorum ex-
eritui dantur arma. Hectori clipe-
us auro splendidus: pauperi ad ia-
nuā clamanti non porrigitur p̄cis.
Dec ille. De illis dicit beatus Ber-
nardus in apologetico. In clastro
inqt̄ corā legentibus fratribus. q̄d
facit ibi illa ridiculosa et piculosa dif-
formitas mira quedā de formis for-
mositas et formosa deformitas. Quid
ibi immunde symee. quid feri leoēs.
quid monstruosi cetauri. quid semi-
homines. quid maculosi tygrides.
quid milites pugnantes. quid vena-
tores tubianantes. Videas sub vno
capite corpora multa et rursus i vno
corpore capita multa cernū. huic in
quadrupe cauda serpentis: illi ut

Illi ut in pisce caput quod dropedis.
 ibi bestia profert equum capraz et hinc
 retro. hic cornutum aial equum gestat
 posteri. tam multa denique tamque mi-
 ta diuersarum formarum apparere ubique
 varietas ut magis legere libeat in
 marmoribus quam in codicibus. Hec ille
 Tertio fit ymago ut per eam recorda-
 remur Sic pigritudo passio christi et sanctorum
 de quibus de codice. di. iij. c. platū ad nos
 fuerat quod inconsiderato zelo sine censu
 sanctorum ymagines sub hac quasi excusa-
 tione adorari debuissent. Si
 quidem quod eas adorari vetuisses oio
 laudamus. si regisse vero reprehendimus
 dicit sic fratrem a quo fratre in sacerdote
 aliquando auditum est quod fecisti Aliud est enim
 picturam adorare Aliud per picture col-
 lationem quid sit adorandum addiscere Nam quod
 legentibus scriptura. hoc ydolis prestat
 picturam cernentibus. quod ipsa ignorantes
 videtur quod sequi debeant In ipsa legunt quod
 litteras nesciunt. hoc ibi Ex his patet quod
 ymagines in ecclesiis habent Prius
 propter simplicium ruditatem. ut quod nesci-
 unt legere in libro legant saltem in pari-
 ete Secundo propter affectuum tarditatem.
 ut quod ad deuotionem non mouent ex audi-
 tis mouent ex visis Tertio propter me-
 morie labilitatem. ut si a memoria lab-
 rant audita. sicut sepe contingit. quod per
 unam aurem intrat per aliam exiit saltem me-
 morialiter tenentur visa et principaliter
 depicta. sicut dicitur numeri xx. Cum populus
 pulcherrimus fuit percussus a serpentibus igni-
 tis. dixit deus moysi. fac serpentem eneum
 et pone eum pro signo. quod percussus asper-
 erit uiuet. super quod dicit Rabi salo-
 mon. quod in serpente non erat virtus sa-

nandi. sed aspicientes spiritum recoga-
 noscebant afflictionem illam sibi a deo
 iuste factam petentes ab eo misericordiam. Hic
 spiritus figurabat christum per cuius intui-
 tum fide et deuotione sanamur a moribus
 bethsathane Quarto fit ymago. ut
 eum cuius est ymago veneremur. ut dicitur
 rom. primo Mutauerunt gloriam incor-
 ruptibilis dei in similitudinem yma-
 ginis corruptibilis hominis uoluerunt et quod
 drupedum Sic nos non faciamus ymagines
 ut eas tamquam deos adoremus. ut dicitur de
 codice. di. iij. c. Venerabiles ymagines christi
 autem non deos appellat neque seruiunt eis
 ut dicitur neque spiritus salutis ponunt in eis
 neque ab eis expectant futurum iudicium
 sed ad memoriam et ad recordationem pri-
 matiuorum uenerant eas: ut adoret et
 non seruiant eis autem domino nec alicui
 creature. hoc ille Sed arguunt nos ius-
 deus et calumpniant nos per illud Exodus xx
 d. Non facies tibi sculptile: neque omnes
 similitudines: que in celo desuper et que in terra
 deorsum nec eorum que sunt in aquis non adorabunt
 eos neque coles Ego sum dominus deus tuus
 fortis et zelotes visitans iniquitates
 patrum in filios in tertiam et quartam genera-
 tiones Sed contra iudeum sunt proprii codi-
 ces sui: ut dicitur super numeri xxi. ubi dominus
 dixit. fac spiritum et pone eum pro signo ubi
 fecit moyses ymaginem Item in fabri-
 catione tabernaculi exodi: xxv: Duo
 cherubim erant super propitiatorium autem al-
 terius: que erant in formam humanam et mutuo
 se respiciebant et erant intra scalam sanctorum
 ubi dabantur responsa Unde numeri viij: c
 dicitur quod dum ingressus esset moyses in ta-
 bernaculum audiebat uocem loquentem sibi
 de medio duorum cherubim Runt quod

tales ymagines n̄ erāt hūane: q̄ n̄ b̄il
 fiḡficabāt. **O**ppositū p̄z iij. **Ry. viij.**
Vbi i fabricacōe tēpli legif. **S**aulp̄
 fit q̄q̄z ex tabul̄ ill̄ q̄ erāt ex ere cheru
 bi q̄ leōes q̄i i similitudiez h̄is stās
 tis. **I**de iij. **P**aralipo. iij. q̄ i trāslacōe
 caldayca. dicit iunenes. h̄ q̄d xp̄sēta
 bāt R̄nr āgelos. qui assistūt cōtinue
 dō q̄ sēp sūt an̄ sedē dī. **D**aniel̄ viij.
Milia miliū ministrabāt ei q̄c. **I**tem
Mla. vi. **V**idi dñz sedētē sup soliu ex
 cellū. q̄ cherubi stabāt sup illd̄. **I**de
 p̄z iij. **Ry. vi.** q̄ salomō fec̄ duo cher
 rubi ex lignis oliuay i tēplo. **S**z ad
 huc istāt cōtra nos p̄mo vos adorā
 tis curuādo genua ā te imagiēs R̄nr
 q̄ adorēm? eos dūlie n̄ latē. quō ab
 tabā adorauit filios beth. **G**en. xxij
 q̄ dō saul. p̄m̄i **Ry. xxiiij.** q̄ tñ fuerit
 sci. **S**cdō se oppofuerit greci romāe
 ecclesie destruetes ymagines scōz.
Quia dicit eusebius i cronica sua q̄ mar
 tin? q̄ circa ānū dñi ccccc. xvij.
 maḡ fuit altricatio i grecos et lati
 nos. **V**tz ymagines deberēt poi in tē
 pl̄ scōz. **Q**uo tpe leo f̄at̄ imperator
 fuit excoicat? p̄t hoc q̄ fecit destri
 imagiēs. p̄t hoc imperiū fuit abla
 tū a grecis q̄ trāslatū p̄ stephanū h̄z
 ad gallicos. **P**ria conclusio. **O**rē yma
 gies i mūdo isto. ē exēplatum a dño
 nrō ihu xp̄o. p̄bat. **N**ā scōz iohāne
 damascenū xp̄s ymaginē suā i pānū
 ip̄ssit et misit regi abagaro. **I**tez ro
 mani h̄nt faciē xp̄i. quā ip̄somet in
 pāno ip̄ssit. quē sibi obtulit xeromi
 ca que in ecclesia sci petri c̄tis tēpori
 b̄z mōstrat. **D**icit martin? in cro
 nica et h̄etur idem in legēda de bedi

catōnē q̄ tēporē cōstātini imperato
 ris in basilica saluatoris rome yma
 go saluatoris nō ope hūano sed di
 uino. p̄plo aparuit et manet vsq̄z
 hodie. **S**ecūda conclusio. **H**abē yma
 gines b̄te marie et aliorū scōz fuit
 exēplatū p̄mo tpe ap̄loz. p̄bat. **N**ā
 sc̄tus lucas ap̄lus q̄ euangelista de
 pinxit plures ymagines b̄te marie
 virginis quaz q̄tuor aut q̄nq̄z rome
 mōstrant. **T**ertia conclusio. licet mer
 torie possint haberi ymagines xp̄i
 hūanitatis nō p̄t tñ haberi ymago
 diuinitatis xp̄i. **P**rima pars p̄tz per
Johāne damascenū li. qu. ar. c. viij.
Invisibilis inquit q̄ in corporei et i
 circūscriptibilis dei quis potest y
 imaginē facere? q̄i diceret. **N**ullus ar
 tifer. **E**t subdit. fūme igit̄ ispiētē q̄
 impietatis ē velle figurare id q̄d est
 diuinū. **I**n veteri nāq̄z testamēto n̄
 erāt vsus ymaginū. qz deus p̄pter
 viscera mie sue sc̄dm veritatē. fact? ē
 hō p̄t n̄az saultē. **S**eq̄t. ābulauit i
 terra. cū hōibz ouersat? ē. miracula fē
 cit. pass? est. resurrexit. crucifixus q̄
 assūpt? ē. q̄ om̄ia sc̄dm veritatē facta
 sūt q̄ visa ab hōibz q̄ scripta sunt ad
 memoriā q̄ ad doctrinā n̄az. **S**eq̄t.
Nō ōnes sciūt neq̄z lcoi vacāt. **P**res
 cogitauerit velut q̄sdā tūp̄hos i imas
 gim̄ibz h̄ describē ad velocē memori
 ā. h̄c damascen?. **Q**uarta conclusio.
Quāuis t̄mitas nō possit dep̄ngi vt
 i se existit. p̄t tñ dep̄ngi vt m̄do appa
 ruit. **P**rima ps p̄tz ex conclusione p̄ce
 dēt. **S**ecūda ps ex cōi practica. **N**āz
 p̄ i diuinis dep̄ngi p̄t i effigie antiq̄
 diez i q̄ vidit ip̄z daniel vt p̄z danie

lis. vij. Et spūs scūs i specie colūbe
In q̄ forma descēdit sup xpm Mas
 thei iij. a marci pmo. Et fili? i for
 ma bñamitatis. h̄ ptz qz nō ē maior
 ratio cur p̄r nō posset depigi i tali fōz
 q̄ apparuit i mūdo sic filius et spūs
 scūs. Quia conclusio Quāuis ymagi
 nes nō sint latē adorāde. n̄ tū sūt frā
 gēde aut destruēde: Probat de cō. di
 iij. c. platū. ad nos fuerat q̄ incōfide
 rato zelo succēsus s̄b excusato e scōz
 ymagines ne adorari debuissēt con
 fregis. siq̄de qz eas adorari vetuis
 ses oīo laudam? - fregisse vō replē
 dim? - h̄ ille vñ legit i cronica h̄mri
 c̄ q̄ scūs leo papa āno dñi cccc xliij
 cōgregauit synodū in calcedonia in
 ecclesia scē eufemie v̄gis a martiris
 a ibi statutū ē q̄ q̄cūqz ymag in es
 scōz ikoneste tractauerit a irruere
 tiā exhibueit. a cōione fidelīū sepa
 ref. Itē cōstātū? p̄pa excōicauit phi
 lippū impēatorē eo q̄ ymagies xpi
 a scōz a bte v̄ginis delonestauit.
 Itē post h̄ leo 3^o ipato: auz filio suo
 cōstantino. Anno dñi. ccccc xvij.
 omnes ymagies xpi a bte v̄ginis et
 scōz i medio ciuitatis cōstātinopoli
 tane cōcremari fec̄ et ml̄tes de p̄p̄o
 sibi n̄ cōfētētes decollari p̄cepit. Ido
 gregorū? p̄pa 3^o ip̄z excōicauit. a vr
 bē romanā cū ytalīa ab ei? ip̄erio re
 cedē fec̄. a tñstulit imperiū a grecis
 ad gallicos. Que tñslatio fuit p̄ ste
 phanū scōz i chwata a p̄ gregorū ē
 tiū cōsumata. Nō sūt ergo ymagies
 scōz frāgēde a delonestāde Cui? ex
 epluz r̄tat̄ a rill? i m̄ eplā ad btm̄ au
 gustinū dices Quidā h̄etic? pestifer

a arrian? i ecclesia spō gliosi. Iero
 nimū ymagiez cōens. Vt nā iqt̄ sic
 te dū viuebas meis maib? tenuissē
 qz te meo gladio iugulassēz. **H**is
 dictis gladiū euaginās totavi yma
 gis gutturi ifixit. Quā magn? iste
 glios? Jeronim? tot facēs mirabi
 lia. potuit eq̄de imbecillis ymagis
 gutturi gladiū ifigē dextra: s̄z yma
 gine gladiū a gladio manū quousz
 reus inotuit extrahē nullaten? fuit
 cōpos **M**ox q̄z ex p̄uissiois loco tāq̄
 ex h̄is corpe viui. sāguis v̄nda fluit
 q̄ vsqz mō p̄ miraculo declarādo flue
 re nūq̄ cessat. Eadē q̄z hora q̄ res sic
 acta ē iudici i ato existētū idē glios?
 Jeronimū? cū gladio gutturi infixō
 apparēs p̄ hui? modi offēsiōe vim
 dictā fieri postulauit. Narrās eq̄de
 sibi facta a h̄ dices abijt **S**tupe fac
 t? **J**udex cū ceteris q̄ astabāt ad ec
 clesiā p̄petās h̄eticū māū gladiuz y
 magis gutturi ifixū tenētē r̄ppit Qui
 p̄tin? vt h̄ij viderāt nō fuit cōpos a
 gladio manū r̄mouē **C**aptus itaqz
 h̄etic? i sua ymanens duricia ob ali
 ud se n̄ volē n̄ qz viui n̄ teneret iero
 nimū a p̄pli ml̄titudine lapidibz a
 lignis iugulat. **H**ec a rill? Itē Ro
 me ē q̄dā ymagō v̄gis maie depicta
 q̄ q̄dā iude? cōnes lapidē cōn eā picāt
 a mox exiuit sāguis **Q**ui sāguis ad
 huc ibi appaēt **E**c nō alia exēpla
 i smōe d̄ maledcōe **N**ō ego s̄ detur
 p̄ade qz epūs cōsecrās ymagies dat
 singulaēs idulgētias venerātibz ea?
Nō legē. de exalta. scē cru. **S**exto
 adōim? arma xpi scz coronā lācēā rē
 p̄p̄dulie iqt̄ū ex tactu ad mēbra

tristi fuit scificata et eius sanguine scifi-
 cata Ideo dicit damas: li: iij: p̄tio fuz
 lignū vt scificatū: tactū scī corpis
 et sanguinis decēt ē adorādū: clauēs
 indumēta et lācea et sac̄ eius tabna-
 cula q̄ sūt p̄sepe. spelūca: sepulchrū
 eius in sion: dauid ait Adoram? in
 loco vbi steterūt pedes eius: sequit̄
 infra Si amator diligibilis est lec-
 tus: quātomaḡ saluatoris nr̄i dom?
 lectus et ort? ē desiderabilis: dicit auḡ
 li: iij: de ciu: dei c: ij: et li: v: c: xvij:
 Idē dicit valen? li. v. q̄ ab vrbe
 dita. xxxix. rome in medio fori q̄dā
 biat? erat de q̄ sum? valid? ascen-
 debat: q̄ rōnoz p̄p̄os occidebat Cō-
 sulebāt rōmi deos suos quō ab hac
 peste libatī possēt Rūderūt dī q̄ illō
 qd̄ rōmi optimū haberēt in biatū
 p̄icerēt tūc pestis cessat Tandē de-
 uētū ē ab miliciā q̄ ciuitas defende-
 bat qz in miliciā p̄cellerant rōmi
 cet̄as nacōes. iux̄ illō v̄g. Tu regē
 impio. et a miliciā ad aureū militē
 strenuissimū quē reputabāt opti-
 iaculū totā ciuitatis quē adieit mise-
 riā ciuitatis ei exponētes Et r̄nū eide
 offerētes. qz nō n̄ p̄ eū ciuitas possit
 liberari eū rogantes q̄ten? in biatū
 descendēt qz p̄abo anuens et bonū
 cōe diligens. armavit se et in biatū
 se precipitē dedit. et sic pestis cessa-
 uit Quid p̄ illud n̄ ifern? intelligi-
 tur de q̄ sum? dyaboli ascēdit itoxi-
 cans totū mūdū: s̄ aure? .i. xp̄s se
 armavit cū cruce lancea et corona et
 sic descēdit ad inferna: et sic puteū
 clausit et celum aperuit

Non adorabis deos alienos

Oontra illud preceptū fecerūt
 quidā gētilēs q̄ boies
 pro dñs adorauerūt s̄m q̄
 dicit p̄si. li: viii: c: xi: d: Quos pagani
 deos asserūt boies olim fuisse p̄dūt
 Et pro vni? cuiusqz vita v̄l meins
 coli apud suos post mortē ceperūt
 vt apud egiptū ihs: apud cretā iu-
 pit̄ Idē dicit lactāc? in li: de vera et
 falsa relig: c: viij: dices Nemo ē tā
 incōsideratus qui nō intelligat fuisse
 mortales Causa hui? erroris ē sep-
 tplex Prima fuit dolor nimis de
 amici alicui? p̄dicōe sicut pater a
 misso filio nimis dolens: ymaginē
 sibi fieri fecit vt ex cōtēplacōe ima-
 gimis habēt aliq̄ solaciū et i pro-
 gressu p̄pter amorē defunctor̄ cole-
 re ymaginē ceperūt. hec causa tan-
 git sapie. xiiij. di. Acerbo em̄ luctu
 dolens pat̄ cito sibi rapti filii fecit
 ymaginē. vt illū q̄ tūc q̄ mortu? fu-
 erat colere tāq̄ deū cepit et cōstituit
 inter suos seruos sac̄ et sacrificia
 Dic p̄mus fuit c̄rophanes apud
 egiptios Idē dicit magister in sco-
 lastica historia sup̄ gen. de mino re-
 ge assir̄oz q̄ fecit ymaginem belo-
 p̄ri suo mortuo. quā summa reuerē-
 cia hōrauit Ita vt etiaz reis ad eā
 veniētibz parceret et p̄cessu tēporis
 ceperunt eum homines honorare vt
 deū. et deos multiplicare. et quidam
 vocauerunt beel. alij baal. alij ba-
 laim. alij beelzebub Depost fuerūt
 homines compulsi ad adorandū a ti-
 rannīs. vt patet sapie xiiij. vbi sup̄
 dicit. deinde interueniente tempore
 conualescente consuetudine hic

error tāq̄ lex custo ditus ē a tyrāno
rū imperio celebrantur figurata. hec
ibi. vtz xxij. que. iij. iuuenunt. Qui
nolebant adorare statuā mittebant
in ignē. **S**cda causa fuit vesana
supbia p̄ncipū. qui n̄ attēdetes ifir
mitatē suā. voluerūt se vt deos adora
ri sicut nabugodonosor qui p̄cepit p̄n
cipi bolofemi milicie sue. vt oēs de
os terre sue exterminaret. vt ip̄e so
lus diceret de. vtz Judith iij. No
ta mḡm in historijs super act. apo
stolorū qualis gayus cesar mādauit
se adorari. Tertia causa fuit adula
tio siue desideruz qd̄ minores habe
bāt ac q̄rēdi grām maiorū. Hanc
causaz poit aug. x. li. de ciui. dei. ca.
viii. q̄ multa vsurpata sunt de cultu
dino q̄ honore deferunt hūanis si
ue builitate nimia siue adulatione pe
stifera. Hāc causā tāgit etiā lactan
ti. in li. de vera a falsa religioe capi.
xv. di. Nō ē dubiū qn̄ illis tēporibz
hoies regē ip̄m summis laudibz ac
nouis honore iactare ceperūt. vt etiam
deos appellarent. De q̄. Sic fieri so
let in adulatione p̄ntis potētie. hec ibi
Et ad huc modernis tēporibus tales
honores p̄ncipibz attribuit. vt si de
us ē graciosus. ip̄i graciosissimi. Si
bonus. ip̄i optimi. Quarta causa fu
it amor reipublice. vt illos pro dijs
adorarent q̄ bñ reipublice p̄fuerūt.
Cui. exēplū p̄z in octauiano quem
romani p̄ deo adorare voluerūt. qui
a bñ a pacifice imperabat. Vñ lactā
ti. vbi sup. Di. crediti sūt reges ma
ximi ac potētissimi ob meita vtutuz
suaz. a munex a artū reptaz. aū ca

ri fuissent hīs q̄bz ip̄erauerūt i memo
riā sūt cōsecrati. hec ille. Aut fuerunt
vrbiū cōditores. sic romul. est deifica
t. a romanis. vtz p̄ aug. iij. de ciui.
dei. ca. xv. Vbi dicit aug. qm̄ eius
morte accidēat sol defectio quaz im
pita multitudo nesciēs mitis romuli
attribuebat: ml̄to magis xp̄z debu
issent adorasse pro deo. qz i e. morte
eclipsat. ē sol. S. q̄re eū p̄ deo recā
pe noluerūt. Cā b. fuit ml̄tplex. Pri
ma qz ip̄is romais nō p̄us apparue
rat. Scda causa qz fides xp̄i omni
um deoz cultū. cui romaī hūiebāt e
uacuabat. Tertia causa qz mūdi de
spectū p̄dicabat. Romani at̄ abicio
si erāt. Quarta qz videbat̄ eis deus
nis supb. a iuid. q̄ cōsortē hr̄e nolu
it. De ill. d̄t lactātius vbi sup. Vt ḡ
tā r̄ferre bñ mēntis viderēt a succe
ssores allicerēt ad bñ ip̄eradi cupidi
tatē. Hāc rōe rōm̄i cesars suos cōsec
uerūt. sic paulatī eligisioēs eē ceperūt.
Aut fuerūt vrbiū conditores. seu viri
fortitudie insignes. seu feine castitate
miabiles. siua veneracōe coluerūt.
vt egipt. p̄ h̄e mauri iubā. macedo
nes cubaz. p̄mi vranū. latini fanū.
rōm̄i q̄rnū. at̄ h̄ene mineruā. Quia
causa fuit op̄ez magitudo. vt maḡ a
ardua op̄arēt. finxerūt se eē filios d̄o
rū. Hāc rōez tāgit aug. li. iij. de ci.
di. ca. iij. ex d̄cis varronis dicens.
Vtile eē citatibz vt se vi fortes etiaz
si falsū sit. a dijs geitos eē credāt.
vt eo mō ai. hūan. velut d̄ine stir
pis fidutiā gerēs. r̄s magnas aggre
diēdas presumat audati. agat ve
bementius. a ob hoc impleat ipsa

securitate felici? h. aug? Vñ legit
 in historia alexandri magni q̄ ac
 cepto vulnē a sagittadixit Oēs me
 clamant filiū eē iouis: h̄ istō vulnē
 oñdit me eē filiū h̄ois De ill' d̄t lac.
 vbi sup̄ di. p̄terea impietas eoz q̄
 successerāt. plurimū stulit ad erro
 rē. q̄ vt d̄ma stirpe nati viderentur
 d̄inos h̄ores p̄ntibō detulerūt defer.
 ri q̄ iusserūt. h̄ ille Ill' edificauerūt
 simulachra: a diaboli illa intriuit a
 r̄ndit eis ad inf̄rogata. q̄ tūc adora
 uert. p̄s Oēs d̄n̄ gēciū d̄ōmia De
 cā fuit ex^m ph̄oz q̄rūdā. q̄ deū v̄z
 adorādū agnouerūt Nō tñ d̄ouerūt
 deū adorādū. h̄ ipi cū p̄lo p̄tola a
 dorauerūt. H̄ac racōz tangit apl' s
 romanos p̄mo di. Quāuis deū ag
 nouerūt nō tñ sicut deū glorificauē
 rūt. h̄ euauerūt in cogitacōibō suis
 d̄. se eē sa. stul. f. l. sequit̄ ibidē Mu
 tauerūt gl̄am incorruptibil' dei in si
 militudinē ymaginis corruptibil'
 h̄ois volucrū q̄drupedū a serpētū zē
 De ill' d̄t aug. i. li. de v̄a a fl̄a. relig
 q̄ illi p̄bi in tēplis adorauerūt qd̄ in
 scol' culpabāt D̄z aug. vi. de a. dei
 c. i. repl̄ēdit senecā q̄ in lib^o s̄ sup
 sticōes p̄tola repl̄ēdit. q̄ tñ i tēplis
 adorauit. a dixit. qd̄ adoram? nō p
 tinet ad rē. h̄ ad morē. p̄cā? dixisset
 adorē Causā q̄re sic adorabāt ponit
 lactācā? in li. de origine erroris. qm̄
 mortē loctis timebāt. quē attamen
 p̄p̄s inf̄ficiēbat p̄p̄ h̄ q̄ vñ solū
 deū adorāe docuit Dicit lactācā? vbi
 sup̄ q̄ Cicero falsa cognouit p̄tola.
 q̄ tñ adorauit cū vlgō. ne religiōes
 publice perirēt. quē lactācā? similat

scienti viam malam esse. tamen ince
 dens per eam offendit se p̄pter hoc
 vt alios se sequentes in viam du
 cat malaz Ad offensā oculos erunt
 p̄pnos. vt alios faciat cecos. pedes
 in laqueū ponit. vt secū alij capiāt
 Septimo venit a dyabolo instiga
 tie Ideo d̄t apl' s̄cōde cor. q̄rto De
 us hui' seculi. i. dyabolus excecavit
 mentes infidelium Naz cupit adorari
 ab homine tā p̄ de? Ideo dixit xp̄o
 cui oñdit omnia regna mundi. hec
 omnia tibi dabo si cades adoraueris
 me. mat. q̄rto Tales p̄tolatre sunt
 p̄mo maledicti. deut^o. xxvij. Male
 dictus homo qui facit sculptile a cō
 flatile ab hominacōz d̄no. opus ma
 nuū artificum. ponitq̄ illud in ab
 sccondito. a r̄ndit omis p̄p̄s a dicit
 Amen Ideo dicit p̄p̄ha Simula
 chra genai argē. aē Os habēt et
 nō loquent' oculos habēt a nō vide
 būt. sequit' Similes illis fiant q̄
 faciūt ea a omnes qui cōfidūt in eis
 Secōdo sūt artifices. sapie xiiij. In
 felices sūt a inter mortuos spes il
 loz. q̄ appellauerunt deos opa ma
 nuū Tertio sūt deridēdi. iēmie p̄mo
 Vana sūt a op' n̄ sui dignū
 Non adorabis deos alienos

Ecundo contra hoc p̄ceptū
 peccauerūt. qui adorauerūt
 stellas solem a lunaz pro
 h̄is s̄m q̄ dicit. aug. li. ij. de ciui. di
 c. xxij. q̄ di culturā exhibebāt greci
 hominibō. caldei astris. egipcy bes
 tijs a serpentibō. Romam auferis
 De ill' dicit sapie. xiiij. Aut ignem

aut citatiū aerem aut girum stella
rū aut mimiā aquā aut solē et lunā
rōres orbis terraz deos putauerūt
De ill' dicit n^o 21. Exstruxerūt al
taria vniuerse milicie celi. **A** quorū
cultu dñs volens retrahere ppl' m' isra
beliciū. dicit Deu. n^o 32. Ne forte oca
lis eleuatis ad celū videas solē et lu
nā. et omnia astra celi. et erroē decep
t' adores et colas ea que creauit do
minus de' tu' in ministeriū cūctis
gentib' que sub celo sūt. Sed si lu
minaria celi sunt facta ppter gloriā
dei. facta sunt tamē cōmuni' ppter vti
litatē hominū. Sed qz ppl' iuda
icus fuit pⁿ ad p^olatriā: moyses
vt ppl' reuocaret ab p^olatria. po
nit gen. p^omo causā finalem stellarū
dicens. Fiant luminaria in firmamē
to celi. Prima vtilitas est. qz de
bet dīdere diem et noctē. Dies fit ad
ōperandū. nox ad q̄scedū. Quia
homo non p̄t cōtinue laborāre. sed o^z
ipm sopnum capere. in fatigacōis re
mediū. Secunda vt sint in sig
na naturalū effectuum. impressiōnū.
pluuię. siccitatis. caloris. frigoris. se
renitatis et tēpestatis. Non aut sunt
signa euentū volūtariōz. vt gwer
raz tractatū et cōsilioz. Tertia v
tilitas vt distiguāt diuersas ptes tē
poris. Estatis. v̄ris. autūpm et h̄ye
mis. q̄bo varia disponūt et ordinā
tur. vsui humano necessaria. Quān
tum ad hoc subdit. i. tpa. dies et an
nos. vt diuersificent dies menses et
ānos. Quarto deseruiūt hōi quātū
ad lucē. Jo dicit. vt luceant in firma
mēto celi. **H**is cōsideratis trahit hō

mo a cultu stellarū. qz ordinata sūt
ad seruitum hōis. et sic cōsideāt se a
stris nobilioē. **S**z qdā gētilēs ad
orauerunt solē que gētilēs cōsecraue
rūt appollim. vñ solē appollinez vo
cāt. **H**ic appollo iuuit artē medicine
qz videbat vitā p̄stare hōib' curādo
eos cōsecrauerūt ei solē. cui' caloē cūc
ta aiantia v̄uūt. et p̄mū diē noīaues
rūt ab eo et dicit **S**ondach. **S**z nos p̄
am n̄ solē hūc materialē que videm⁹
adorāre dēm⁹. s^z xpm q̄ est sol iusticie
Quia ip̄e illuminat oēs hōiez v̄ietē i
hūc mūdū. Jo. p^omo. Et vt ip̄e de se
d̄t. E^o sū lux mūdi. Jo. viij. **V**l dicit
Sonedach. qz i illa die d̄t nos cū
do cōsiliae. **D**ed⁹ vocat lūā q̄i
lunū vnā. vt d̄t p̄sido. **I**llā gētilēs
cōsecrauerūt dyane. q̄ d̄t fuisse soroz
appollinis. et dicebat dea viatorū.
Et d̄t dyana q̄i duana qz die ac no
cte lucet. Et scōdam feriam ab ea gēti
les noīabāt. et dicebat maendach.
que errore qdā xp̄iai sectāt ad huc
orātes lunā in nouilunio oñdētes ei
denarios. ac si p̄tatē habēt d̄adi pecu
niā et diuitias. **Q**uedā muliēs ei ostē
dūt mamillas. vt fiāt fecūde. **T**les
p^olatre sunt aruspices hōrarū ip̄e
ctores. i. agēdo. ābulādo ā m̄iomū
cōtrebēdo. **C**ōtra tles d̄t xxvi. q̄s. v.
Nō licet xp̄iais tradicoēs gētiliū ob
suaē vel colere elemēta. aut lune aut
stellarum cursū. aut inanem signo
rum fallaciā pro hōmo faciēda. ā
propter iugia sociāda. **S**criptū
est enī. Omnia quāqz facitis in v̄bo
aut i ope oīa i noīe dñi nostri ihesu
xp̄isti facite. gratias agentes deo.

Non tñ replendūf seminatorēs ⁊
lignoz ināsoēs **Q**uia luna ē maē
omniū humiditātū **S**i secarēt liē
na in plenilunio. ne corroderent a
vermib⁹ nec nauigatoēs **Q**uia luā
p suū motū causat fluxum maris ⁊
uentū **N**ec etiā medici obseruātes
signa **V**nde dicit ppoctas in prinā
pio pñosticoz de luna dicens **E**st
quoddā celeste sid⁹. in quo oportz
mediū puidē. cui⁹ puidētia est
mirabilis ⁊ stupēda **E**t galien⁹ in
omēto de dieb⁹ cretici⁹ dī **C**ertā rē
que nō fallit attendit medicus quā
doauerūt astrologi egiptioz. q per
diuisionē corpis lunaris. cū stellis
fortuāt. fuit egretudies tñiābiles
ad bonū cū contrarijs vō srie. h ille
Igit nō dyanal luna ē adoranda.
sed deus q hanc v̄tutem dedit lune
p̄s **L**unā ⁊ stellas que tu fundasti
Sed cur deus voluit sic lunā scdm
incrementū ⁊ decrementū illuminare or
bicularit̄ **R**ūt p̄t multa **P**rimo
vt firmamentū reddēt ex hoc singu
larī mō illuaciōis pulchr⁹ **S**cdō
vt opus dei apparens mirabilius.
hōiem magis inātaēt ad agnicōez
et ad laudē creatoris ex opib⁹ suis
Tertio p̄t distinctōm q̄tuor p̄ciū
mensis ⁊ diuērsificōez diez. in o
plectione ⁊ q̄litate varia. que i illo
incrementoziūf put auēit infer
orib⁹ **T**ercius planeta vocatur
mars. ⁊ fuit de⁹ belli **E**t dicit mars
fm p̄sid⁹. a mare qz p maēs fiebāt
bella **C**ui⁹ belli ipē dicit de⁹ **T**amē
quedā sūt nacōes vbi feie ⁊ maēs
sūt pugnānt: ⁊ in pugnā vadūt vt

schite **Q**uedā sole feie. vt amāzos
nū. quedā nisi soli mares vt roma
noz ⁊ aliaz genū **I**deo dicit mgr
Egidi⁹ in lib⁹ d regie p̄cipū. li. iij
Qz mulieres nō debēt bellare. quia
bellatoēs dnt eē mēte cauti. h muli
eres deficiūt in industria **S**cdō de
bēt eē ipauidi resp̄cū mortis. h feie
sūt pauidē qz sūt frigide oplexiois
Tercō dnt eē robusti corpe ad por
tādū arma. h feie molles sūt. ergo
nō dnt bellaē. h viri tñ: p̄t hoc dī
mars a maē q fuit d⁹ belli **S**z nos
xp̄iaī pluēs deos belloz veneramur
vt sūt p̄cipēs t̄raz. p̄s **D**ij fortes
terre ⁊ hemēt eleuati. vt sūt dux de
burgūdia ⁊ epus colomēnsis ⁊ alij
p̄cipēs. qz mirabilia opati sūt in
t̄n istis **I**llos venemur tāq̄ deos
belloz **I**lli scz gētiles vnū deū belli
h nos pluēs **V**el dī mars a morte
qz effector mortis **O**pinabant em̄
belloz p̄sulē apte hūani sanguinis
effusioē placādū **I**deo t̄tia feia ab
eo noiat ⁊ vocat **D**ingel dach vn̄
ding in ātiq̄ vulgari sonat iudiciū
vtz i hīs vōbul. woldinck vridick
qz iudiciū mortis tribuebāt marti
gētiles **D**ies martis dingel dach
ap̄d gentiles teutunicos vōbat. et
in signū illi⁹ iudiciū sanguinis in
ptib⁹ westphalie die martis cele
br̄f. qd iudiciū vrigedick appella
tur. h nos xp̄iani nō martē h xp̄m
qē ver⁹ de⁹ belloz adorem⁹ qz ipē
dat citatib⁹ victoriā **Q**rit⁹ planeta
rū dī mercuri⁹ de filia athlāt geit⁹
q dicit fuisse iuētor mltaz arcū. g⁹
in numero deoz reputatus ē ⁊ dicit

Mercurius qui medius currens. quod sermo in medio currit iter homines et dicitur apud grecos hermes. hanc stellam quae mercurius dicitur fuit sibi consecrata secundum gentiles. quarta feria ab eo denotata est et vocatur apud nos gudel dach et wonel dach in partibus germaniae. Quia apud romanos et libardos godan wotan dicitur erat Et saxones invadentes partem hanc reuerfi eiusdem vocabuli usi sunt. Sed nos christiani non mercurium qui fuit inventor multarum artium adorare debemus. sed christum apud quem omnes sunt thesauri sapientiae et scientiae dei absconditi. et ipse est qui datur sapientiam postulanti Jacobo primo Et quarta feria debemus deo et consecrari sicut traditio per ieiunium ut dicitur de consuetudinibus. iij. ca. Ieiunia. ubi dicitur quarta feria iudas traditionem domini cogitavit et sexta feria crucifixus est. ergo qui in his diebus sine necessitate soluit statuta ieiunialia cum tradente tradere. vel crucifigentibus videtur crucifigere. hoc ibi. Ergo multi religiosi sunt qui quarta feria non velant carnibus. Quis planeta vocatur Iupiter. qui fuit filius saturni. qui expulit patrem suum de creta. et regnavit pro eo et pro summo deo apud gentes celebratur Et dixerunt gentes hunc iouem habere potestatem omnium causarum quae sunt in hoc mundo Dicit augustinus v. de civitate dei. lxxvi. quod ioui tonitrua et fulgura attribuebant. Ideo quinta feria fuit ab eo denotata apud gentes. et dicebatur donerdach. quod habuit partem tonandi. quod flammam est. quod habet deus omnipotens causat ut patet Job. xxxviii. Quis dedit vellemetis inno pambri cursum. et viam sonantis tonitruum. ut pluet super terram Dequitur

quod est pluuie patet. quod genuit stillas roris De cuius vtero egressa est glacies et patet. Omnia quae voluit dominus fecit in caelo et in terra et in mari. educens nubes ab extremo terre. fulguram in pluuiam fecit. Qui producit ventos de thesauris Sed multi christianorum ad huc venerant iouem. ne tonitruum a ventis eis noceret errore excecari Fuit enim ille tempestates a deo aliquando propter peccata. ut dicitur gen. vi. Vides autem deus quod multa malicia esset in terris. intenta ad malum omni tempore. Dequit delecto hominem quem creauit a facie terre. ab homine usque ad animam. et factum est diluuium. Secundo venit propter quorundam deuotorum impetracionem. Cuius exemplum ponit Gregorius libro de dyabolo. de scolastica ut fratrem suum appellat ad seculum manendum. tanta tempestatem et pluuiaz impetravit. quod sanctus benedictus non fuit ausus ponere pedem extra domum sororis. Tercio venit propter quorundam hominum defensionem. sic stelle pugnauerunt contra zizaram Iudaeorum. Et sic dicit Augustinus v. libro de civitate dei. de theodosio imperatore. qui pugnans contra Eugenum tyrannum precibus a deo impetravit victorias. et in pugnando quicquid iaculabatur de manibus iaculabantur in aduersarios. de parte antonij vellemetis ventus et tempestas inuasit eorum tela. ut in eorum corpora retorqueret. ut poeta claudianus quauis a christi nomine alienus in eius laudibus dixit. Omnia dilecte deo cui militat ether Et iurata veniunt ad classica venti. Sic etiam roma protecta fuit anno ab urbe condita. cccc. qdragesimo tertio secundum martinum in cronica.

C

Hambal venies de capania cum gratia
dine tanta se effudit. ut agmine terra
vix ad castra possent redire. Deinde
cum serenitas redisset et iterato se ad
pugnam disposuissent. rursus vio-
lentior venit tempestas. compellens eos
ad tentoria redire. Nos igitur christiani
non iouem sed christum debemus adora-
re. et ei quantum feriam in memoriae sui
sanctissimi corporis institutione conse-
crare. Sextus planeta vocatur ve-
nus. que fuit soror iouis. propter eius
pulchritudinem est deificata et in ce-
lum translata. Et dicitur venus a vi. vel a
veneros. quia venerabat propter eius pul-
chritudinem. eo quod adhuc fuit iuuenes
et viri hanc deam venerantes. amore
herum habentes. diligentes mulierem
ultra deum. et omnia creata. et hanc deam
amoris se ornat populis corallis et in
capite et in pedibus. in corpore cum vesti-
bus caudatis. ut ad venerationem et
amorem viros alliciat. puerbiorum vel
timo. Fallax et vana est pulchritudo.
Mulier timens deum ipsa laudabitur.
Illi deo offerunt omnia bona sua tem-
poralia. sic etiam mulieres adorant
deum amoris. et dicitur pappus et alio no-
mine beelphegor vocatur. Et diceba-
tur filiacrum ignominie. quia cum mag-
no membro virili formatum. De illo
dicit priapo psidorus li. viij. ethi. c.
xi. Quia fuit quidam iuuenis de lapsa
ciuitate que: et ab illa dea feria sexta
appellata est. Et dicitur vrigedach.
Sed nos christiani non veneremus: sed
christum adorare debemus. et eius passi-
oni sextam feriam consecrare. et sic apud
christianos illa feria dicitur vrigedach

D

quia tunc scilicet illa die sumus liberati
a potestate dyabolica. Septimus
planeta vocatur saturnus. quia quod-
dam fuit rex crete: expulsus a regno
per filium iouem. fugit in italiam ad
ianum primum regem ytalie. et ibi docuit
rudos homines agros colere et domos
edificare et numeros ereos prius insti-
tuit. Ideo post mortem eius pro deo
colebatur. Et hec stella que dicitur sa-
turnus. ei fuit consecrata. Et ab illa
est septima feria nominata et voca-
tur saturday quasi dies saturni. Nos
christiani hanc diem. non saturno sed
virgini marie hanc diem singulariter
consecramus propter quatuor. Primo
quia beata virgo in sabbato quo christus
fuit in sepulchro stetit in fide aposto-
lis decedentibus. Secunda causa est quia
sicut a ieiunio sexte ferie fit transitus
per sabbatum ad solemnitatem do-
minicam. ita a miseria presentis vite vel
peccati fit transitus ad statum glorie
vel gratie per beatam virginem. Tertia:
quia tali die legitur multociens. beata
virgo miracula fecisse: et beneficia pec-
catoribus prestasse. Quarta est. quia
apud grecos fuit quedam ymago be-
ate virginis cuius velamen a nona sex-
te ferie divina virtute recedebat. et post
nonam sabbati similiter dei virtute
redibat. Cuius miraculi ratio potuit
esse. ut ostenderetur quod precipue tali
die facies beate virginis peccatoribus
orantibus intendebat. propter quod gre-
ci diem illam solemnem indixerunt.
Deinde ad latinos hec consuetudo ve-
nit. Hec dies sabbati est ieiunan-
da cum lacticiis. ut de ose. dis. in.

Sabbato vero ieiunādū rācō eui-
dentissima demōstrat. infra. sicut sex-
ta feria ppter passionem domini iei-
unam? sabbatū pretermittere nō
debemus. quomā inter tristitiam et
leticiam temporis illius videtur in-
clusum. **I**de ptz xij. di. c. illa. d^t aug^s
Mater mea mediolanū me secuta.
inuenit ecclesiam nō ieiunantē sab-
bato. cepat fluctuare quid ageret.
Tūc cōsulit d^s hac re beatissime me
mone ambrosiū ep^m. et ille ait. cum
romam venio sabbatum ieiuno. sic
et tu. ad quamcūq; ecclesiam vene-
ris eius mores serua. tūc ibi

Non habebis deos alienos

Quicū qui peccant contra il-
tud pceptū sunt diuina-
tores per manifesta; demo-
nū inuocationem. qd est maximum
peccatum. quia ibi fit expressum cō-
pactum cum demone. de quib; psal-
te xxvi. Dixistis. p^ussimus fedus cū
morte. et cum inferno fecim; pactū
Et adhuc graui; eēt hī sacrificiū vel
reuerentiā demoni inuocato exhibe-
tur. **I**sti dicunt diuinatores? qñ deo
pleni. nam vsurpant sibi quod ē di-
uinū scz pronūciare futura aut ocaul-
ta. **I**uxta illud psal- xxxxi. Annūcia-
te q̄ futura sūt et sciem; qm̄ dñs estis
vos. **N**ā dicit scūs thomas scdā scdē
q. xc. v. Quidam predicant futura
pro vt in suis naturalibus et causis
necessarijs existūt. sic astrologi pro-
nūciant eclipsos futuros. Quidāz
pⁿūciāt futura pvt tales effcūs p^e-
istūt in suis causis naturalib; nō ex-

necessitate semp et frequenter vt in
pluribus. sic astrologi p dicituram
et cōsiderationem stellaz pronūciare
possunt de pluuijs et siccitatibus et
mediā de sanitate ul' morte. tales nō
peccant. **S**ed pronūciare tales effec-
tus provt in se existunt anq; fiant.
hoc est dei p^priū. **S**i quis ergo futu-
ra pronoscere aut pⁿūciare quocūq;
modo presumpserit. nisi deo reuelan-
te sic p^phete manifeste sibi vsurpāt
qd dei p^priū ē. et maxime velle illud
scire. quod futurū est. aut occultū. de-
monum reuelatione p manifestā in-
uocationem demonis. **T**ales multe
sunt species. vtz xxvi. q. iij. c. igitur
genus diuinationis a p^phis fert allatū
Primi vocantur geomantici a geos
qd est terra. et mancos dīmatiō. et ē
qñ dyabolus apparet in lapide. aut
ferro aut speculo aut vngue. **S**i in
aqua vocatur p^dromancia. si in aere
aeromācia. si in igne pyromācia.
Taliter inuocant demonem. qui vo-
lunt inuestigare furtum alicui; rei
tales graui; peccant q̄ fur. **P**robat
qz fur tantū peccat contra pceptū
scdē tabule. **I**n qua dicit. non furtū
facies. **S**ed dīmatiō peccat cōtra pre-
ceptū pⁱme tabule. **I**n qua dicit. **N**ō
adorabis deos alienos. **S**z peccatū
contra primam tabulam est graui;
peccatuz q̄ contra scdā. qz ille in-
mediate peccat contra deum. **S**z fur
peccat contra proximū. **I**deo dicit ex-
tra de sortilegis c. **I**n tabulis aut co-
dicibus aut alijs furta non sunt que-
renda. **E**t idē in c. ex tuaz hāz. **A**lex-
ander terā? suspendit vnū sacerdotē

p̄ itegrū ānū. qz cū qdā fortilego.
 ad puatū locū accessit non ea itēcōe
 vt deōnē iuocāet. s̄ vt inspectōe astro
 labij furtū cui? dā ecclē possz r̄cupa
 re. licz h̄ ex bō zelo fecissz ḡuit tñ pec
 cauit quod fieri non debet. q̄a diabo
 lus sepius infamat innocentem. q̄
 tenus suscitēt lites et discordias in
 ter homines: **S**ecundo quia querit
 ab hīs adorari. **D**ubitatur vtrum
 homo potest licite vti ministerio de
 monū. **V**idetur q̄ sic. quia licet mi
 nisterium recipere et auxilium a pec
 catoribz. sicut elemosinam spiritualē
 puta instructionem. vel etiam corpo
 ralem sicut panem vel huiusmodi.
Ergo a demonibus. **I**tem a malo s̄
 uo potest quis exigere suiciū et reci
 pere. ergo si aliquis sanctus dyabo
 lum superauerit. potest licite ei impe
 rare. et eius obsequium recipere. **I**te
 videtur hoc esse licitū exemplo apli
 qui tradidit incorrigibiles sathane
 in interitū carnis vt spiritus eoz
 salui fierent. **S**ed in contrarium est
 et pro veritate arguendum sic. **N**on
 potest a diabolo r̄cipi consilium abs
 qz peccato. ergo nec ministeriū. **A**ns
 ptz iij. **R**z primo. vbi punitur et re
 prehenditur rex israel qui misit ad
 consulendum deum accaron. **I**tem
 ex quo dyabolus ē dolosus. constat
 q̄ nullū diligit nisi i malum suum.
 vt per ipz peruerat. ego q̄ suscipit
 ab eo obsequium cōmittit se discrimi
 ni et omnis talis mortaliter peccat.
Pro responsione ad dubium sit hec
 prima conclusio. **S**eculo dei mi
 raculo. aut angelozū concurfu. nul

la est potestas cōarcendi demones.
 per caracteres. figuras aut verborū
 p̄lationes. p̄bat per illud. **J**ob. iij.
Non est potestas super terram que
 valeat ei comparari: quifactus est vt
 nullū timeret. **P**er hoc designatur q̄
 potestas demonis maior est potesta
 te cuiuscūqz creaturē corporalis. **I**de
 dicit sanctus thomas scda scde ques
 tione lxxxv. ar. iij. vbi dicitur.
Demonēs enim in cursu huius vite
 nob̄ aduersarij cōstituunt. **N**ō aut
 nostre dicoi subdūtur. sed diuine di
 coi et angelozū. **I**de **A**ug. li. iij. de
 doctrina cristiana. dicit q̄ spiritus
 desertoz regunt per spiritū iustoz.
Ideo dicit wilhelmus parisiensis in li
 de demonibus. **N**ihil est inquit q̄
 possit eos cogere nisi angeli sancti et
 creator altissim. **N**am q̄ diuina po
 testas possit eos cogere. cristiano n̄
 debet esse dubium. **N**am luce. iij. di
 cit q̄ cristus dixit de memi. **E**xi ab
 illo. et factum est. **I**tem homo vel an
 gelus domino auxiliante. et specialiter
 cōcurrēte. potest demonem expellere.
Ideo scribit luc. x. **E**cce dedi vobis
 potestatem calcandi super demones
 serpentes et scorpiones. et super om
 nē virtutē inimicā. **E**t math. vlf. **I**n
 nomine meo demōia eiciēt. **S**z extra
 predicta arguitur p̄ illud tobie sex
 to. q̄ **A**ngelus raphael dixit. q̄ si
 de iecore piscis poneretur super car
 bones fumus eius exterminat omē
 genus demōiorum. siue a viro siue a
 muliere. **S**ecundo per melodiam ex
 pelluntur demones. sicut habetur de
 dauid **P**rmo. regum decimo sexto.

Ad p^mū respondit nicolaus de lira. ibidē dicēs q^d fumus non fecit hoc s^c p^r fumū designabat v^tus expulsiua meritoria tobie **C**ui⁹ merito rapha el expulit demonē saram liberando. p^rpter q^d dicit ibidē c. viij. q^d rapha el reprehēdit demonem et ligauit eū in superiorib⁹ egipti **D**ic eadē dauid deuotio ad deū opesciuit demonē non aithara **E**t sic p^r q^d nō p^rt opelli dyabol⁹ aliqua v^tute corpali s^c spūali **S**equit^r correlarie **L**icet demones p^r inuocationem vocati nōnūq^m veniūt hoc tñ non coacte sed fraudulēt quaten⁹ ipōs inuocatores decipiant. q^d sūt capitales hostes. et inimici hoīs. q^d nulla v^tus nature corporee lapid⁹ v^t ligni vel metalli v^t herbe. est que poss^t demones ad aliq^d opellē. quāuis fingant se opelli ab hoīb⁹ et aliqⁿ sub di. vt per hoc familiaritatē cū hominib⁹ contrahant. et finaliter eos fallant **P**atet eadē falsitas scribendū in libris suis magicis et in suis exorāsmis experimentis et carminibus et certis verbis et caracterib⁹ et figuris signis et adiuracōibus possint eos cogere ad respondendū veniendū et manendū et operandū: et hoc v^tute artis sue non imixe v^tuti diuine. q^dles sūt quidam bibuli qⁿq³ concubinarij et lutores habentes qⁿq³ exorāsmos nō approbatos. et indiscretos **N**on attendentes dictum saluatoris dicentis. q^d hoc genus demonior⁹ nō eiāt nisi ieiunio et oratione **I**te deberent exorāsmos suos ostendere suis epīs presertim doctorib⁹ theologie v^t iuris an vti possent **E**x hīs eadē

patet falsitas et error aliq³ fallōz al⁹ tronomior⁹. dicētiū se posse facē ymaginem sub certa stellacōe. q^d p^r v^tutem suam possit cogere demones vt veniant ad illā ymaginem. ad operandū quedā mira. et ad dandū responsa. q^d falsum est. q^d non coacte s^c voluntarie veniunt. vt homines credant aliquod numē eē in stellis et sic stellas adorent **S**icuti vnaz vetulā noui que credidit solem eē deam vocans eam scām dñam. et aliqⁿ p^r solem benedixit propter eum sub certis verbis cum obseruancia quadaz superstitiosa. que dixit se plus q³ quadraginta annis se credidisse h⁹. et mltas infirmitates curasse **I**nsuper sic homines hodie inueniuntur. tam laycā q^m clerica. litterati et ill⁹ litterati cum primo viderint nouulum. flexis gembus adorant v^t deposito capuo vel pileo capite inclinato adorant et honorant ymmo plures eadē ieiunant ipso die nouulum. siue sit dies dominica **I**n qua scdm ordinationes ecclesie non est ieiunandum. propter resurrectionis leticiam. que omnia habent speciem ydolatrie ab ytolis relicte **D**e q³ bus ieremie septimo scribitur. q^d fecerunt placentas regine celi scilicet lune offerendo ei eas **V**ed volentes hoc palliare dicunt: q^d non honorant lunam ieiunādo sed deum et sacros qui incidunt in mēse luātonis v^tise **E**cce qualis est ista excusatio. quia ieiunant quādo non est ieiunandum scilicet dominica die: sed quādo est ieiuniū p^rceptū ipsi minime

icūmānt. **S**ecūda conclusio Sicut demonum inuocatio est illicita et multum periculosa: Sic eorum auxiliij implo ratio est ipi homini valde perniciosa. Patet primo ex pte dei quia zelus dei hoc non patitur q̄ pro consilio ad aq̄e recurratur nisi ad ipsuz presertim in hijs que excedunt humanam iudiciū. Quod e uidenter ostenditur quarto regum primo. ubi reprehenditur et punitur rex israhel qui misit ad consulendū deū accaron. Sic nāq; legit̄ ibi Cēdit ochozias rex isrl̄ p cācellos cenaculi sui qd̄ habebat i samaria et egrotauit. misitq; nūcios dicēs ad eos. Ite consulite be elzebub deū accaron. vtz̄ uiuere queam de infirmitate hac. Angelus aut̄ dñi locutus ē ad helyā thes bitē dicēs. Surge et descēde in occursum nūcioꝝ regis samaie. et dices ad eos. Nūqd̄ n̄ ē deus isrl̄. In signū huius p̄cepit deus destrui ydola et aras eoz. diuinos magos et ariolos. Sic fec̄ saul ex zelo diuine legis. p̄ Regū. xxviii. Quia propter illas deus offēditur valde et ad puniendum irritatur. Vnde in reuelationibus s̄cte brigitte legitur q̄ virgo mater maria dñi reuelauerat quidā q̄tuz̄ filio sua sortilegia vel maleficia displicent secundum q̄ scripsit ep̄o neapolitano. Nunc inq̄t scias q̄ in ciuitate neapoli committuntur horrenda peccata. q̄ mlti homines et femine cōsūt malignos sortilegos et diuinatores etc. Aut p̄pter amorē muliez. a p̄pter diuidias cōsequēdas. Tales sūt maledicti a domino. et gratia spūs

sancti priuati. neq; ydonei. q̄ gratia intret corda eorum. Ideo dicit aug⁹ in libro de doctrina cristiana. Omnes huiusmodi artes et noxie superstitiones dampnande et fugiende sunt a cristiano. que ex quadam pestifera societate hominum et demonum sūt. Secundo hoc idem patet ex pte demonum. Quia ille qui semper habet malam voluntatem. ab illo nūq̄ est auxilium accipiendum. Sed demonum voluntas semper est mala scilicet ad furta et ad adulteria. ad discordias et i aliq̄d qd̄ fit saluti hominum contrariū. Dicente petro in p̄ma canonica sua. c. 3. Tamq̄ leo rugiens querens quē deuoret circūit. Tertio ex parte hominis. quia infideliter agit contra deum peccato infidelitatis deum offendendo. in hoc q̄ ad suum aduersarium recurrit. quasi deus non sit omnipotens. Item peccato ydolatrie. alteri a deo virtutem diuinā attribuendo et oblationibus et sacrificijs honorando. Item peccato inobedientie prohibitionis dei et ecclesie eo q̄ habet familiare cōmercium cum aduersario dei patris et filij eius et ecclesie. Propter quod ap̄tolus dicit secūda ad Cor. sexto. Que conuencio cristi ad belial: lucis ad tenebras. Item peccat contra se ipsum peccato improuidēcie cōmittēdo se periculo magno contra sapientis consiliuz. Eccl̄ quinto. Ne credas inimico tuo in eternum. Sed quis maior inimicus hominis q̄ dyabolus qui semper querit hominis perditionem. Cuius exē. n̄p̄um dicit cesai⁹

Quod fuit quidam conuſus ab quē
 dyabolus venit i ſpecie angeli dicēs
 Diſce fortiter quia futurum eſt et a
 deo diſſimilū vt haluerſtaden fias
 episcop⁹? **L**etus ille ſtudiuit fortiter
 Altera die venit idem dicēs **J**am
 mortuus eſt episcop⁹ feſtina ve
 nire ad ciuitatem. **S**tatim miſer de
 monaſterio exiēs eadē nocte i domo
 cuiusdam honeſti ſacerdotis hoſpita
 tus eſt **V**t at glorioſe ad ſedē ueniet
 ante lucem ſurrexit equū ſui hoſpi
 tis ſtrauit et eum abſtulit **M**ane ſa
 milia dom⁹ dampno cognito eum
 ſequens apprehendit **E**t tracto ad ſecu
 lare iudiciū pro furto dampnat⁹
 non cathedram vt episcop⁹. ſed ſi
 cut fur patibulum aſcendit **S**ed di
 ceres **N**unquid apoſtoloſ uſtebatur
 miniſteio demonum cum tradiderat
 quendam ſathane vt patet prime
 ad corinthios quinto **R**eſpondet qd
 paulus non uſtebatur miniſteio dy
 aboli cum pacto expreſſo vl' tacito ſ
 magis diuino iudicioꝝ imperio ipſi
 uſ apoſtoli cui ſubiacebantur mali
 gni ſpiritus **D**iceres ſecundo qd a
 malo homine et a malo ſeruo poteſt
 quis acāpere auxilium uel conſilium
 ergo etiam a dyabolo. **R**eſpondet
 quod non eſt ſimile quia ipſius non
 eſt membrum omnino preſum
Quia ſi actualiter non eſt unitum
 p̄t tñ reuiri. dyabolus penitus eſt
 abſoluſ et dampnat⁹. **I**tem **N**ō ſic
 indigemus ſubſidijs dyaboli quia
 poſſumus habere ſubſidium deiꝝ an
 geloz et proximi noſtriꝝ tribuit pa
 cencie mitum **I**tem ſeruiam dya

boli non eſt ad hoc deputatum a deo
 niſi fiat ſpeciali preuilegio **S**ed po
 tius dyabolus deputatus ē ad temp
 tandum et exercendum et ſic ſeruit
 nobis licet intendat nos impugnae
Sed de malo ſuo facit deus bonum
 noſtrum: **S**ed adhuc diceres quid
 noceret mihi ſi aduentus fuero ſiue ſ
 fiat per dyabolum uel per quemcūqz
 alium: dummodo obtineam ſubſidiū
 ſufficiat mihi **R**eſpondetur qd ymmo
 ualde nocet **Q**uia ſi prodeſt in corpo
 ralibus nocet in ſpiritualibus et ai
 me eternaliter **V**nde **A**ugustinus
 libro tercio de ciuitate dei **Q**ui talis
 fuerit non ſanus ſed eger eſt nō pru
 dens ſed ſtultus eſt. in egritudine al
 ſidua laborat et in egritudine noxia ſtul
 tus ē et demens permanebit **T**ercia
 conſuſio **D**emon licet poteſt alicui
 theſaurum abſconditum reuelare fu
 rem aut furtum manifeſtare egritu
 dinem ſanare futura p̄nunciare nul
 latenus tamen licet eorum auxilium
 pro illis uel alijs ſimilibus implo
 rare **I**ta omnia patent quia ſolet
 communit' dici qd abſconditi theſau
 ri tempore antiꝝpi per demonem an
 tiꝝpo reuelentur. **S**ic etiam poteſt
 furta et furem manifeſtare **E**t certū
 eſt qd ipſe ſtimulat ad furta commi
 tēda ſic ad alia peccata mōrta **S**ic
 ſepe reſponſum dat qd aliquis fura
 tus ſit qui tamen eſt innocēs quate
 nus ſic diſcordias ſeminet cum ma
 giſter diſcordiarum et erroris ſit
Etiam ſcit egritudines ſanae **Q**uia
 ipſe optimus medicus eſt cognoſcēs
 ualde rerum naturas ſcilicet herbar

et lapidum que deo permittente celeriter possunt applicari: et morbos curare. Etiam potest egritudines immittere sicut dicit augustinus in libro de doctrina christiana et habet .xxvi. questione .iiij. ca. Sciendum: quod ipsi demones ea plerumque pronuntiant solent que ipsi factum sunt. Accipiunt enim sepe potestatem morbos immittere et ipsum aerem videndo morbidum reddere et peruersis amatoribus frenorum comodorum mala facta suadere de quorum moribus certi sunt quod sunt eis talia suadentibus desunt. Quaedam enim miris et invisibilibus modis per illam subtilitatem corpora hominum in secretum penetrant et se cogitationibus eorum per quadam per magnum uaria uasa miscendo sive uigilatum sive dormientium. Aliquam autem non quod ipsi faciunt sed que naturalibus signis futura pronuntiant. Sequitur quod etiam possunt aliam suam mortem predicere et infirmitates pronuntiare. Sed non est tutum pro infirmitatis remotione eorum auxilium inuocare: ut patet quod et Regum. primo In ochozia rege israel. Correlarium primum. Quod huiusmodi uani diuinatores. sortilegi. nigromantia et cetera. debent puniri et quandoque expelli uel acriter corrigi. ne alios reddant nequiores. Quia dicit apostolus primum ad corinthios .v. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Et una omnis contagiosa. totum ouile facit morbidum. Hoc tenetur pre ceteris curari. et prelati. quibus inuenit uicium gregem informare. quatenus huiusmodi periculosos et periculosissimos er

rores valeant extirpare quoniam horum obseruantia multum uiget in animarum periculum et scandalum ecclesie et dei blasphemiam. Et esset multum expediens. quod essent uirtuti in magnis ciuitatibus et uillis circumiacentibus quorum doctrinis et eruditionibus hec superstitiose et noxie uanitates delerent et in uillis esset necessarium maxime quod inter rusticos maxime uiget talis error. Quia periculosa sit demonum inuocatio patet per tale exemplum quod ponit cesarius discipulus .v. c. iiij. Cum plures ex diuersis regionibus scolares in ciuitate tolosa studebant in arte nigromantie. iuuenes aliqui de sueuicia atque bauaria stupenda quadam incredibilia a suo magistro audientes. Vtrum nam uera essent probare uolentes dixerunt illi. Magister uolumus ut ea que nos tuos oculotenus ostendas. quatenus aliquem ex studio fructum capiamus. Quos cum auerteret et non acquiesceret eo quod natio illa et gens sit mirabilis. Mora igitur perdonea illos in campum duxit. gladio circa illos circumtulit. monens sub interminatione mortis. ut infra se cohiberent. et ne rogantibus aliquibus darent et offerentibus aliquid reciperent. precepit illis. secedens ab eis paululum demones carminibus suis aduocauit. Mox assunt illi in formis militum armatorum milicie ludos circa iuuenes excentes. Nunc lapsum simulant. nunc lanceas et enses contra eos extendebant omnibus modis sategentes ut illos extra arcum traherent

Quī cum sic nichil proficerent. tūc
 in puellas speciosissimas se transfor-
 mantes choreas circa illos ducebāt
 varijs anfractibus iuvenes inuēta-
 tes **E**x quibus vna forma ceteris p̄-
 stantior. vnum ex scholaribus elegit
 ad quem quociens venisset chorisan-
 do. tociens anulum aureum ei porri-
 gebat. ei intus suggerendo. et foris
 motu corporis ad amorem suum illū
 inflammando **Q**ue cum per multas
 vices aditasset victus iuuenis cont̄
 anulum digitum extra circulum por-
 rexit **Q**uem illa mox per eundem dis-
 gitum extrahens. nunq̄ comparuit.
Capta preda conuentus malignan-
 tū in turbinem resoluit. fit clamor
 et strepitus discipulorum **A**ccurrunt
 magister. de raptu cōsocij conquerū-
 tur omnes **Q**uibus ille respondit.
Ego sine causa suz: vos me coegistis
 ego vobis predixeram **N**on cū amo-
 do videbitis **A**d qd̄ illi **N**isi nobis
 restituas illum. interficiemus te **T**i-
 mēs tandem vitam sciens bauaro s
 furiosos. respondit **E**go temptabo
 si spes aliqua sit de illo **V**ocansqz
 principem demoniorum. fidele suum
 ministerium ad memoriaz illi reuo-
 cans. dixit discipline eius mltum eē
 derogandum. seqz a discipulis suis
 esse occidendum. nisi iuuenis restitue-
 retur **C**ui dyabolus **C**raftino cons-
 filium propter te in tali loco celebra-
 to. tu esto presens **E**t si aliquo mo-
 do illum per sententiā obtinere po-
 teris. gratū habebō **Q**uid plura. ad
 imperium p̄cipis consiliū malignan-
 tantū cogitur. de violencia in disci-

pulum facta a magistro conquerit
Ab aduersario respondetur **D**omi-
 ne inqt̄ **N**on illi feci iniuriam **M**az
 magistro suo inobediens fuit. legez
 circuli non custodiuit **I**n hunc mo-
 dum illis contendebat. dyabolus
 demonem quendam sibi collateralez
 de sententiā interrogauit dicens **O**li-
 uere tu semper curialis fuisti. contra
 iusticiam. personam non accipis. sol-
 ue questionem huius litis **R**espon-
 dit ille **E**go iuuenē magistro suo res-
 tituendum iudico **M**oxqz ad aduer-
 sarium conuersus dixit **R**edde illum
 qz nimis importunus eras **C**eteris
 sententię eius assensum prebentibz
 ad mandatum iudicis. eadem hora
 scholaris ab inferis reducit̄. et ma-
 gistro suo restituitur **C**onsiliū sol-
 uitur et ad discipulos reducta pres-
 da. magister letus reuertitur **C**uius
 vultus erat ita macer et pallidus. co-
 lor tam imutat̄. vt hora eadem a se-
 pulchro videret̄ suscitatus **Q**ui sōs
 cius apud inferos visa reitās q̄ deo
 contraria et execrabilis foret illa d̄
 disciplina. magis exemplo q̄ verbo on̄
 dit **E**t a loco recedens in quodā mo-
 nasterio monachum se fecit **V**alde
 ergo periculosum est illis eā qui
 ex inuocatione demonis nituntur q̄-
 rere thesaurum occultum vt dicit̄
Sicut legitur de quodam qui diu
 studuit qualiter diues fieri posset.
Tandem dixit ipse **E**x quo alia
 nō possum fieri diues ditator per dy-
 abolum **E**t quesuit magum inter iu-
 deos et cristianos et non inuenit **C**o-
 gitauit ergo **E**o ipse expiar. si potō

per dyaboluz fieri diues. Iuit i via
 quamdam vmbrosam a saxosam di
 cens. Vbi es qui semper queris deca
 pere homines? Ego sum hic vt dem
 me tibi. Prima vice non venit nec se
 cunda sed tertia die venit a dixit.
Quid petis? Respondit Vt me faci
 as diuitem. Cui dyabolus Primo
 adorabis me. Tunc ille incuruauit
 se a adorauit illum. Et dyabolus lu
 dificauit illum quia tunc habuit po
 testatem in eum. Et fecit qd omnes
 illi lapides videbantur ei esse aurum.
 a dixit ei dyabolus. Accipe satis de
 auro. Tunc ille torauit se de lapidi
 bus. Cum ergo venit domum posuit
 lapides in quendam locum. a ince
 perunt ardere a combusta est domus
 a qcquid i ea fuit ita qd ipsemet vix
 euasit. Et dixit. Non auro. Ibo ad
 locum vbi plurimum aurum dimisi.
 Et accedens inuenit ibi lapides qui
 prius videbantur ei aurum purissim

Secundi vocantur nigromantia
 vt patet. xxvi. q. v. c. Nec mirum. v
 bi dicitur. Nigromantia sunt quoz
 precantationibus videntur resusci
 tati mortui diuinare. a ad interroga
 ta respondere. Nigros enim grece
 latine mortu? macos diuination? voca
 tur. Ad quos suscitandos cadaueri
 sanguis additur. Nam amare sang
 uinem demones dicuntur. Ideoqz
 quocumqz fit nigromantia cruoz a
 que miscetur. a a colore sanguinis
 facilius prouocantur. Contra quos.
Dentro. xvij. Nō fit in te qui a mor
 tuis veritatem querat quia dyabolus
 i specie mortuorum sepius apparet

vt pz. p. Regū. xxvij. Vbi mulier
 phitonissa ad instatā saul videbat
 resuscitare samuele. vt regi ad itro
 gata respondet. Sic naqz legit ibi
Dixit saul suis suis. Querite mibi
 mulierē hntē phitonē a vadam ad
 eā a sciscitaboz p illā. Et dixerūt hui
 ei? ad eū. Est mulier phitonē hns i
 endoz. Mutauit ego saul hitū suum
 restitusqz ē alijs xstimētis. a abijt
 ipē a duo viro aū eo. Venerūtqz ad
 mulierē nocte. a ait illi. Dina mibi
 in phitone a fuscita in que dixerō ti
 bi. Et ait mulier ad eum. Ecce tu
 nosti quāta fecerit saul: a quō erase
 rit magos a aiolos de tra. Quae er
 go infidiaris aie mee vt occidar. Et
 iurauit ei saul i dno dicēs. Viuit dñs
 qz n̄ eueiet tibi. Sup qd dicit aug?
 qd n̄ fuit samuel. sed dyabolus dicēs
Quo poteat esse vt arte magica at
 traheret vir a natitate scūs vita. a
 opib? iustus. Itē si samuel vere ap
 paruisset. n̄ vtiqz vir iustus? pmississet
 se adorari qd p̄dicauerat solū deū venū
 adorādū. Itē qmō hō di qd aū abibā
 in refrigerio erat dicit ad virum pes
 tilēcie. a dignū ardore gehēne. Cras
 mecum eris. Dubitatur vtrum liceat
 at ab aliquo moriente requirere qd
 reuelet sibi statuz suum. Respondet
 sanctus thomas quadam conclusio
 ne quodlibeti sui. Cum peccatum sit
 contra naturam vt patet per damas
 cenū. li. ij. requirere impletiones nā
 turalis desiderij non est peccatū. Ho
 mo enim naturaliter scire desiderat.
 primo methaphisice nisi a aliqua in
 ordmatio iungatur. Nulla autem i

ordinatio in hac acquisitione videtur
 si aliquis inquirat a moriente cognoscere
 statum eius post mortem. subiacendo se
 diuino iudicio. Unde nulla ratio videtur
 quare debeat dici hoc esse peccatum nisi
 forte ex dubitatione fidei de futuro
 statu quasi temptatio inquirat. Tertio
 vocantur phitones a phitone apolline.
 Dicuntur autem phitones ventri loqui qui
 habent in ventre demones verba externis
 proferentes. De quo leuitici. xx. Vir siue
 mulier in quibus phitonicus vel diuina-
 tionis fuerit spiritus morte moriatur.
 Lapidibus eorum obruet omnis populus
 et sanguis eorum sit super eos. De his
 dicitur. xxvi. q. vij. c. Non obfuetis
 vbi dicitur. Qui autem talibus credunt
 aut ad domum eorum eunt aut ad suas
 domus introducunt. sciant se fidem cristianam
 et baptismum pernicasse. paganum et
 apostatam. retro abeuntem et dei inimicum.
 et iram dei grauiter incursum nisi digna
 penitentia emendatus deo reconcilietur.
 Nec ibi. Unde petrus blesensis epla. lxiiij.
 Dum saul phitonissam consuluit. cum
 filiis suis in motibus gelboe merebatur
 interfici. Sic octozias qui ceciderat per
 cancellos. dum vite diurnitatem scrutatur.
 vita eius tamquam tela succiditur.
 Dubitatur unde est quod aliquando verum
 dicunt cum dyabolus sit pater mendacij.
 Respondetur quod hoc verum propter
 multa. Primo autem superiori virtute
 coacti sunt verum dicere. ut patet ac-
 tuum. xvi. c. de illa ventri loqua que
 clamauit post apostolos scilicet pau-

lum et eius socios dicens. Isti homines
 sunt serui dei excelsum. qui annuntiant
 vobis salutis viam. Vbi dicit magister
 in scolastica historia. Hoc factum est
 a spiritu sancto spiritum phitonium
 urgente ut verum diceret per eam.
 Secundo fit ut finaliter decipiat
 demon qui intendit perditionem
 hominum ex huiusmodi suis responsis.
 Sic aliquando si verum dicit intendit
 tamen homines assuefacere ad hoc quod
 ei credatur ut in fine ducat hominem
 in illud quod est saluti hominum
 contrarium. Unde Athanasius exponens
 illud luce. iij. Increpauit illum. Obmutescite. Quis inquit
 verum fatetur demon compescebat tamen
 cristus eius sermonem ne simul cum
 veritate etiam suam iniquitatem promulget
 ut nos assue faciat. Tertio fit ut
 intelligat qualem fidem habeat ut patet.
 Deutero. xiiij. vbi dicitur. Si surrexit
 in medio tui propheta. a quo sompni-
 uis vidisse se dicat et pre-
 dixerit signum atque portentum et eue-
 nerit quod locutus est et dixerit tibi
 Eamus et sequamur deos alienos quos
 ignoras. et seruiamus eis. non audies
 verba prophete illius. quia temptat
 vos dominus ut palam fiat utrum
 diligatis eum an non. Quarto fit
 aliquando hoc a casu quod verum dicunt
 cum dyabolus sit pater mendacij. fingunt
 se scire quod nesciunt ut habeant
 butirum caseum vel pecuniam. Unde
 quidam sacerdos volens quandam
 vetulam confundere. ne sui prochi-
 ami ei daret misit zonam suam ad eam.
 quod ex illa solebat dinare. Que sola zonam

inspecta ai sacerdos esset impingita
 tus ipsa iudicavit sacerdotē eē ipreg
 natum **Quarti** vocantur arioli
 et sunt qui in visceribus animalū
 super aras p̄olis ymolatorum diui
 nant vt patet vicefimasexta questio
 ne quarta. capitulo **Igitur** genus.
 Cōtra quos deutronomij xvij. **Qñ**
 ingressus fueris terram quam domi
 nus deus tuus daturus est tibi caue
 ne imitari velis abominationes il
 larum gentium **Nec** inueniatur in
 te qui lustret filium suum aut filiam
 ducens per ignem. aut qui ariolos
 sciscitetur scilicet querendo ab eis fu
 tura **Dubitatur** vtrum demones
 sciant futura Rñt **augustinus** q̄ ponit
 xxvi. questione q̄rta. c sciendum. q̄
 sic quia celeritate motus non solum
 cursus quarumlibet rerum hominū.
 vel ferarum. verum etiam volatus a
 uium in compabiliter vincant **Eciā**
 sunt prediti acumine sensus **Ete**
 nim ex hīs duobus multa que homi
 nes mirantur sciunt **Secdo** prop
 ter longum tempus habent multam
 experiēciam rerum. quam propter
 vite breuitatem homines habere nō
 possunt **Terdo** ipsi multa faciunt
 que hominibus predicere solent. sic
 morbos q̄ infirmitates **Ideo** dicit
augustinus vbi supra **Ac**ipiunt em̄
 potestatem morbos immittere. q̄ ip
 sum aerem viciando morbidum red
 dere. q̄ peruersis amatoribus terre
 norum commodorum malefacta sua
 dere **De** quorum moribus certi sunt
 q̄ fiat eis talia suadentibus consen
 sur **Nec** **augustinus** **Quarto** ex

signis rerum predicant futura **Ad**
 que signa sensus hominum venis
 re non possunt **Sicut** medicus sig
 nis prenuntiat mortem. que huius
 artis ignarus non potest dicere
Quinto hoc facit ex reuelacione dei
 et angelorum bonorū **Circa** predic
 ta subiungam tria documenta **Pri**
 mum: **migromantia**: diuini. q̄ arioli
 ac si aliquando predicant veritatez
 tamen nullo modo fides est eis ad
 hibenda. qui vult deo tenere fidelita
 tem. quia dyabolus mendax est et
 pater eius **Cuius** exemplum patet
 in prima matre nostra que decepta
 fuit. eo q̄ credidit serpenti dicenti si
 bi **Requaq̄** moriemini. sed eritis si
 cut dii. scientes bonum q̄ malū. **Sz**
 quanta pena ei subsequuta est legant
 in principio gen. **De** credulitate pri
 me femine nostre mulieres obtinue
 runt adhuc vnā buccellam quia
 cito credunt phitomis **Audiant**
 illi quid accidit siluestro scdo pape
Hic primo floracē cenobij mona
 chus fuit. sed dimisso monasterio
 lomagiū dyabolo fecit vt sibi om
 nia ad nutum succederet **Quod** dy
 abolus permisit impleri **Hic** venies
 in hispaniam causa discendi in tan
 tum profecit q̄ sua doctrina maxi
 mis viris placuit. **Habuit** in disci
 pulos ottonem impatorem **Roptū**
 regem francie qui composuit hanc se
 quendam **Sandi** spiritus assit no
 bis grada **Hic** fuit primo epus re
 mensis **Post** rauēnas. tandē papa
Et tūc quesit a dyabolo q̄ diu vi
 uere deberet in papatu **Respo. adit**

q̄ dū nō celebraret in iherusalem
 Gaius fuit valde sperans se lon-
 ge esse a fine sicut longe a voluntate
 peregrinationis in iherusalem ultra
 mare Et cum in quadagesima in ec-
 clesia que dicitur iherusalem in late-
 rano celebraret strepitum demonū
 sensit sibi mortem ad esse suspirans
 in genuit. Licet sceleratissimus esset
 tamen de misericordia dei non despe-
 rans. reuelando coram hominibus
 peccatum suum et membra omnia q̄
 bus dyabolo obsequium prestiteat
 iussit abscidi Et deinde truncum mor-
 tuum super bigam poni iussit ut ubi
 cumq; animalia eum ducerent et fis-
 terent ibi sepeliretur. Quod et factū
 est. sepultus q; est in lateranensi ec-
 clesia. Et in signum misericordie con-
 secrate sepulchrum ipsius tam ex tu-
 multu ossium q̄ ex sudore. presagia-
 um est morituri. p̄pe. sicut in eodem
 sepulchro est hīs exaratum. Taliter
 etiam decepit iudeos. ut idem marti-
 nus dicit tempore theodosij secundi
 iunioris. Quib; apparuit in sp̄e moi-
 si in cripta. et p̄misit eos se uelle duce-
 re p̄ mare rubrum sicco pede. Et plu-
 rimi submersi sunt. et qui euaserunt
 ad fidē sūt reuēsi. Aliud exemplum
 patet de quodam scriptore nigromā-
 tico. cui demō apparens promisit q̄
 foret rex anglie. et q̄ cum tanta mul-
 tudine duceretur in medio regni
 anglie sicut vinq̄ et wardum filiu;
 birridi uiderat equitare. Sic per de-
 monem in angliam ductus est. ut
 sibi uidebatur cum multitudine mag-
 na. Et finaliter a dyabolo dimissus

et a proceribus anglie suspensus est
 Sic dicit eusebius in cronica sua q̄
 anno ab vrbe condita quadagesis
 mosexagesimo q̄rto pirrus rex epi-
 rotarum uolens pugnare cōtra roma-
 nos delphicum appollinis adiit qui
 dedit ei responsum ambiguum dicens
 Dico te pirre romanos uicē posse.
 Qui aggressus romanos perdidit
 prelium ex amphibologia deceptus
 Nam talis propositio uerificari po-
 test siue infinitiuis construatur cum
 accō sequente uel precedente. ut dice-
 to. Dico romanos posse uicē te. Et
 ecōuō. Dico te posse uicē romanos
 Tale etiā exēplū legit de quōdā uiso
 q̄ supbie sp̄ū inflat? dignitatē secul-
 larē quā attingē nō potuit male cus-
 piuit. Nam dyabolus deceptorijs
 suis uerbis eū aggressus talit̄ dixit
 Disce fortit̄ quoniam ueracit̄ in tali
 loco ep̄us eris Qui modicum put-
 laico possibile erat discens de monas-
 terio apostatauit rē. Simile exēplū
 legit in uitalpatrū q̄ quōdam mona-
 chus uite pbate. fuit in heremo Cui
 dyabolus apparuit in specie homi-
 geli dicens q̄ pre multitudine labo-
 rum suorum excederet omnes alios
 in heremo constitutos. Unde post
 multiplicem reuelationem sibi factā
 quam semper uerā repperit. ex quo
 ipsum angelum lucis credidit demū
 ostendit sibi populum cristianū. cum
 fide principibus. apostolis et marti-
 ribus tenebrosū ac tetrum et mul-
 tupliciter de fortū locū habētē. Sed
 econtra locum iudeorum et plebem. si-
 bi oñt lūe clouiscantem. et in fumo

gaudio exultante suades sibi ut si vult
 let ipsorum gaudio particeps fieri
 q̄ se permitteret circumcidi Quod
 et fecit et sic dampnatus est **Secū**
 dum documentum Qui vult vitare
 eternam dampnationem debet fugere
 omnem diuinationem vt pbatur deu
 tronomij xvij Quando ingressus fue
 ris terram quam dominus deus tuus
 daturus est tibi caue ne imiteis ab
 loiationem gentium illarum nec inue
 niatur in te qui lustret filium suum
 aut filiam ducens per ignem aut qua
 ariolos sciscitetur et obsuet somp
 nia atqz anguria nec sit maleficius
 nec incantator nec phitones consu
 lant nec diuinos nec querant a mor
 tuis veritatem Omnia hec abhomi
 nabitur ppter huiusmodi scelera de
 lebit te in introitu tuo **Hec ibi** **Le**
 uitici xix **Ibidem** Non declinetis ad
 magos nec ab ariolis aliquid scisci
 temini vt polluamini per eos et **Le**
 uitici xx Anima q̄ declinaueit ad ma
 gos et ariolos et fornicata fuerit cu
 eis ponam faciem meam contra eam
 et interficiam illam de medio popu
 li sui **Ibidem** Vir siue mulier in qui
 bus fuerit phitonicus spiritus vel
 diuinationis morte moriatur ac **Qua**
 liter istud peccatum est punitu patz
 quarto regum primo in ochozia re
 ge israhel cui mandauit helias **Nun**
 quid non est deus in israhel vt eatis
 ad consulendum beelsebub deum ac
 caron **Quamobrem** h̄ dicit dominus
 deus **De** lectulo super quem ascēdis
 si non descendes sed morte morieis
Hic ec̄ saul mortuū ē ppter iniquitates

suas qui preuincatus est preceptu
 domini vt patet primo regu ac
Terciū documentū Omnis diuina
 tio qualifcumqz exerceatur merito
 ab ecclesia improbatu **Probat** **Si**
 peccatum est occultum eis debet ipo
 ni penitētia quadraginta dierum
 vt patet extra de sortilegis capitulo
 in tabulis vel in codicibus **Si** aut
 peccatum est notorum curia ei
 denegetur vt patet de consecratione
 distinctione secūda capitulo pro di
 lectione **Si** autem est clericus est de
 ponendus et in monasterio detrudē
 dus vtz xvi questione q̄tra capitulo
Non oportet sacris officijs deditos
 vel clericos magos aut icantatores
 existē aut facere philacteria que ani
 marum suarum vinculo conprobāt
Hos autem qui talibus rebus vtū
 tur proici ab ecclesia iussimus **Et** ibi
 de capitulo **Si** quis episcopus aut
 presbiter dyaconus vel quibuslibet
 ordinibus clericorum aut aurusp
 ces aut incanta toēs aut ariolos aut
 certe augures vel sortilegos vel qui
 profitentur atem magicam aut ali
 quos eorum similia exercentes consu
 luisse fuerit deprehensus ab honore
 dignitatis sue suspensus monasterij
 curam excipiet **Ibiqz** penitētie ppe
 tue deditus scelus admissum sacrile
 gij absoluat **Et** ibid capitulo aquati
 si predictam penam sufferre noluerit
 est excommunicandus vt patet ibid in
 capitulo **Si** quis clericus aut mon
 chus vel secularis diuinationes vel
 auguria crediderit obseruanda vel
 sortes quas mentiuntur esse sacroꝝ

quibuscumq; putauerint intiman-
das cum hijs qui eis crediderunt ab
ecclesie comunione pellat. **Ibidē** Qz
si serui sunt. uerbis castigentur
si liberi. macent ut ptz xxvi. q. iij. c.
contra p^olorū. Etiam tales ifames
sunt ut patet secunda quest. viij. q^o
quis. **Nō** ipsi sed etiam qui ad eos
concurrunt nullaten^o ad accusatoez
admittantur. **Scōm** leges capite
plecti debent. **Ad** lumen etiā alten^o
accedere non debent alias cōcremāt
et bona eorū omnia publicantur et
diuinatoz gladio ultore ferri debz.
C. de maleficijs. l. nemo. **Vbi** sic dicit
Nemo aruspice consulat a mathe-
maticū. nemo ariolū. augurē a narū p^o
ua cōfessioe cōtescat. **Caldei** et **magi**
a ceteri q^o maleficos ob facinorū
magtudinē vulg^o appellat. nec ad
hāc ptē aliq^o moliat. **Dileat** oib^o
p^opetuo dinādi curiositas. **Etenim**
supplicū capitis feret gladio ultoē
p^ostrat. q^ocuq; iussis nr̄is obsequz
denegauerit. **Et. l. Culpa.** **Vbi** sic.
Culpa filis ē tā p^ohibitā discē q^o docē
Nō adorab^o deos alienos.

Quanti uocant^o malefici qui
peccāt et faciunt cōtra illud
p^oceptū et sunt illi qui p^o
uocationē faciunt apparere demoes
in aliqua effigie uisibili ad dandū
nr̄sa. **De** q^o b^o. xx. vi. q. v. c. **Nec** mi-
rum **Vbi** dicitur **Magi** sunt qui ul-
go malefici ob facinorum magnitu-
dinem nūcupant^o. a allegat^o ibidem
decretū Augustini in li. de a. dei dice-
tis **Nec** mirum de magoz p^ostigijs
quoz i tm p^odiere maleficioz artes

ut etiā moysi i illis signis resiste-
rēt vtētes vgas i dracones. aquā in
sāguinē **Et** ifra. **Nec** magi nec āgeli
mali quibus ministris illa operabā-
tur non fuerunt creatores draconū.
Insunt enim rebus corporeis per o-
nia elementa quedā occulte semina-
re rationes. quibus cum data fuerit
oportunitas temporis. prorumpant
in species debitas. suis modis et fini-
bus. **Et** sicut non dicuntur angeli q^o
ista faciunt animalium creatores.
sic nec agricolē segetum. uel quoz
cumq; in terra gignendū creatoz
res dicendi sunt q^ouis nouerint pre-
bere qual^odam uisibiles oportunita-
tes et causas ut illa nascatur. **Nec**
ibi. **Poterant** etiam demones vgas
a magis proiectas. per motum loca-
lem imperceptibiliter sensui huma-
no tollere. et loco eorum serpentes
aliūde portare. **Videmus** enim q^o ali-
qui nini per subtilitatem manuum
et localem motum aliqua sic tñs mu-
tant q^o homines non percipiunt. **Al-**
to forāus demones quorum subili-
tas et celeritas maior ē. **Vtrū** ma-
lefici et incātatores possūt ueraciter
hominem ledere in anima et in reb^o
et in corpore. **Respondent** doctores.
q^o malefici omnib^o istis modis pos-
sunt procreare lesiones i hominib^o
et in eorum rebus. cooperante demōe
in quibus ipse demon potest homini
nocere. **Non** autem malefici faciunt
ista propria actione. sed talia fiunt
per demones. **Primum** in corporum
mutatione. et hoc secundum appa-
tiam et non secundum existentiam:

Cuius exemplum ponit beatus augustinus libro decimo octavo. de ciuitate dei. capitulo decimo septimo. et ponitur vicefima sexta: questione quinta: capitulo. Nec mirum dicens Legitur etiam in gentium libris quod quedam maga per artes suas socii vlixis mutauit in bestias. Legitur etiam quod de sacrificio quod archades deo suo baccho immolabat. ex quo quicumque fumerent in bestiarum formas conuerterentur. Et eandem historiam quam hic tangit augustinus recitat Boetius libro quarto met. iii. de cons. dicens Vela narij ducis Et vagas pelago rates. eures appulit infula pulchra qua residens dea. Solis edita semine miscet hospibus nouis fca carnie pouila. Quos ut in varios modos vertit herbi potens manus. huc apri facies tetigit. Ille marmaricus leo dente crescit et vnguibus. Sic lupus nuper additus flere dum parat vlulabat et vult dicere quod cum vlixes qui narij dicebatur rediens de obsidione troianorum venisset per mare cogente vento in quandam insulam in qua morabatur quedam dea nomine sirtes. et dicebat filia solis propter puertitudinem. hec fuit perita in arte malefica. Ita ex diuersis herbis miscuit quoddam poculum et dedit hospibus socijs vlixis qui mox fuerunt mutati in figuras diuersorum animalium. Isti videbatur quod fuit aper in facie. Illi quod leo marmaricus. id est de india hic lupus dum voluit flere de sua mutatione incepit vlulare et dicit tam

ibidem boetius. Quamuis ipsi exterius videbantur mutati. Interius tamen et in mente mansit ratio et cognitio. Dicit augustinus vbi. s. Quod cum ipse esset in ytaliam audiebat de quibusdam mulieribus. et in illa regione et in illis artibus inbutis. que dae viatoribus in caseo solebant quod in iumenta ilico conuerterentur et necessaria queque porterent. postquam opera perfecerunt iterum ad seipsos redirent. nec tamen in eis fieri mentem bestialem sed rationalem seruari sicut dicit apuleius in libris quos a. i. aurei titulo inscribit. Similem historiam recitat magister in speculo historiali libro decimo octavo capitulo decimo septimo. Egipci quidam cum amore humano aliene uxoris arderet nec ad effectum concupiscencie peruenire posset. eo quod ille virginitatis sue coniugem nimis amaret. maleficum precatus est ut aut ab eo amari se faceret aut a marito proprio repudiaret. qui multis illectus muneribus solito sue artis ingenio fecit eam equam videri. Itaque vir eius turbatus. quod equam in suo lectulo videret iacentem. igemiscens flebat adductis presbiteris: quid illa pateretur conueniret et nec sic quidem calamitatis causam agnouit. Alligatam ergo in morem iumenti in die tertium duxit ad quendam qui macharius dicebatur. Ad cuius cellulam veniens: monachi arguebant eum: quid cum equa in monasterio vellet facere. Uxor inquit mea fuit: sed iam tertius dies: quod conuersa est in equam

Quod aut sancto machario retulisset. Vos inquit equi estis. et equorum oculos habetis. Illa namque mulier est. nec in illa natura transmutata videtur nisi in eorum oculis que prestigij vanitate falluntur. Moyses aquam benedictam ei infundens. et oratione completa subito eam feminam videri fecit et cum viro in domum reuerti eam iussit. Isto etiam modo delusi fuerunt socij dyomedis. sicut dicit augustinus ubi supra. qui conuersi fuerunt in aues. Ideo dicit ibidem quod demones. si aliquid tale faciunt. aut eorum fit ministerio. permittente deo. nihil de rebus creatis sed species? res ipsas a deo creatas mutant ut videantur quod non sint. Et subdit. Non solum animi sed nec corpus quidem vlla ratione credideri demonum vel potestate. in membra vel in limina bestialia veraciter posse conuertere. Hec ille. Possunt etiam demones deludere sensus hominum a ratione obiecti. Nam alia et alia situacione videtur obiectum alterius coloris et alterius sicut patet in collo columbe. Sicut collum aliter et aliter vertit alium et alium colorem pretendit. sic etiam demones possunt deludere sensus hominum. utendo rem ad alium et ad alium situm. et sic apparet nunc rubra et nunc alba. Secundo ratione medij. Videmus enim quod remus vel alius baculus in aqua videtur fractus qui tamen in se integer est. Sol in suo ortu ratione vaporum se interponentium. in medio quoniam videtur rubrus et quoniam maior. sic res aliter et aliter apparet ratione medij. sed dy-

abolus potest variare medij. ergo potest facere rem apparere varijs modis. Tertio ratione organi. Nam modica immutatio in sensu. ludificat sensum. ut appareat sibi quod non est. vel qualiter non est. sicut patet in freneticis. quod propter ascensum fumosi tatum ad cerebrum. videtur mira que non sunt. Idem patet in dormientibus. Sed demones possunt mutare organa sensuum sicut fit in sompnis. Sic poterunt homines illudere quod sibi ipsis et alijs aues vel lupi videantur. Sed tunc queritur. Si illa membra et limina humana in sua proprietate remanent imutata. quomodo sibi ipsis et alijs videntur in forma animi et azinorum? Runt augustinus? v. s. c. x. viij. quod huiusmodi hominum corpora iacent alicubi longe ab hominum conuersione sopitis sensibus. per demones occultata. In qua occultatione et sensuum oppressione videtur sibi sic mutati esse. et onera portare. sicut in sompnis talia somniantibus contingere solet. Quomodo autem in illa effigie bestiarum et onerum portatione alijs videantur ymaginatur quod demones talium bestiarum fatasma faciunt. et forte assumunt et in illa bestiarum forma onera illa si vera sunt corpora portant ut illudatur sic hominibus? Nam quidam nomine prestatius prius suo contigisse indicabat ut venenum illud per ca seum in domo sua sumeret. et iaceret in lecto suo dormiens. qui tamen nullo modo poterat excitari. Per alios autem dies eum velut euigilasse dicebat et quod somnia narraisset quod passus est. et caballum se factum. quod

De socijs autem diomedis in aues
 uerfis **Y**maginatur. aug. q. a de
 monibus interempti fuerunt qui p
 ill aues ex alijs loc occulte pduxerit
 Et sic repente pro illis socijs suppo
 site uerse fuisse credunt. hec ille
Sedo demones possunt homines le
 dere in corpore suo q ad infirmitate
 et sanitate ex dei pmissione. exemplū
 patet in iob. c. ij. dicit ibi **E**gressus
 est sathan a facie domini. et percussit
 iob vlcere pessimo. a planta pedis
 vsqz ad verticem capitis de h. xxvi.
 q. iij. c. sciendū dicit aug. **A**cceperunt ei
 potestates demones morbos inmit
 tere et ipsū aerem viciando morbidū
 reddere et pueris amatoribus terre
 noz comotoz mala facta suadere de
 quoz morbus certi sunt q sint eis
 talia suadentibus cōsensuri. hec ille.
Ideo idē aug. refert libro qinto de ci
 uitate dei. c. xxvi. de tyto latino rusti
 co romano patrefamilias cui dictuz
 est in sompnis in senatum nunciare
 vt ludi scemā instarentur **Q**ui cū
 postero die iussa facere non esset au
 sus sed a nocte leuerius imperatum
 est et amisit filiū qz nō fecit **T**ercia
 nocte dictum est. cū etiā non aude
 ret. incidit in morbum acré et horri
 bilem **T**itus vero ex amicorum snia
 ad magistratus rem detulit atqz in
 lectica allatus est in senatum expo
 sitoz sompno et recepta valitudine
 pedibus suis sanus abcessit. tato stu
 pefactus senatus miraculo quadru
 plicata pecunia ludoz censuit instau
 ran **Q**uis nō videat. qui sanū sapiat
 subditos homines malignis demo

mbus. a quoz dñacōe nō libeāt nisi
 gracia cristi. hec aug. **H**oc ibidē po
 test facere maleficius vti te et arte de
 monis. sic qm maleficius facit yma
 ginem ceream vel terream quecqd
 molesti infertur tali ymaginē p ma
 leficiū. vl alia lesura quecūqz y ma
 ginē inferunt et realiter vl visibili
 ter demon ipsoz eodē modo ledit dei
 pmissione si demerunt reus **I**deo dicit
 petrus blesē ad quendā amicum suū
 eplā lxi. **S**uggestiōe in q dyaboli
 quedam muliereas terreas siue lu
 teas formant ymagines. vt sic col
 tes vl amafios torqant vl incēdāt
Juxta illud vgilianum. scim? vt hic
 durefcit et hoc in cera liquefcit. h ille
Sed tunc dubitatur an licitū sit
 talia maleficia tollere **R**ñr. aut talia
 possunt tolli siē supstitione. scz per ex
 orsum. aut per orationem vl interces
 sionez sanctorum. vl simili modo sic
 licitū est amoueri et sic legit. xxxij
 q. i. si p sorciarias atqz maleficas oc
 culto. sed nūq in iusto iudicio dei p
 mittente et diabolo preparante cau
 bitus non sequit **D**onoradi sunt q
 bus ista eueniūt vt corde contrito et
 spiritu humiliato deo et sacerdotibz
 de omnibus peccatis suis puram con
 fessionem faciant et per exorcismos et
 p cetera ecclesiastice medicine mune
 ra. minister ecclesie tales quantum
 auerit dominus qui abimelech ac
 domum eius abrahe orationibz sana
 uit **S**i autem non possunt tolli nisi
 p modum supstitionis vl per noua
 opera malefitorum sic etiā illicitū
 est scdm apostolū **N**on sūt faciēda

mala. vt inde eueniant bona **Dubi**
 taf vtrum aliqua veritas fubfiftat
 in hijs que de monte veneris dicunt
 vbi cum pulcherrimis feminis dicitur
 tur quidam frui luxuria et voluptate
 ad placitum Respondet willhelmus
 in libro de vniuerso. q^d totum ficti-
 um est et demones sic homines illus-
 dunt. vt in veritate eis fieri videat.
 quod tantū in apparencia fit Vnde
 refert q^d quidā miles se sic putabat
 frui quadā femina luxuriose Qui
 euigilans repperit se in luto. realit^r
 amplecti quoddaz cadauer mortue
 bestie **S**cdō queritur vnde est q^d
 malefici instrumenta sue malicie per
 sacramenta ecclesie vel alia dīna tan-
 gi procurant vt filū trahendo per sa-
 crum crisma quo amantes vel ama-
 re volentes se colligent vel ymaginē
 ceream sub palla altaris ad temp^o
 ponendo et sic de alijs Respondet
 q^d hoc fit demonis instinctu triplidē
 de causa **P**rimo non solum peccāt
 per infidelitatem: sed etiam sacrilegi
 sunt dīna quantum in eis est conta-
 minando **S**cdō vt sic creatores
 suum plus offendant Sic graūiter
 peccant illi. qui clauū illum fabricāt
 cum quo oculi furū eruiūt. infra p^o
 mam missam in nocte cristi. quia sic
 non solum peccāt per infidelitatem
 sed etiam frangunt festa sacratissīa
Tertio vt sub specie boni apparens
 plures simplices faclius decipiant
 qui tantū dīnis rebus et orationib^o
 a deo putant eē talia maleficia **Q**rto
 demones nocent in bonis temporali-
 bus deo permittente **C**ui^o exemplū

patet in iob p^omo c. vbi dicitur **I**g-
 nis dei cecidit de celo. tactas oues pu-
 erosq³ consumpsit. et ego solus effu-
 gi vt nūciarem tibi **A**dhuc eo loquē-
 te venit alius nūcius et dixit **C**aldei
 fecerunt tres turmas et inuasertunt
 camelos et tulerunt eos **S**equitur.
Ecce alius intravit et dixit **F**ilijs tu-
 is et filiabus tuis rescentibus in to-
 mo fratris tui primogeniti. repente
 ventus vehemens irruit a regione de-
 serti. et percussit quatuor āgulos do-
 mus et corruens oppressit liberos tu-
 os **E**andem potestatem habent ma-
 lefici vtute demonū **N**ō enim faciūt
 ista vtute propria. sed talia faciunt
 per demones. **V**erbi gracia. **S**coba
 quam malefica intingit in aqua vt
 pluat nō causat pluuiam. sed demō
 talibus visis **S**i deus permiserit po-
 testatem habet in aerem in ignem
 in ventos in tonitrua **M**aga quidē
 signū dat per scobam. sed demon il-
 lud parat vt pluat **D**icit magister
 iohannes cleincock sup illud mat.
 ix. **I**mperabat ventis **A**udiui in q^o
 quosdam referētes se nouisse in no-
 wegia quādam phitomissam vendē-
 tem ventos in vno pāno tres nodos
 habentes **S**i prim^o nodus aperie-
 batur fuit ventus placidus **S**cdus
 fortior. **S**i terc^o tempestas **E**t pos-
 sibile est vt ait quomā qui voluit ut
 mali spiritus essent in aere. pmissit
 etiam vt talia facerent **V**nde p^otor^o
 viij. li. ethi. c. ix. dicens ex verbis v^o
 gilij de quadam maga. d. hec se car-
 minibus promittit soluere mentes
Que vlt ast alijs duras inmittere

curas **D**istere àquam fluijjs et vte
 re sidera retro **S**ub pedibus terraz
 et descende re motabo ornos **L**egit de
 eodem vgilio in vitasphoz q fuit
 quidam migromantius qui in por
 ta neapolis campanie dicitur fecisse
 inuscā eneā. que omnes muscas ab
 vrbe expellebat. **I**bidem **C**ū neapo
 lis letali peste sanguifugarum vexa
 retur liberata est a vgilio cum sang
 uifuga aurea proiecta in puteum.
Qua post multorum annorum curri
 cula extracta et puteo purgato inu
 merabil exercitus sanguifugarū a
 quas ciuitatis inuasit. **N**ec prius po
 tuit pestis sedari q̄ illa sanguifuga
 aurea in profundo eius bez putei mit
 teret. **H**ec ibidem **S**icut ille homi
 nibus profuit arte magica ita alij no
 cent in bonis temporalibus. **Q**ubi
 tatur vtrum per sacra verba licet cō
 tra grandines seu tempestates pros
 cedere. **R**espondetur q̄ sic. **C**ertum
 est enim q̄ demones grandines ful
 mina et tempestates deo permittēte
 p̄ curare possūt **V**nde licite demonū
 vsucijs resistitur cum aliquis resis
 terē p̄t **H**āc em̄ ob causā vniuersaliē
 vel cōit̄ in ecclesia campane contra
 auram pulsantur. vt per tubas deo
 consecratas demones recedāt a suis
 maleficijs. cum etiam populus exas
 tatus deum contra tempestates iuo
 cat. **E**t ob hānc causā cū eukristie
 sacramento et sacris verbis ad aus
 ram sedandam proceditur. ex antiq̄
 quissima consuetudine ecclesiarum
 in germania **H**is concordare vidē
 tur ciuilia iura. **C.** de maleficijs. vbi

dicatur q̄ q̄m faciunt illud. i. i. p̄dient
 tes illud ne labores hominuz. vento
 rum grandinis q̄ lapidatione sters
 nantur non pena sed premio digni
 sunt. **Q**ubitatur vtrum liceat demo
 nem adiurare. **R**espondet sanctus
 thomas secūda sc̄de q̄ demones pos
 sumus adiurare per virtutem homi
 ni nostri ihesu cristi. et tamq̄ inimi
 cos repellere ne nobis noceant spiri
 tualiter et corporaliter secundum po
 testatem datam nobis a cristo. luce
 x. **D**edi inquit vobis potestatem cal
 candi super serpentes et scorpiones
 et super omnem potestatem inimicā
 et nihil nocebit vob. **V**erūtāmē in
 hoc nolite gaudere: qz spiritus vob
 subijciuntur q̄c. **N**on est tamen licitū
 adiurare ad aliquid discendū
 ab eis vel obtinendū per eos. **Q**uia
 hoc pertinet ad societatem aliquam
 cum eis hūdam. propter quod. **C**ri
 stoforo sup math. c. p̄mo dicit. **S**a
 lutiferum nobis dogma dat ne cre
 damus eis. quantūcumqz nobis de
 nūnciant veritatem. nisi forte ex spe
 ciali instinctu vel reuelatiōe diuina
Nam aliqui sancti ad aliquos effec
 tus demonibus vtuntur sicut legit̄
 de sancto. **J**acobo apostolo q̄ per de
 mones hermogenē fecit ad se duci
Quinto demones noceant hominibz
 in fama vt patet in eplā beati cyrilli
 ad augustinū de miraculis beati **J**e
 romimi. q̄ dyabolus se transformas
 uit in formā sancti episcopi siluani
Qui denion primo feminam nobilē
 in nocte in lecto prouocare cepit ad
 luxuriam et hoc verbis et factis.

Que cum clamaret. demon in specie
 episcopi sancti se sibi lecto femine ab
 se condit. ubi requisitus et inuentus
 mentitus est se esse episcopum siluanum
 In castro disparente dyabolo vir sanctus diffamatus est grauisi-
 me Tandem circa sepulchrum Jero-
 nimi in bethleem virtute sancti ieromi-
 ni ab infamia purgatus est Sic
 etiam malefici possunt deo permitten-
 te primo possunt hominem ducere in
 fra spacium unius hore a triginta mi-
 liaribus eo invito Sed utrum hoc
 verum sit Respondet wilhelmus quod
 sic. quia sicut bonus angelus in cyano
 no capitis duxit ab acub de iudea in
 caldeam per centum dietas. sic etiam
 potest spiritus malignus Quod autem
 maleficiati aliqui amore mulierum
 capti dicant se non posse continere qui
 oportet eos currere ad amasios Verum
 est in parte. et in parte falsum est
Nam si vellet gratiam dei inuocare
 et facere quod in se est. ut reuertetur
 de peccatis. deus eis illa peccata
 dimitteret et gratiam infundendo ro-
 bur resistendi demoni tribueret et sic
 eos ad peccandum nemo cogere pos-
 set vel mouere localiter Igitur non
 est mirum si in potestate demonis sunt
 positi. si eorum dominus scilicet dyabo-
 lus eis dominatur. et eos trahit ad
 libitum Exemplum patet in nauis p-
 dito gubernaculo que ad libitum p-
 citur Dubitat Unde est aut quis fa-
 cit illos strepitus qui quandoque au-
 diuntur in domibus ubi proiciuntur
 lapides vel commutantur in pulsaciones
 Respondetur secundum wilhelmum et cal-

stanum in collationibus patrum quod
 ista ut frequenter sunt opere demonum
 qui plus nocere hominibus pro tunc
 non possunt quia sunt ligati divina vir-
 tute Aliquando etiam sunt per studium
 malignorum hominum qui domos
 volunt euacuare hominibus vel lucra
 temporalia sub titulo false apparitionis
 amillarum. vel fiunt per bonos et
 lasciuos socios qui insequuntur an-
 cillas aut dominas sub specie animarum
 Vel fieri possunt ex curiositate hominum
 volentium terrere christianos ex
 ioco anime enim dampnate non possunt
 talia facere. quod non legitur eis
 admissum anime autem que sunt in
 purgatorio sunt in caritate. ergo eis
 talia trufatoria et inutilia non conue-
 niunt Sed cum decessissent anime
 de purgatorio forte tunc tales anime
 vtilia et salubria opera facerent. et
 se ostenderent. ut sic a viuis suffragia
 peterent. sicut beatus gregorius ponit ex-
 emplum in quarto dialogo Ergo
 non est dubium quin demones ut
 frequenter tales inquietudines faci-
 ant Nam legitur in cronica herman-
 ni anno domini. viij. l. In ciuitate
 maguntina maligni spiritus ad ostia
 domorum currebant qui malleis pul-
 sando et aliquando lapidibus homines excitando
 plurimas domos incendunt Quanto
 nocent hominibus in usu rationis sic per in obses-
 sis Hec ars scilicet magica est valde peri-
 culosa Primo quod est a demonibus inuenta
 sicut dicit augustinus. li. xi. de ciuitate dei. c. vi. d
 Neque ei potuit nisi primis ipsis docentibus
 disci. quod quisque illorum appetat. quod ex-
 torreat quod inuitet nomine quo cogatur

Vnde magicæ artes eorūq; artifices
 extiterunt. **Hec Aug?** xxvi. q. ij. q̄
 sine saluatore. **Vbi dicitur** **Hec** va
 mitas magicarum arcūm. ex tradi
 one maloz angelorum in toto fraz
 orbe plurimis seculis valuit. **Hec**
ibi Ex hoc patet q; ars magica non
 est ars pprie sed deceptio demonis
Nec per modum artis tradi potest
 quia talis inuocatio fit p diuersa ad
 placitum signanda. nullam vent. tē
 seu virtutem super demones habē
 cia. **Vnde Aug?** de ciui. dei xxi. dicit
 q; demones alliduntur p creaturas
 quas non ipsi sed de? cōdidit. **Hec**
ille. **Idem aug?** xxi. de ci. dei c. xiiij.
 q; zoroastes demonum instinctu.
 dicitur primus inuenisse artes ma
 gicas dicens. **Nam** ipse solus quan
 to natus est fertur risisse. **Nec** ei bo
 ni aliq; menstruosus risus ille por
 tendit. **Nam** magicaz arcūz fuisse
 perhibetur inuentoz. **Hec** ille. Du
 bitatur cur plus mulieres q; vetule
 se occupant in maleficijs q̄ viri. Re
 spondetur q; mulieres cia? credunt
 dyabolo q̄ viri. ergo facilius possūt
 decipi q̄ viri a dyabolo. secundo qz
 minus vigent ratione q; intelligētia
 hinc est q; ipse magis sunt supstici
 omnibus illaq;ate. **Ideo**q; maligna
 suggestionē cogitatum ē a dyabolo
 q; quedam verba maximā sanitatez
 pretendētia commiscei solent. q; ob
 secraciones q; auditu stupēda sicut
 p incarnationē domini. p passionē
 eiusdem. per viscera misericordie dei
 per sanguinem. p sudorem. per qnq;
 vulnera. aut per appositionem euan

gelij Johānis scilicet. **In** principio
 erat vbum. **Aut** circa ieiunia q; ora
 tiones. que fiunt cum quibusdā pa
 ter noster. q; Ave maria gratia ples
 na. **Que** omnia fiunt vt latens xene
 num magis pallietur **Et** ex hoc diui
 natores q; malefici se volunt excusāē
 dicentes q; ibi sunt verba sacissima
 que dyabolus vtiq; sperneret. q; er
 go dyabolicum nō est. **Ecce** si ai de? q;
 voluz dyaboli. qui primos decepit
 parentes dicens. **Nec** quāq; moriem
 ni: sed eritis sicut dii. **Sic** hic. **Nec**
 quāq; est malum. cū tot verba scā
 proferantur. **Sed** hoc magnum ne
 phas est. sic nomen domini in vanū
 polluto ore q; maledicto tractare. **Vi**
 ri ergo qui p ceteris sūt q; debēt esse
 pstantiores. talibus maleficijs fide
 non adhibeant **Secūdo** ē periculo
 sa. quia est contra legem diuinā vt
 patet. **Deutro.** xvij. **Quando** ingres
 sus fueris terram quaz dominus de?
 tuus daturus est tibi caue ne imis
 teris abominaciones gentiuz illa
 rum. nec inueniatur in te qui lustret
 filium aut filiam suam ducens per
 ignem. **Sequitur** ibidem. **Nec** sit
 maleficius nec incantator. **Sequit**
Hec omnia abominatur dominus
 q; propt hmoi scelera teletur eos in
 itroitu frē. **Ideo** mlta mala i duxit
 dominus super filios israel. eo q; in
 voluti erant illis artibus vt patet
 secundo palipōn xxxij. vbi dicit q;
 rex manasses obseruabat sompnia.
 q; sectabatur auguria. maleficijs āta
 bus inseruēbat. q; habebat secum
 magos q; incantatores et cetera.

Sequitur infra **I**darco induxit super eos principes et exercitus regis asiriorum ceperunt manassen et vincitū cathenis atq; compedibus duxerūt eum in babilonem. **H**ec ibi **E**x hoc patet qd cōitates debent eē sollicitē ad hanc pestem mortiferam et deo odibilem extirpandam ne deus totā cōmunitatem plagaret. qz non vlt eam dimittere impunitam scdm illd malachie tertio **A**ccedat ad vos in iudicio. et ero testis vobis maleficis et adulteris et pūnis qd **S**ed cur de? sic per eos homines permittit deāpi. **R**ur sūm aug. in libro de ciuitate dei et ponit xxvi. q. v. c. **N**ec mirz. vbi dicit aug? **H**is portētis p demonū fallaciā illuditur curiositas humana. qm illud imprudenter appetūt sci re qd nulla eis racōe opetit. **H**ec potestas ideo dat imundis spiritibus vt pueros sibi aptēt et pūos hōies seducant. illos scz qui spernunt veritatem et credūt mendacō. et iux pauli sententiā. sanam doctrinam non ferūt. sed ad sua desideria coceruant sibi magistros prurientes auribus? **E**t a veritate quidē auditū auertunt ad fabulas autem conuertent et onerati peccatis ducūt varijs desiderijs. **H**ec aug? **O**mnia hec sūt demonis arte. **I**deo dicit in legēda beati bartholomei qd erat i ydolo astaroth demon qui dixit se curare languentes. quos ifirmos fecit. et cecos quos ledebat qd **E**t dicitur in prefata legenda qd erant sine vero deo et ideo necesse erat vt a falso deo ludificarent. ipse enim sua arte infert dolores et ifir

mitates dampnā et pericula in hominibus et animalibus eorum. et eādem in bonis temporalibus et dat responsa vt sacrificent ei. et qd ab eo recedēt. **I**n iustis enim permittit in purgationem peccatorum eorum. **I**n malis vt manifesti fiant in quali fide sunt quemadmodū permittit deus fieri hereses. vt electi probentur et non credentes cognoscantur. **T**ertio talis ars est periculosa. qz hō ec clesia ē reprobata vt patet xxvi. q. ij. qui sine saluatore. vbi dicitur. **O**mnis iquificō et omnis curatio. que a diuinis vel magis ab iphs demombus et ydolorum cultoribus expetit. mors potius dicenda est qm vita et qui ea sectantur. si se non correxerint ad eternam dampnationem tendunt. quia oportet qd faciunt expressum vel tacitum pactum cum demone. **I**uxta illud ysaye vicefimo octauo. **D**ixistis perculsimus fedus cum morte. et cū inferno fecimus pactum. **T**ales mulieres vel viri deberent cum scobis flagellari et expelli de ciuitate. vt alij caperent inde exemplum. **Q**uarto sunt periculose artes ille quia sunt in legibus ciuilibus sub magna pena prohibite quia eorum pena est decapitatio. **S**i accedunt ad donum aliquid debent cremari. **I**tem bona eorū debent publicari vt patet. **C.** de maleficis et mathematicis. l. nullus. **I**deo dicit augustinus libro septimo de ciuitate dei. capitulo tricesimo quinto qd fuerunt ille artes prohibite antecristi a duentum in ciuitatibus gentium. **Q**uinto sunt periculose quia

ducunt hominē ad eternam dampnationem. Cuius exemplum patet in speculo hystoricali li. xxv. c. xxvi. q̄ in anglia fuit quedam mulier malefica. Cum quadam die conuiuaretur cormicula quā habebat in delicijs vocali? solito nescio quid cormicata est. Quo audito. domine cultellus de maū cecidit simul et vlt? ei? expalluit. Ingemiscēs diutissime ait. Hodie ad vltimum fulcum perueit atrium meum. Hodie audiā et accipiam grāte in cōmodū. Adhuc ea loquente venit ad eam nunciū dicens. Hodie mortuus est filius tu? et tota familia subita ruina interijt. Quo audito continuo, dolore sauciata decubuit. vocariq; precepit superstitēs liberos. i. filios monachū et monacham. Quibus singultuendo ait. Ego miserabili quodam fato meo demoniacis artibus semper in seruiui. ego viduorum omniū sentia et illecebrarum magistra fui. et sperabā tm̄ in religione vestra. Ab me ipsa desperavi. Nunc ergo quia scio me demones habituram exactores in pena. quos habui suasores in culpa rogo vos per maternā viscera v̄t mea temptetis alleviare tormenta. Nam de anima mea in māz dampnationis non reuocabitis. Corpus ergo meum insuite in corio ceruino. et includite in lapideo sarcofago et opacium ferro et plumbo circumstringite et lapidem ipsum tribus magnis cathenis circumdate. Si trib? noctibus ita secure iaciēro. quarta die in fodietis me in humo. qm̄ q̄ verear

ne terrā velit me recipere. propt̄ maleficia mea. Psalmiones quinquaginta sint in noctibus. et misse cantent pro me tot diebus. Factum est vt p̄ceperat et nihil valuit. Primis enim duabus noctibus cum chori clericorū ps̄s canerent circa corpus singuli demones ostium ecclesie immāni obice clausum leui negotio confringentes. duas cathenas extremas diruperunt. media que operosior elaborata erat. illibata durauit. Tertia nocte circa gallicantum. strepitu aduenientium hostium omne monasteriū visum est a fundamentis moueri. Vn? autez ceteris vultu terribilior et statura celsior. ianuas maiori vi concussas in fragmenta deiecit et arrogāti gestu accessit ad sarcofagū. Inclamatoq; nomine vt surgeret imperauit. Quia respondete. Nequeo preuinculis. Solueris iquit malo tuo. Statimq; cathenas. que ceterorū ferociaz clauserat nullo conamine vt stuppam dirupit. opaculumq; tumbepede depulit. et apprehensas maū palam omnib? ab ecclesia extraxit ad fores vbi paratus erat equ? iniger. sup quo misera illa imposita. et mox ab oculis intuentium cum toto sodalicio disparuit. Audiebantur tamen clamores miserabiles per quatuor fere miliaria.

De incantatoribus

Sexti sunt qui transgrediuntur hoc preceptum vt sunt incantatores.

Et dicuntur incantatores quia arte
 verbis peragunt. vt patet vicefima
 sexta questione iij. c. Igitur gen^o di
 uinationis. vt sunt carminatrices
 Queritur vnde ortum habeat bene
 dictiones et carminationes quas ve
 tule hodie super infirmos et etiam viri
 quidam faciunt Rur^o q^o p^{ri}ncipiū bo
 rum fuit sacratissimū Nam apostoli
 et etiam viri sci aliqui scōz illud marci
 ultimo In nomine meo demonia ei
 ciant et sup egros manum imponēt
 et bene habebunt Infirmos visita
 uerunt et orōes sup eos et sacra vba
 protulerunt. deinde duota sacerdotes
 similia rite pegerunt propter quod
 deuotissime orōes et exoratiōi sancti
 reperūtur hodie i antiquis ecclesijs
 ad omnia que homines facere et pati
 poterant per deuotos viros. applica
 ti olim et sine omni supsticiōe Sed
 nūc supsticiofi homines ex instinctu
 dyaboli multa vana et illicita inues
 nerunt quibus hodie vtunt circa in
 firmos homines et iumenta que omni
 modo sunt falsa et contra fidem catho
 licam Et sic grauer peccant ille per
 sone que sic carminant pueros et etiam
 pecora Queritur vtrum licitum
 sit nomen ihesu in lamina vel in car
 ta scriptum ligare ad collū hominis
 contra ifirmitatem vel morbum Vi
 detur q^o non p decretum xxvi. q. iij.
 Si quis ariolos. vbi dicitur Si q^os
 talibus philacterijs vsus fuit anas
 thema sit Item si questio eēt vera se
 queretur q^o liceret morbos hominum
 vel animalium per sacra verba adiu
 tare Consequens est falsum Et op^o

positum sepius probatu In contra
 rium est Non minus licet portare no
 men ihesu cristi ad collum ligatum.
 q^o figuram ad frontem. s^o scōm est
 licitum. ergo et p^{ri}mū Ans patet in
 autentica legenda sancti edmundi
 archiepiscopi cantuarū. qui dū eēt
 studens et quadam vice socios suos
 precederet solitarius in prato subito
 velut a summo celi cardie speciosus
 forma pre filijs hominum dominus
 ihs cristus lapsus est in forma pue
 ri et sanctum edmundum simplici sa
 lutatione preuenit dices Salue mi
 dilecte Et ab eo requisit an ipsum
 cognosceret Et respondit Non Tūc
 puer ihesus Mirabile est q^o non me
 cognoscis cum in scolis sedear a dex
 tris tuis Et adiecit Respice in faciem
 meam Qd cum ille fecisset. repperit
 in face eius illud benedictum nomē
 sine titulo hominis exaratu Ihesus
 nazarenus Subdit puer Scribe h^o
 nomē meum in fronte tuo singulis
 noctibus. et a cunctis malis me pro
 tegente eris securus Item in legen
 da beati bernhardi legit^o q^o cum ipē
 beatus bernhardus eiecisset demon
 ium de quadam muliere. et recessis
 set demon iterum illaz mulierem in
 uasit Tunc vir mulieris currens ad
 sanctum bernardum q^o acaderat ei
 indicauit Statim beatus bernard^o
 collo eius precepit alligari cartam
 continentem hec verba In nomine
 domini ihesu cristi preceptio tibi de
 mon vt amodo hanc mulierem con
 fingere non presumas Ergo pro res
 ponsione ad dubium ponam vnā

distinctionem. Et secundo subiungat
 per documenta responsionem. Est ex
 go notandum q̄ triplex scriptura po
 test scribi in cartulis que ad collum
 ligatur. Vna est scriptura non con
 tinens nisi verba diuina quorū sig
 nificata cōmuniter habentur sine ca
 racteribus ignotis et admixtione ali
 quorum verborum quorum nomina
 cōmuniter non habentur. vt si quis
 scriberet ad illas cartas euangeliuz
 Iohannis In principio erat verbū
 et orationem dominicam. Secundo
 potest esse scriptura cōtraria huic cō
 tinens contraria verba superstitiosa
 et caractēs ignotos et fictos et huius
 modi Tertio potest eē scriptura mix
 ta ex hijs duobus que contineat ver
 ba bona et mala et deuota et supersti
 ciosa qualia sunt nomina demonuz
 cum signis fictis et caracteribus ig
 notis. Et sic distinxit de tripliā scrip
 tura: Ita potest distingui de tripliā
 prolatione verborum contra aliquod
 malum fugandum vel aliquod bo
 num procurandum. Istam distincti
 onem ponit archidiaconus in rosario
 suo super canone. non liceat xxvi. q.
 v. Istis presuppositis sit hoc primū
 documentum. Omnia breuia exara
 ta continentia verba superstitiosa. sūt
 simpliciter prohibita atq; dampno
 sa Probat per illud c. xxvi. q. v. c.
 Si quis arolos. vbi dicitur Si quis
 huiusmodi phylacterijs vsus fue
 anatHEMA sit. sicut quidam por
 tant in collo aut in bursa cartulas
 cum multis caracteribus et verbis ig
 notis habentes fidem in hijs quādo

illas portant q̄ tunc non cōburantur
 aut suspendantur aut submergantur
 aut non captiuentur ab inimicis suis
 vel diligantur a mulieribus. Sed
 illi tot demones secum portant quot
 nomina ibi sunt ignota in illis litte
 ris et cartulis Isti peccant primo cō
 tra diuinam legem que dicit. beatus
 vir qui sperat in eo scilicet deo. Sed
 isti spem suam ponunt in istis cartu
 lis quasi in illis sit aliqd̄ numinis.
 De quibus psalms xxviii. Posuimus
 mendatum spem nostram. Secun
 do peccat contra legem canonicam
 que ponitur xxvi. q. v. c. Si quis a
 rolos. Idem dicit beatus augustinus
 et ponunt eius verba xxvi. q. ii. Ad
 genus superstitionis et magice artis
 pertinent omnes ligature atq; reme
 dia que medicorum disciplina con
 dempnat siue in quibusdam precan
 tationibus siue notis quas caractēs
 vocant siue in quibusdam rebus sus
 pendentur in collo atq; ligandis. Ter
 tio peccant contra naturam quia isti
 caracteres aut verba ignota quēda
 producant effectum. Aut ergo hoc
 habent a natura. aut a dignitate. aut
 ab institutione diuina. Non a natura
 quia tunc omnibus portantibus ea
 probessent quia quod inest a natura
 ubiq; et semper inest. Sed hoc est
 falsum qz solum presunt aliquando
 illis qui adhibent fidem. quod sit
 quodam pacto implicito demonū.
 Noui enim quandam mulierem q̄
 patiebatur dolorem oculorum. Acces
 sit autem scolas interrogans an ne
 ibi esset scolaris. sciens scribere lit̄as

contra infirmitate oculorum: que etiam
 promisit proximam. Venit vnus dicens
 se scire scribere illas litteras: quam et scrip-
 sit et clausit ligans eam in quodam pa-
 no precipiens ei quod non aperiret. Mu-
 lier autem accipiens illam litteram et eam
 portauit. et sanata fuit. Finaliter autem
 volens scire scripturam illius littere et
 virtutem verborum aperuit eam et cuidam
 tradidit ad legendum. Continebat enim
 verba ignota et scandalosa cum carac-
 teribus. et in fine fuit scriptum. **D**ya-
 bolus eruat tibi oculos: et reponat
 tibi lutum in eos. Sed vnde habuit
 sanitatem nisi a demone. quia adhibuit
 fidem huic littere. Secundo illa verba non
 habent hoc a dignitate. quia tunc dig-
 nius esset portare patrum nostrorum quod fecit
 christus aut euangelium Iohannis. Tertio
 non habent hoc ex institutione sicut
 verba quibus consecratur corpus christi.
 Talia ergo scripta sunt totaliter re-
 pudicanda. Vnde dicit Augustinus libro vij.
 de ciuitate dei c. xxxiiij. quod quidam custos
 porcorum repperit vnum librum continen-
 tem scripturam perniciosam. qui librum
 fuit allatus ad consulatum romano-
 rum. quem consulatus destruxit ne ve-
 ret ad noticiam aliorum et inficeret
 eos. Si hoc gentiles. quid non fa-
 cerent christiani. Legimus actuum xix. quod
 multi ex eis qui fuerant ephesini contulerunt
 libros et combusserunt coram omnibus
 et computato pretio eorum inuenerunt
 pecuniam denariorum quinquaginta
 milium. Ita fortiter crescebat verbum
 dei et confirmabatur. Si hoc fecerunt
 illi de libris dyaboli et inutilibus quod
 facere non debent christiani. Hodie

procholorum apud quosdam christia-
 nos magis comparatur scripture fa-
 bulose quam religiose. et prophane quam sane.
 Audiuimus quod quidam voluit vendere li-
 brum artis magicę pro mille floren-
 tis. et alius emit. Secundum docu-
 mentum. Omnes cartule et ligature
 continentes nomen christi et verba vir-
 tuosa sunt culpabiles si eis iungantur
 characteres ignoti atque verba super-
 stitiosa. Probat per Augustinum
 super Iohannem huione. vij. Fin-
 gunt inquit spiritus maligni vmb-
 ras quasdam honoris sibi metipsis
 vt sic decipiant eos qui sequuntur cris-
 tum. Sequitur. Jam non possunt se-
 ducere christianos vt dent venenum.
 Ergo addunt mellis aliquid vt per illud
 quod dulce est. lateat illud quod a-
 marum est. Hec Augustinus. Idem tenet
 archidiaconus in rosario xxvi. q. v.
 Non liceat. Idem patet xxvi. q. vlti-
 ma. c. Non obseruetis. Vbi dicitur.
 Qui in collectionibus herbarum car-
 mina dicunt aut pictatulas per qua-
 uis infirmitate scriptas super homi-
 nes aut animalia ponunt preter sim-
 bolum scilicet. Credo in deum patrem om-
 nipotentem creatorem celi et terre. et
 in Iesum christum filium eius. Et oratio
 nem dominicam scilicet. Pater noster qui
 es in celis sanctificet nomen tuum. Se-
 quitur. Sciant se fidem christianam
 preuaricasse. Noui mulierem que vo-
 luit facere diuortium inter duos se-
 mutuo amantes propter quod debe-
 ret salariari. scripsit in cartulis du-
 os characteres ignotos cum tamen a-
 liis duobus deuotis verbis. et cetera

Et dedit cartulas vt portarent et nul
la sequebat diuisio Secundo scripsit
hec eadem in caseo et dedit illis ad co
medendum Accepit pullum migrum
et diuisit per medium et obtulit vnā partem
dyabolo et aliam dedit ad comeden
dum illis duobus Tunc sequebat
maximum odium inter eos sic quod vnus
alium videre non poterat Vnde hoc
misi quia demon habuit tunc offerro
rium suum Ergo in illis caracteribus
ignotis semper fit cum demone pactum
implicitum aut explicitum Ex
his patet correlarie quod grauiter pec
cant illi qui sapientes volunt fieri per
arte in notoriam Ideo sanctus tho
mas secunda secunda questione lxxxvi ar
gumto primo dicit quod ars notoria inefficax
est et illicita quia vtitur quibusdam
ad scienciam requirendam que non
habent secundum se virtutem causan
di scienciam sicut in inspectione qua
rundam figurarum et in prolacione
quorundam ignotorum nominum
Ideo huiusmodi ars non vtitur his
vt causis sed vt signis non diuini
tus institutis sicut sacramenta sed
a demonibus Et infra dicit ibidem
Etiam huiusmodi ars inefficax est
ad scienciam acquirendam quia non
fit per modum naturalem homini sci
licet adinueniendo vel addiscendo Er
go ille effectus expectatur a deo vel
a demonibus A deo sicut Salomō
fuit regum quarto Et cristus discipulos
dicens luce viceesimo primo Ecce ego
dedi vobis os et scienciam quibus
non poterunt resistere omnes aduer
sarii vestri sed demon non potest illu

minare intellectum hominis ergo
Tercium est documentum quod herbas
virtuosas sine additione superstitiosorum
verborum licitum est ad colla sus
pendere infirmorum probatur Si
cut se habent lapides virtuosos contra
certas infirmitates sic se videtur ha
bere multe herbe contra infirmitates
Sed lapides preciosi propter eorum
virtutes licite in collo suspenduntur
aut in anulo portantur Vnde dicit ar
chidiaconus in rosario vicefima sex
ta questione quarta non liceat dicens
quod ex illo capitulo colligitur quod in her
bis est virtus sicut et in verbis Et in
fra Nec mirum si est in lapidibus
Rationem multiplicem huius al signat
albertus in libro mineralium per
cuius confirmationem recitat magister
in scolastica historia super exodus capi
tulo quinto quod cum filia regis ethio
pum nomine thaurum maxime dili
geret moysen nolens eius presencia
care ipse moyses vir peritus astrorum
duas sculpsit ymagines vnā me
morie aliam obliuionis et anulis eas
inseruit quarum vnā scilicet memo
rie obtinuit et aliam filie regis dedit
Sic quod illa virtute lapidis et ymagi
nis obliuisceretur de moyse Et licet
multi lapides habeant diuersas vir
tutes contra diuersas infirmitates
multi tamen lapides pretiosi reputantur
plus ex fama et opinione hominum
quod ex veritate prout prolixè produxit
laureatus poeta franciscus petrarcha
libro primo de remedio vtriusque for
ne capitulo xxxij dicens Si omni
um que de his dicuntur aut scribuntur

pars septima vera est. sed nec sep-
 tuagesima vera est neque perfecta ceteri-
 ma. quod si ut plinius ait nulla fraus vite
 lucrosior quis miretur si et nulla nu-
 merosior. Sequitur ibidem. Vulgi
 habet opinio ebrietati resistere ame-
 tistos. Parum ne igitur cause sit cur
 ebriosorum poculis hec gemma deser-
 uiat. Sequitur. De qua triumphat
 sobrietas sola potest. Hec ille. Sic
 etiam herbe virtuosae possunt portari
 ad collum. Hoc est verum si sine aliqua
 superstitione portantur aut carpuntur
 ut carpenda per anulum aureum aut
 argentum aut herbam carpentem in die
 dominica aut infra missam. Si non
 carpatur non debet habere illam
 virtutem hoc est supersticiosum aut
 portare hanc herbam propter aliqua
 fortuita ex triseceventura. illicitum est
 Unde. Augustinus libro secundo de doctrina
 christiana. c. xxix. Aliud est inquit dicere
 Illam herbam si biberis venter tuus
 non dolebit. Et aliud est dicere. Illam
 herbam si collo suspenderit. venter tuus
 non dolebit. Ibi probatur contempan-
 dia salubris. Hic supersticiosa signi-
 ficatio dampnatur. Solent enim
 homines in almania in vigilia sanc-
 ti Johannis baptiste portare in zo-
 mis aut angulo herbam que dicitur
 arthemisia. Ad quid valeat non dum
 legi. Sed fertur quod fiat contra punctu-
 ram cuiusdam nescio avis vel vmis
 Illa naturaliter timet arthemisiam
 quod ad collum portetur per modum
 ferti vel anguli. Si autem portetur
 propter aliquem euentum fortuitum
 a vetulis predicatur. puto quod tunc sit

superstitiosum talem herbam porta-
 re. Unde Archidiaconus in rosario
 dicit xxvi. q. vii. c. Non licet. Cingere
 tomus lauro aut viditate arborum
 non est peccatum nisi illis qui cre-
 dunt aliquid sibi acquiri aut deperi-
 re nisi hoc ipsi faciant ex consuetudi-
 ne. alias condempnemus gallicos
 qui coronas deferunt lauri. Unde di-
 cebat Johannes de deo quod hoc intelli-
 gendum est cum quis ponit in hoc
 spem propter deum. Hec archidi. Sed
 quid est de illis qui portant reliquias
 sanctorum ad collum. De illis dictum
 est superius in sermone de adoratioe
 sanctorum. Si portantur ex fiducia dei et
 sanctorum non est illicitum. Sed si porta-
 turnon ex fiducia dei sed ponendo spem
 suam in aliqua creatura est illicitum. Dicit
 etiam lium medicine particula
 Secunda. c. xxxiii. quod cum aliquis
 epilenticus. et patiens morbum ca-
 ducum cum est in periculo. in pas-
 sione sua. Si aliquis ponit os super
 aurem patientis et dicat ter illos ver-
 sus paulo dubio statim surget. Verus
 Jasper fert mirram melchioribus
 baltazar aurum. Hec tria que secum por-
 tauerit nomina regum. Soluitur a
 morbo domini pietate caduco. Et subdit
 ille autor. Si scribantur et portentur
 in collo perfecte epilepticus curetur
 Dicitur etiam quod pater vel mater vel
 amici ieiunent tribus diebus et postea
 vadant ad ecclesiam et audiant
 missam et postea sacerdos fidelis di-
 cat illud euangelium quod dicitur
 in ieiunio quatuor temporum post
 festum exaltationis sancte crucis.

vbi dicitur **E**rat spumans et stridens
Et hoc genus demoniorum non eiat
 nisi in ieiunio et oratione **P**ostea sa
 cerdos scribat illud euangeliū et ful
 fendat ei ad collum **P**rocul dubio p
 fecte curetur **A**nglicā etiā confide
 tis sine credunt et asserunt quod si de au
 ro et argēto quod rex anglie offert su
 per crucem in die pasceus fiat anu
 lus quod cito epilentico ponitur ad dis
 gitum in passione existens tam cito
 surgit et nunquam plus patitur quam diu te
 net anulum in digito **S**i quis etiā
 haberet anulum talem et non daret
 patienti si videret iacentem statim
 anulus pderet illaz virtutem **E**x hijs
 sequitur quod licitum est bibliam seu
 euangeliū ponere subtus membrū
 infirmoz **P**atet per augustinū ome
 li a septima super iohannem super illud
 iohannis **R**abbi quod interpretatur
 magister **N**am cum caput inquit tibi do
 let laudamus si euangeliū ad ca
 put posueris et non ad ligaturam cru
 ris **P**equitur infra **S**i ergo euan
 geliū ad caput ponitur ut quiescat
 dolor capitis ad cor vero ponitur ut
 sanetur a peccatis **H**ec aug? vbi sup
Documentum quartum **C**ontra
 morbum hominū vel animalū licite
 adhibetur cristi nominis inuocatio
 aut deuote orationis vel adiuracōis
 suffragiū presupposita illa triplia dis
 tinctione in primo dicto **S**icut potest
 fieri triplaciter in scriptura sic etiā
 in placione verborū **P**atet **N**am ac
 tu tertio habet **P**etrus et iohānes
 ascenderūt in templum et in nomine
 ihesu cristi claudum curabant dicen

to **I**n nomine ihesu cristi surge et a
 bula **I**dem patet de oratione contra do
 lorem vel morbum per beatū augusti
 num ix. confes. c. nij. qui ad dolorem
 dendum precibus et oracionibus ami
 corū suorum fuit liberatus. dolore in
 quit dencū tunc cruciabas me et cū
 in tantum ingrauesceret ut non va
 lerem loqui ascendit in cor meū ad
 mōnere omnes amicos meos qui
 aderant ut deprecarentur pro me de
 um salutis oīdo **E**t scripsi hoc in ce
 ra et dedi eis ut legerent **M**ox ut ge
 nua supplicia affectu fleximus fugit
 dolor ille **H**ec Aug? **I**dem patet in
 legenda tiburcij et susanne **C**um ti
 burcius quadam die transiret occur
 rit homini qui de alto lapsus fuerat
 et ita caput et omnia membra quas
 sauerat ut de sola sepultura eius age
 retur iuxta quem ipse accessit et cepit
 dicere super vulnera eius orationem
 dominicam et symbolum **E**t ita factū
 est homo solidatis membris et inco
 lumis quasi nihil contigisset ei mali
Tertio non minus est licitum vti cer
 tis oracionibus deuotis sine admix
 tione superstitiosoz verborum ad ex
 pellendum corporalem morbum quod ad
 expellendum demonem et malignum
 spiritum **S**ed per oracionem deuotā
 demonem expellere est licitum ergo
 maior est vera **M**inor patet ex cōsue
 tudine ecclesie que ante baptismum
 puerorum vtitur adiuracōibus qui
 bus demon expellitur **E**t crist? marcū
 ultimo dixit **I**n nomine meo demo
 nia eiciēt **E**t tricesimatercia q. pma
 si p sodarias **I**bi dicit quod maleficia

debent curari per exorcismos. Tertio
 licitum est deum adiuvare pro sani-
 tate mentis et corporis ut deus liberet
 nos a malo mentis et corporis. Ideo
 dicimus. Per misterium sancte in car-
 nationis tue libera nos domine. Per
 natiuitatem tuam. Libera nos domine
 Per ascensionem et oblationem tuam. Li-
 bera nos domine. Per baptismum et ieiunium
 tuum. Libera nos domine. Per passionem
 et crucem tuam. Libera nos do-
 mine. Per mortem et sepultura tuam
 Libera nos domine etc. Tales orationes di-
 cuntur adiurationes et obsecrationes
 Ergo super vinum vel contra febres pos-
 sum licite dicere. Ihesu criste per vul-
 nera tua rogo te ut vulnus hoc homi-
 nis vel animalis sanes. Sicut socz
 symonis liberaisti a febribus: ita hunc
 hominem sine tamen nominibus ig-
 notis et signis superstitiosis qualia
 signa nonnumquam antequam vetule facere
 solent. Unde magister in scolastica
 historia super actibus apostolorum
 c. xix. dicit quod apud athenas quidam
 cecus coram paulo et dyonysio transi-
 uit. Et dixit dyonysio paulo. Si
 dixeris illi ceco. In nomine cristi ihe-
 su vide et viderit. statim credam. Sed
 forte nosti verba magica cum qui-
 bus facis. Respondit paulus. Ut tol-
 latur omnis suspicio. dicas tu illa
 verba. In nomine ihesu cristi nati
 de virgine vide. Quod cum fecisset
 dyonysius. statim cecus vidit. Et cre-
 didit dyonysius et factus est christianus.
 Nec tamen volo dicere quod tam audac-
 ter et quasi preceptorie sicut aposto-
 li dixerunt. dicere debent. Neque etiam

omnes debent dicere in differet: sed
 solum viri sancti. Unde dicit monal-
 dus in summa sua titulo de sortilegio.
 quid peccant mortaliter. Respondet
 fratribus qui carminant infirmos. non
 Quid de carminantibus et carmina
 Si nihil superstitiosum dant aut docent
 aut faciunt. sed tamen utuntur licitis pre-
 ceptis et adiurationibus sicut per pas-
 sionem et crucem et similia. et si talia
 fecerint non peccant nisi post probi-
 bitionem factam ibi ab ecclesia. Sed
 tamen dicendum est quod prohibendi
 sunt viri et mulieres a talibus quia
 multa inutilia et superstitiosa solent
 admisceri nisi forte sit sacerdos aut
 religiosus aut discretus aut etiam
 laicus siue vir siue mulier excellentis
 vite et probate discretionis. quia fu-
 sa oratio est super infirmum. non su-
 per pomum et pirum aut angulum et
 similia. Juxta illud marci ultimo.
 Super egros manus imponent. et
 bene habebunt. Nec sunt huiusmo-
 di persone prohibende a talibus nisi
 forte quo ad exemplum illorum. in-
 discreti et superstitiosi carminantes
 sibi usurpent ab usum. munites se
 exemplo illorum. Nec monaldus.
 Nam modernis temporibus carmi-
 nantes faciunt multas superstitiones
 Signant enim morbos hominum cum
 caracteribus ignotis et verbis super-
 stiosis. Quedam enim vetule men-
 surant caput dolentis cum angulo et
 cum filo non bulito. dicendo in aure
 infirmi. Ignis non indiget calefac-
 tione. ceruisia non indiget potatione
 etc. aut alia verba et signa dyabolica

Ideo ecclesia imbibit illa utz xvi. q
 viij. c. Admoneant fideles sacerdos
 tes populos ut nouerit magicas ar
 tes incantacionesqz quibuslibet infir
 mitatibus hominum nil posse remedij
 conferre. Non ei possunt animalibus languē
 tibus claudicantibusue vel etiam
 moribundis quidquam mederi sed esse
 hec laqueos et insidias antiqui hostis
 quibus ille perfidus genus homi
 num decipere nititur. Et si quis hec
 exercuerit si clericus degradetur. si lay
 cus anathematizetur. Hec ille. Ibi
 dem c. non obseruetis. Quia demones
 sepe immittunt morbos in hominibus
 ut tales carminatrices demonem in
 uocent et honorent. ut patet xvi. q.
 iij. c. sciendum. et dicit augustinus
 Sciendum est illos plerumque pronu
 tiare ea que ipsi facturi sunt. Acapi
 unt enim sepe potestatem morbos in
 mittere et ipsum aerem uiciando mor
 bidum reddere. et peruersis atqz ama
 toribus terrenorum comodorum ma
 lefacta suadere. hec ibi. Quia autem ae
 rem possunt uiciare patet per valerium
 libro primo de miraculis ubi dicit
 Triennio continuo uexata pestilencia
 ciuitas romana cum finem tanti ma
 li tam diuturni neqz diuina misericor
 dia neqz humano auxilio imponi ui
 deretur cura sacerdotum inspectis si
 billimis libris aduertunt non ali
 ter pristinam recuperare salubritate
 posse. nisi ab epidauro insula escula
 pius. i. filius appollinis esset accersi
 tus. Misit itaqz legatis unicum fa
 talis remedij opem auctoritate sua que
 iam erat in terris amplissima finiu

lachrum romani portauerunt et sta
 tim pestis cessauit. Hec valentius. Au
 diui de quodam medico peritissimo
 qui debebat curare unum habentem
 tibi putredam. adhibuit omne
 genus medicaminis ad curandum.
 sed finaliter non potuit. Quo dimis
 so adducta fuit una uetula que suis
 carminibus tantum demonem infesta
 uit quod dyabolus respondit de cruce di
 cens quod esset ibi ipse met quintus in
 illo cruce et nulla arte posset expelli.
 nisi per artem illius uetule. que demones
 inde expulit et hominem in cruce
 sanauit. Cur hoc dyabolus fecit nisi
 perfidiam illius uetule confortaret
 et confirmaet. Noui quendam in yta
 lia qui habuit illam gratiam si tamen
 gratia debeat dici. qui sanauit omnes
 epilepticos cum quibusdam uerbis
 et signis legendo euangelium super
 eos. quod legitur feria quinta in qua
 tuor temporibus. ubi dicitur. Et erat
 spumans et stridens ac legendo illud
 uersus quatuor partes mundi. Cita
 tus fuit tandem per suos superiores
 et interrogatus ab eis. quibus uer
 bis et modis hoc perficeret dixit eis
 uerba signa et modum et pres viderunt
 quod multas superstitiones immiscuit.
 Et imbibuerunt sibi ne deinceps hoc
 faceret.

Non adorabis deos alienos

Septimi sunt qui peccant con
 tra illud preceptum et sunt
 illi qui sompnia obseruat
 de quibus deutronomij xviij. Non fit
 in te qui ariolos sciscitetur. nec qui

obseruet sompnia sicut quidam gentile s quibus demones in sompnis apparuerunt reuelando eis futura. Hec vocat diuinitio sompnioꝝ. Circa qd notandum qd quatuor modis contingit peccare circa sompnia. Primo credendo illud phantasia quod iacob dicitur scdm medicos qd in sompnis contingit et apparet qd fit quedam vetula antiqua calcans corpora. cadēs super hominē tamq̄ sacus plenus auene. et mltas alias fatuitates credunt vulgares de illo phantasmate quod ē sane fidei cōtrarium. Dicunt autē medici quod euemūt illis qui frequēter dormiūt resupini sup nimia repletione cibi et potus. Vel euemūt ex vapore corrupto et a colore resolutio oppilans et aggrauās cerebrum et cor. ita qd spiritus plenarie non p̄t se diffundere ad totū corpus p̄mo primo deficit spiritus in extremis. Ideo videt̄ patienti qd illud phantasma incipiat ascendere a pedibus et inde ad totum corpus. Cui enim ista frequēt accidūt nisi medeat aliqd istoz incurrit aut apoplexiaz a spasmu aut palissim aut mortem subitanam. Secūdo peccant qui credunt ea q̄ sūt in sompnis vera esse et veraciter fieri. Sicut qdam vetule fatent̄ se cū dyana paganoz dea vel herodia da cū innumera multitudine mulierum sup quibusdam bestiis nocentis horis mltas frax spacia p̄t̄n̄sire et ei iussionibus velut dñe obedire. Asserunt etiam ab illis creaturis se in melius vel detius cōmutari aut in aliaz sp̄m vel simile posse trāsfornari. De

quibus dicitur. xxvi. q. v. c. episcopi eorumq; Vbi dicit decretum. Si quidez ipse sathanas qui transfiguratur se in angelum lucis cū mentem cuiusq; mulieris ceperit et hanc per infidelitatem sibi subiūgauerit ilico transformatur se in diuersarū species personarum atq; similitudines. et mentem quam captiuam tenet. in sompnis deludens modo leta. modo tristia. modo cogitans modo incogitans personas ostendens per deuia queq; deducit. Et cum solus spiritus hoc patitur. infidelis hoc non in anima sed in corpore euemire opinatur. Quis enim in sompnis et nocturnis visionibus non extra seipsum educitur et multa videt dormiendo que nūq̄ vigilando viderat. Quis enim tam stultus et ebes sit qui hoc omnia que in solo spiritu sūt etiam in corpore accidere arbitratur. Cum ezechiel visiones domini in spiritu non in corpore vidit et audiuit. sicut ipse dicit Statim fui in spiritu. Et paulus non audeat se raptum in corpore dicere. Sequitur. Qui talia credit et hīs similia. fidem perdit. et qui rēam fidem non habet hic nō est ei sed illius in quem credit. i. dyaboli. Nam de domino scriptum est. Oia per ipsum facta sūt. Quis quis ego credit posse fieri aliquam creaturaz aut in melius aut in deterius cōmutari aut transformari in aliam sp̄m vel in aliam similitudinem nisi ab ipso creatore qui omnia fecit et per quem omnia facta sūt. procul dubio infidelis ē. et pagano de terror. Nec ille

Stulte fuit ergo mulieres aut viri
qui credunt illa vera esse Aliquando
enim videtur alicui layco in somp
nijs quod sit episcopus aut sacerdos
numquid euigilans propter hoc est sa
cerdos aut episcopus **P**omittit iohan
nes quodam exemplum quod quidam frater
ordinis heremitarum sancti augustinus in
trauit unam villam ubi iuenit unam
feminam dicente opinionis Cum fra
ter ille perfidiam verbis conaret ex
pellere illa pertinaciter se credere
plene affirmavit **C**ui frater finas me
esse presentem cum de proximo rece
das **R**espondit illa **I**ta si placet me
recedente videas presentibus etiam
testibus presentibus **I**gitur ut deliram
illam zelator animarum vinceret
adueniente die recessus quem vetula
prefixerat affuit ille frater cum fide
dignis hominibus **A**t illa cubellam
in qua pasta formari solet super scamp
num positam intrauit et ut sederet ce
pit dicere applicatis verbis maleficis
et unguento reclinato capite obdor
mavit statim opere demonis ad confir
mandam perfidiam sompnia de domi
na veneris habuit et alijs superstitionibus
et in iubilo quodam cepit cla
mare cum motibus corporis et cubel
la cecidit de scampno et caput modicum
construxit **F**rater ille clamavit iam
euigilatam dicens **U**bi queso es an
cum dyana fuisti que testimonio pro
se cum nunquam de cubella recessisti **E**t sic
ab errore fuit reuocata **C**ontra hunc
errorem videtur valere quod in vita be
atissimi germani altifiodorensis legitur
qui cum declinasset ad quoddam bos

picium vidit cum omnes de domo cenaf
sent mesam iterum parari **Q**ui cum ad
iuratus inquisisset quibus talia pre
parentur **D**icunt ei quod bonis mulieri
bus que de nocte incedebant **V**nde vir
sanctus euigilans cum demones in for
ma aduenissent humana et ad men
sam sedissent illam **I**llis qui de do
mo erant in lectis suis quiescentibus
vir sanctus surrexit et demones abie
cit non permittens excitauit eos qui de do
mo erant inquirens ab eis si personas
illas agnoscerent **Q**ui responderunt quod
sic aduentes quod vicini erant eorum **V**n
de vir sanctus misit illos ad domos vi
cinorum ut viderent an essent ibi **Q**uod cum
retulissent viro sancto **I**bi esse coegit
demones indicare se ipsos et confiteri sibi
se demones esse et sic hominibus illud est
Tertio peccant in sompnijs quia somp
nia obseruant diuina **C**ontra
illud ecclesiasticum xxxiiii Sompnia ne au
res sompnia extollunt imprudentes **I**bi
dem multos errare fecerunt sompnia et
existerunt sperantes in illis **V**n
de quidam dum multum attendere sompnis
sompniavit se diu victurum **C**umque
multa bona congregasset repente de
fundus est **C**irca quod notandum quod
sompnia fiunt sex modis secundum beatum
gregorium non dyonysium **P**rimo ex corporis con
plexione et repletionem unde quando
in aliquo corpore habundat aliquis
humor accedens ad organum fantasie
tunc fantasia format phantasmum simile
illi humori et apparet homini quod est in
aqua sic etiam contingit ebriosis quoniam
humor dulcis est et flectit et descendit a capite et apparet homini

q^d gustet dulcia **S**imilit^r colera ha
 bundante sompniat homo frequen
 ter de incendijs **S**ic narrat Alber
 tus quendam sompniasse picem ar
 dentē fuisse infusam in ventrē eius.
Causa fuit q^d in eo abūdauit colera
 nigra in magna quantitate **T**alia
 sompnia sūt signa futurarū infirmi
 tatū **D**e talib⁹ informantur medicū
 ad iudicandū de condicōm b^o infirmi
Secūdo causatur ex frequēti cogitacō
 ne **V**nde b^oies solliciti et cogitatuū ar
 ca aliqua negocia frequenter sōpniz
 ant de eisdem **E**t hec est causa quare
 frequen^t sōpniant de amicis suis **E**t
 cerā⁹ est de eis q^d extraneis. q^d ami
 cū maxime sūt solliciti de se inuicem
Tertio causat^r ex celestiuū corporū in
 flūencia **N**am corpa celestia influē
 to v^tutem corpib⁹ nrīs alterant coi
 da nrā in sōpno **E**t tunc attingit fan
 tasiā sibi formare spēs et p^ola s^ofor
 mia qualitib⁹ causatis in corpe a
 celo **E**t sic apparent aliqui effectus
 futuri sicut de bellis v^t pluuia **S**ic
 miisce p^oapiūt pluuia futurā et boues
 cū fortiter pūgunt et illi auare ome
 dūt **Q**uarto sūt reuelacōe scōz āge
 loz sic patet mathei scōo de āgelo
 q^d apparuit in sōpnis ioseph dicēs.
Accipe puer⁹ et matrē eius et fuge in
 egiptū **T**ale fuit sōpniū symoīdis
 de quo narrat valeri⁹ in libro p^omo.
 c. iij. **S**ymonides cū ad litus nauē
 appliciūss⁹ ibumatūq⁹ corp⁹ iacēs
 reperisset et illud sepul⁹ tuē mādass⁹
 admonitus ab eo p^o sōpniū ne prox
 imo die nauigaret **E**t sic in terra re
 mansit **A**lij em̄ qui inde soluerāt na

uigando fluctibus et p^ocellis in aspec
 tu eius obruti sūt **I**pē letus fuit q^d
 vitam suā sōpniō redemit **H**oc sōp
 niū ab aliq⁹ spū bono potuit fieri i re
 compensationem ipius symonidis
Quinto oriunt^r a malorū spirituū
 inspiracōe si aut patet de vxore pilati
 que odiosa in die pasceus tormitas
 uit et multa passa fuit p^o visum. v^t
 dyabolus p^o eam cristi passionem
 impediūisset **V**nde mandauit viro
 suo pylato dicēs **N**ichil tibi et ius
 to illi **M**ulta enim passa sum hodie
 p^o visum p^opter eum. math⁹ xxvii
Talia sūt sompnia diuinatorum
 qui faciūt pactum cum demone **I**sto
 modo est simpliciter diuinare illia
 tum p^o sompnia non tamē primis
 quatuor modis **S**exto oriūt^r diui
 na reuelacōe sicut sompniū ioseph.
Gen⁹ xxxvii. **A**udite sompniū meum
Sed est differentia **A**liquib⁹ enim
 datur reuelatio rei future sed nō in
 telligēcia sicut sompnia pincerne
 et pistoris et sompnia pharaonis de
 septem bobus **E**t alij omnes habue
 runt reuelationem futurorum p^o sōp
 nia sed non intelligēciaz **A**lij da
 tur reuelacō simul cum intelligēcia
 sicut ioseph qui interpretatus est
 sompnia pincerne et pistoris et pha
 raonis **E**st igitur valde periculosum
 velle diuinare p^o sompnia p^opter
 multa **P**rimo quia ignoramus quō
 spiritu nobis reuelantur **A**n ab an
 gelo bono aut malo aut a deo v^t cō
 plexione **S**ed quid de sanctis qui
 sompnia tenuerunt et diuinati sūt
 p^o sompnia v^t ioseph p^o angelum

mathei secundo. Sic monitus est i sompnis Et de Ioseph patriarcha et geleon iudicium. vii. et daniel ac. Respondet gregorius in. iij. libro dyalog. dicens qd sci viri talia somnia que in eis diuinitus fiunt a somnijs alijs que ex illusionibus demonum vel alia causa fiunt quodam sapore intimo vt non decipiant discernunt. Secundo ppter iudicia maloz spirituum qui nituntur ducere in errorem. Tertio propter diuersitatem significationis. Quia aliquando signum contrarium est illi quod reuelat Aliquando simile et sic de alijs. Iam applicando ad vnuz particulare. statim decipitur. Tale fuit sompnum almichar. De quo valerius libro primo. c. quinto dicit. cum obsideret syracusas inter sompnum audisse se voces credidit nunciates futuruz vt proxima die in ea vrbe cenaret. Lectus igitur perinde ac diuinitus promissa victoria exercitum pugne disponebat. In qua inter siculos et puros orta dissensione. castris eius syracusani subita irruptione oppressi ipsum duce intra membra pertraxerunt Ita magis spe qd sompno deceptus cenauit syracusis captiuus.

Non habebis deos alienos.

Octavi sunt qui peccant contra illud preceptum. et sunt qui volunt diuinare de futuris absqz demonum inuocatoe. Sed occulte se demon ingerit in illis. Et sunt ibi multe species. Primo si qd vult scire futura ex consideratione motus et situs syderum. et vocatur gene

atia. et dicitur etiam astrologi. Geneatia vero dicitur ppter natalium considerationes diez. De illis dicit xxvi. q. iij. c. Igitur gen? Vbi dicit. Geneatia appellari sunt ppter natalium considerationem diez. Geneses enim hominum per duodecim celi signa describunt siderumqz cursus. nascenium mores. ad? et euentus predictere conantur. et quali signo sunt natus. aut quem effectum habeat vite qui nascitur interpretantur. Non sunt qui vulgo mathematica dicitur. Cuius superstitionis gen? constellationes latini vocant. et nationes syderum. Quo se habeat cum quis nascitur. Primum autem stellarum interpretes magi nuncupantur sicut de his legit qui in euangelio natum cristum annum clauerunt. Postea hoc nomine soli mathematica dicti sunt Cuius ars scientia neqz ad xpm fuit concessa. vt xpo edito nemo exinde nativitate aliqui de celo interpretet. Horoscopi dicti sunt qd horas nativitate hominum speculentur. Nec ibi aug? in li. de natura hominum et demonum. Vn dicit idem aug? li. iij. c. 2. fel. Illos planetarios qd mathematicos vocat consule non desistebat. Conclusio prima. Nulla constellatio in celo in hominis nativitate consideranda quantum ad hominis vicium vel virtutem est simpliciter metuenda. Probat quia dicit Jeremie x. A signis celi nolite meture. sicut gētes faciunt Ideo dicit. Crisostomus super math. Si homo est adulter a homicida ppter stellam. magis est iniquitas stelle. Maior qd illam creavit. Vn dominus qui ipse fuit stellas in firmamento. non dixit. Fiant luminaria

in firmamento celi vt habeant potestatem sup nascentes furandi adulte-
randi occidendi ⁊ sic de alijs **S**z qd
ait **V**t sint in signa tpa dies ⁊ ānos
vt luceant in firmamento celi **I**deo
beatus **G**reg. in omelia sup matheū
ponit exemplū de iacob ⁊ esau qui in
eadem hora sub eadem constellatōne
sunt nati. tamen vnus bonus fuit al-
ter malus **I**tem rex ⁊ rusticus vna
hora nascuntur ⁊ tamen rex succedit
in regno patri ⁊ non rusticus **I**tem
qui i aquario nascitur. piscator erit
Dicūt quidam. **Q**uid tunc de getu-
lia terra que piscatores nō habēt.
Ideo dicit p^s **E**go cognoui q^d ma-
gnus est dominus ⁊ deus noster pre-
omnibus d^hs **O**mnia quecūq^z vo-
luit fecit in celo ⁊ in terra ⁊ in omni-
bus abyssis **E**ducens nubes ab extremo
terre. fulgura in pluuiam fecit **E**du-
cens ventos de thesauris suis **I**tem
fecit celū in intellectu **F**ecit luminaria
magna **S**olem in potestatem diei
lunaz ⁊ stellas in potestatem noctis
Vnd **C**atho. **M**itte archana dei celū
inquirere quid sit **Q**d statuit de te-
fine te deliberet ipse **I**tem **G**alterus
in alexandreide **F**ata regunt stellas
⁊ quos ab origine cursus **Q**ue loca
quos motus v^l qd portendē mag-
nus **I**lle sator rerum dedit. hoc certo
ordine seruant **N**ec quicq^m mutare
queunt de mente profunda. quidq^m
ab eterno preuident illa futurum
Sed terre inuambens extendit lito-
ra thētis **S**urgitū augmento seu
tellus obruat vrbes **C**ōursum late-
rum seu morbidus influat aer **S**eu

tenebris fuscaē diem seu cornua lune
Caligare velit seu tardius ire gale-
rū **O**mnia descēdūt a summo culmin-
rerum **Q**uo nisi consulto nichil est
quod fidera possunt. hec ille **C**onfun-
datur ergo stulticia mathematicoz
quibus non mulierum rixosa loqua-
citas sed solida scripture veritas op-
ponitur vt dicit francisc⁹ petrarca
libro p^mo c. iij. **M**athematicū inq^t
discipulus michi leta pronunciant.
Rūt **M**iri homines futura sola qui
nouerint preteritorum atq^z presen-
tium ignari ⁊ que i celo fiunt ita nū-
ciant quasi consilio celestiu inter fue-
rint recentiq^z nunc inde veniant me-
moria cum tamen iterim quid inter-
ris quid i patria quid in domo quid
in thalamo suo fiant nesciant **D**ic-
penitus verum est **C**um caput taliū
legit quod est ante pedes nemo spec-
tat **C**eli scrutantur plagas. hec ille.
Vnde ad quēdam fatidicum quēdā
muliercula accessit nocturno tempe
lucescentibus stellis dicens **M**agis-
ter nunc surgite quatinus meo nato
recenter fata dicatis. quia celum cla-
rescit **C**umq^z ille repente surgeret.
offendit tibiam suam ad scampnū.
Et ille dolorem tibie cum clamore et
gemitu ostendit **H**ec audiens mu-
lier magistrum verisit dicens **M**irū
est quomodo poteritis euidere que
in celis sunt cum nō cernitis eā que
circa pedes vestros sunt **E**x illo seq^t
q^d false loquuntur illi qui dicunt.
Hoc est sibi innatum vt fure^s aut
occidat. vel natus est in tali tempore
q^d erit dampnatus v^l simile. ā erit

ibi guerra vel pax in tali loco aut fa-
 li tpe. quia ipsa dependent directe ab
 huius voluntate et libero arbitrio sup
 qd celi et stelle nullam habet causali-
 tatem quia intellectus non est corpus? aut
 virtus in corpore ptz in de aia. Nullum
 autem corpus potest aliquid ipsum in rem incor-
 poream. Celi est quoddam corpus? et aia in
 corporea est. Hoc enim esset ponere in-
 tellectum non differre a sensu quod aris-
 totiles in in de aia imponit huius qui
 dicebant. Talis est intellectus in terrenis
 locis? qualem in die iduat pat virorum
 id est deorum id est sol. Velle ergo divinae de
 huius quae dependet ex libero arbitrio est
 valde superstitiosum. Et sic operatio demo-
 nis se immiscet. Secunda conclusio. quibus
 homo non suscipiat directe influxum
 stellarum secundum potentias intellectualem. sus-
 cipit tamen celi influxum atque dominium secundum
 vires corporales. Probat. Non solum
 corpora nostra verum etiam corpora inani-
 mata sortuntur aliquam virtutem super
 celestem. sicut magnes attrahit ferrum
 non ex aliqua efficacia qualitate actiue
 vel passiue elementum sed per impressionem
 corporis celestis. Sic similiter multi
 lapides et herbe quasdam virtutes
 et efficacias habent respectu aliquorum
 effectuum et operationum corporaliu. quas
 alij lapides non habent et herbe propter diu-
 sam impressionem stellarum alicui. Vnde
 homo habet aliquam efficaciam et vir-
 tutem quam alius non habet propter diu-
 sam stellarum. Sic vnde medicus in
 sanando. Vnde agricola in plantando
 vnde miles in ex pugnando quam alius
 Quantum ad electores illorum actu om-
 nes sunt pares. sed quantum ad executiones

vnde est magis fortuitum quam alius propter celi
 influxum sic est in actibus virtuosum sic etiam in
 actibus viciosum. hec tamen virtutes ipsae ho-
 minem non necessitant ad virtutes et ad vi-
 cia. sed bene inclinant. Vt quod natura est facta non
 inclinatur est ad auariciam. sed bene ad lux-
 uriam. sed bene sole ad dominium. sed bene mate ad
 bella. sub luna ad fallaciam. Deque cor-
 relarie quod astrologi aliquando vana pronun-
 ciant secundum quod dicit sanctus thomas secunda se-
 cunde questione. ix. ar. quanto in responsio-
 ne ad primum argumentum. Dicit quod
 astrologi ex consideratione astrorum alii
 quando vana pronun-
 ciant. Primum quia plures huiusmodi passiones
 corporales sequuntur. Ideo actus eorum dis-
 ponuntur ut in pluribus secundum in-
 clinacionem celestium corporum. Paus-
 da autem sunt id est soli sapientes
 qui ratione huiusmodi inclinacio-
 nis moderentur et precipue in pluri-
 bus euentibus que dependet ex mul-
 titudine. Alio modo propter demo-
 nes se immiscentes. Vnde augusti-
 nus super genesim ad litteram. Faten-
 dum est quando a mathematicis ve-
 ra dicuntur instinctu quoddam occultis-
 simo dicitur. que nescientes humane
 mentes patiuntur. quod cum ad decipiendos
 homines fit spirituum immundorum et seductorum
 operatio. Deque. Quia propter bonum christiano
 siue mathematica siue quilibet ipse di-
 uinatum et maxime dicentes vana cauendi
 sunt ne sorcio demoniorum aiaz christiana
 nam pacto quoddam societatis irritant. Ter-
 cio. Deque quod licitum est iudicium astrorum
 obsequat ad victualium provisionem. quia
 ad inuitanda inferiora corpora ut astrorum
 se extendit puta ad serenitatem

tempestatem sanitatem et infirmitatem corporis ubertatem et sterilitatem fructuum Si quis utitur iudicio astrorum in istis sine aliqua superstitione admixta non peccat sicut thales milesius fecit qui fuit unus de septem sapientibus de quibus dicitur in vitali philosophorum quodam philosopho qui vidit in stellis magnam caristiam olei esse venturam et emit omne oleum Et sic anno sequenti quando defecit oleum solus vendidit et sic ditatus est Non enim puto esse maius peccatum uti sic iudicio astrorum quam observare certum tempus solis et lune in seminando nautas vitare navigationem in plenilunio et medicos servare dies a re egrotudines ceticas Graece esset dicere omnes tales peccare

Tertia conclusio Certius iudicium habetur de hominis complexionem quam de hominis nascentis constellatione Probat per augustinum libro quinto de civitate de capitulo xxxij quod equalitas eventuum ex duobus gemellis non est reducenda in corpora celestia sed in uniformitatem complexionis Quod probat ex dictis Cyzeronis qui dixit procratem nobilissimum medicum in scripto reliquisse duos fratres ita conformiter afflicti ut simul egrotare inciperent et aggravari simul et alleviari Cum causam tante conformitatis quererem Respondit quidam astrologus causam esse constellationem in qua nati simul fuerunt Et quidam medicus dixit causam esse uniformitatem complexionis et nutrimenti Dicit augustinus ibidem quod multo accep-

tior fuit responsio medici quam astrologi quia medicus assignabat causam immediatam et propinquam scilicet uniformitatem complexionis Astrologus vero causam remotam scilicet constellationem sic ex complexionem Et ex phisonomia phisonomia sicut Aristoteles in libro de phisonomia per signa quae tamen non necessitant sed inclinatum ostendunt ad aliqua vicia Ideo dicit idem in libro phleumatum quod omnis calidus est naturaliter luxuriosus Os magnum voracem signat Nasus acute acutus iracundum hominem ostendunt cum prima narum solida sunt et rotunda forte et magnanimi signant quia leonem Nasus a quilibet liberalem signat Labia magna et pedicula clamorosum et ad ferendum iniuriam debile et tales sunt canini Oculi magni et cremantes voracem Parvi oculi sine fide et iusticia hominem esse signant et Talia signa non necessitant et frequenter primo per contrariam consuetudinem homo est habitus a talibus vicibus Exemplum ponit Aristoteles quod discipuli procratis picturam eius portaverunt ad philemonem Qui dixit quod homo iste cuius est homo magus est vir luxuriosus Illis autem indignante tulerunt homo procrati Qui dixit philemonem iudicasse eorum homo procratis honestatis dixit se carbas vice et viasse Sed dubitat Quid est de stellis quae comete vocantur quae frequenter presagium alicuius mali Relincoies quod sicut natura inferi facit lapides in tenebris lucere scilicet carbunculum sine eius inflammatione Ita suo modo nihil prohibet per astrum formari aqua mixtura lucidum ex materia subtili et levi in regione superius aeris et illud est cometa Secundo rursus arist-

C

dicēs q̄ cometa est exalacō calida et
sicca ex corporibus terrestribus hic
eleuata et illic superius inflāmata.
Hec opinio ē magis cōsona ventati
de hīs q̄ apparēt vt ptz p̄o metho
roz **T**ertio respōdet **J**ohānes da
mascen⁹ dicēs q̄ illi comete q̄ q̄nqz
apparēt sūt a deo miraculose in celo
maxime aereo facte ad p̄signanduz
mortē p̄ncipū vt sic territi se emēdēt
et post expletū ministeriū a deo mirā
culose destruūt **H**ec opinio magis
cōuenit ortu illi⁹ stelle q̄ trib⁹ magis
apparuit tpe natitatis x̄. **E**t dico no
tant quātū ad modū factōis et sig
nificacōis qz comete sunt s̄m p̄hos
et astronomos signa et signāt mortē
regū **I**lla at̄ significabat ortū regis
regū **I**ste signāt gwerras et discor
dias hōinū **I**lla at̄ eāt stella pacis et
reconsiliacōis celestiu et terrestriu. **I**ste
significat v̄tosa cōmotōez **I**lla sigt
amorosa placacōne **E**rgo n̄ fuit co
meta **Q**uēta conclusio **P**er solū respec
tū ad statū causaz agencū nullū h̄t
tur certū de futuris iudiciū **P**robat̄
nā ad hoc vt ex signis causalib⁹ fiat
iudiciū certū tria requirūt **P**rimo vt
sciat sufficiēt illoz signoz vtus et
stat⁹ respectu iuicē qd̄ nō ē possibile
naturalit̄ s̄m illud sapiētie. ix. **Q**ue
in cel̄ sūt. quis iuestigabit. q̄i dicat
nullus. **S**ecūdo requirūt qz agno sca
tur mod⁹ applicacōis taliu signoz et
eāz ad det̄minatā naturā. s̄ tal̄ mo
d⁹ sciri nō p̄t nec vbi mag⁹ v̄l min⁹
aut meli⁹ applicet̄ v̄l p̄ius **T**ercō
requirūt qz p̄sciat matene v̄l passe

D

disposicōne vtz sit apta vel inepta
respectu actōis vel influētie talium
cārū **V**erbi grā. **Q**uivis medic⁹ sciat
qz medicā ē laxiua quātū de se et sciz
at cū hoc. quomō applicet̄ sorti. ad
huc nescit exinde futur⁹ eē. an talis
effect⁹ sequat̄ vel stranus si nescit
qualit̄ corp⁹ sortis sit complexionat⁹
itrisec⁹ **I**ta ē a fortiori in astrologo
Sat ei regionē aliquā eē dispositā
ad pluuiā. q̄ tñ impulsu v̄toz ipedit̄
a pluuiā. **I**ta ē s̄ma ptolomei i cēt̄
logio suo. p̄pone viij. et xvij. **S**e q̄
ēgo qz si reges et p̄ncipes h̄nt apud
se astronomos. hoc ē magis ad iocū
et solatū sic h̄nt fatuos et mimos et
ioculatores. et nequaquē vt taliū iudi
cijs cōfidat̄ aut i agēdis sequant̄ p̄
republica. relicto cōsilio viroz pru
dentum et expertorum. **N**ec v̄m q̄
profecerunt gubernatores reipubli
ce. qui talibus imiti confueuerunt. vt
ex historijs colligi potest. **Q**uinta cō
clusio **S**icut contingit hōinem ex
constellatione ad bonum vel maluz
esse inclinatum: sic etiam ex eadem
constellatione contingit eundem esse
bene vel male fortunatum **F**ortuna
bona dicit̄ quando alicui euēnit ali
quod bonum preter suam intentio
nem. **S**ed potest aliquod bonuz vel
malum alicui euēnire preter intētio
nem suam. quod tamen non euēnit
preter intentionem superioris cause.
cui subijātur. **C**ū igitur hōmo i suis
electionibus et ex suis actibus quos
elegit ex libero arbitrio subijātur
plene ipsi deo quātum ad inclinatio
nem. et ipsi angelis quantum

ad intellectus illuminacōnez et celestibus corporibus quantū ad corporis disposicōnem Ideo cū homo ex diuina operacōe inclinatur ad aliquod bonum agendum et eligendum sibi vtile. et ex angelica illuminacōe illustratur ad illud bonum prosequendū et ex corporū celestium impressiōe disponitur vt illud bonum sibi vtile operetur cuius tamen vtilitate ipse ignorat. Tunc dicitur bene fortunatus cum hoc ex corporum celestium impressiōe homo consequitur in sua natiuitate Ideo pl^o dicit q^d eē bñ fortunatū eē eē bñ natū. et eē male fortunatū eē eē male natū Sed tales disposicōes derelictae v^t inclinacōes i corporibus ex ipsis constellacōibus non necessitant. sed inclināt Ergo possum^{us} agere contrarium Nec sic inclinatur quis ad malum agendum quā sēp possit agere cōtrariū Si ergo intelligam^{us} per bonam v^t malam fortunam inclinacōes que nos inclināt ad bonum v^t malum. verum est hominem esse bene v^t male fortunatum Si autē intelligamus tales disposicōes nos ad malū necessitates. omnino eē negandum hominem esse bene vel male fortunatum Donēdo casum Si quis esset in constellacōe fortunatus necessario vt submergeretur. si quis talem ad ignem prouiceret non obureretur non necessitat constellacō ad submergendum Si autē non vreret esset nouum miraculum triu m puerorū Peccādi sunt qui diuināe volūt sine manifesta demoⁿuocacōe et dicūt aruspices de qb^{us} xxvi. q. iij. c. Igit gen^{er}

Vbi dicit^{ur}. Aruspices dicūtur ideo q^{ui} horarū inspectores Dies eia^m horas i agēdis negocijs opibus q^{ue} custodiunt quid p^{er} singula tēpora debeat obseruare homo Nec ibi Cōt^r quos apostolus ad galathas. iij. dicit Dies obseruatis et menses et tēpora et annos Timeo autē ne forte sine causa laborauerim in vob^{is} Vbi glosa Dies obseruant vt qui dicūt. Hoc die non est aliquid capiendum. Menses autē colunt qui curs^{us} lune perscrutantes dicunt In tali luna nō est aliquid inchoandum. De quibus dicitur xxvi. questione v. Non licet xpianis tenere tradicōes gentilium et obseruare vel colere elementa aut lune aut stellarum cursus aut inas nem signorum fallaciam pro domo facienda Vel propter segetes vel arbores plantandas vel coniugia socianda Scriptum est enim Omnia que cūq^{ue} facitis in verbo aut i opere omnia in nomine domini nostri ihesu xpⁱ facite. gracias agētes deo Nec ibi Cum igitur cōsulunt. quando est bonū contrahere matrimonium Quibus respōdit quando vir accipit bonam et deuotam mulierem Et tūc bonum est accipere virū quando mulier sapientē et iustū accipit vix Quā autē accipit potatorē et lusorē. tunc malū eē accipere virū Sic pariformiter quādo quis mutat domum si trāsfert se de domo antiqua ad domum nouā. tūc mutat domū eē bonū. Dicit gobelin^{us} i Cronica sua q^{ue} ex plag^e egipti eē q^{ue} q^{ui}dā dies dicūt egiptiā q^{ue} duos i singulis mensibus nota m^{er} ad

memoriam tantum. Non enim credē
 duz est. **U**t dicit phiborus licet egipz
 cij astrorum peiti. deprehenderūt los
 dies nefastos in inclinatione operis
 itineris vel minucionis. sed tantum
 ad memoriam vocati sunt. **E**t sic for
 te egipcij vocauerunt los dies vt vi
 detur ex dictis phiboi. et p̄fertiz illos
 dies in quibus plage facte sūt. **Q**uod
 si ita est sequitur q̄ per vnum annū
 ad minus hīs plagis vexati sūt. **C**ō
 tra los etiam peccant quidaz rustici.
 qui ex dispoſitione vni⁹ diei vel cer
 torum diez. tod⁹ anni statū scire vo
 lunt. vel ex specie vermis qui cresc
 at in pomo querus hoc scire volunt.
 que magis sunt signa p̄cedentis āni
 q̄ sequētis. **T**aliter fuit quidā frat
 ordims nostri decept⁹. q̄ tenuit istas
 considerationes et prenosticans sere
 mitatem multorum annorum et dierū
 ex dispoſitione vni⁹ diei. **F**rater cō
 fidens de sua prenosticatione icēpit
 iē per longum iter. et sefellit eum suū
 vaticinium et secuta fuit pluuia et tē
 pestas magna per omnes istos dies.
Non tamen repererunt seminato
 res et lignorum incisores: quia luna
 est mater omniū hūiditatum. **S**i
 ergo secerent ligna i plenilunio cor
 roderēt a vermibus. **N**ec nauigato
 res. quia luna per suum motum cau
 sat fluxū maris et ventum. **N**ec me
 dia obseruantes signa. **V**n̄ dic̄ p̄po
 cias in principio prenosticorum dis
 cens. **E**st quoddam sydus in quo o
 portet medicum providere. **C**uius p
 uidentia est mirabilis et stupenda.
Et galienus in cōmento de diebus

ereticis dicit. **C**ertā rem que non fal
 lit attendat medicus quaz docuerūt
 astrologi egipciōrū q̄ p̄ conūctōez
 corporis lunaris cum stellis fortuna
 tis fiunt egritudines terminabiles
 ad bonum. cum contrarijs vero con
 trarie. **H**ec ille. **S**ed omnes alij ob
 suantes dies et horas et menses gra
 uiter peccant vt patet xxvi. questioe
 vlti. c. **N**on obseruetis dies q̄ dicit̄
 tur egipciaci aut calendas ianuarij.
In quibus cantilene quedā et omel
 sanones et ad inuicem bonaria bonā
 tur quasi in p̄cipio āni boni fati au
 gurio. aut aliquos menses et tempa
 aut dies et annos et lune et mēsis so
 lisqz cursum quia qui has et quas
 cūqz diuinationes et fata et auguria
 obseruat aut attendit aut consentit
 obseruantibus inuolūter et sine cau
 sa et magis ad sui dampnationez q̄
 ad suam salutem tēdit. **E**t ibidem. c.
Quis existimaret q̄ magnūz pecca
 tum sit dies obseruare et menses et
 annos et tempa sicut obseruāt qui
 certis dieb⁹ siue mensibus siue āni⁹
 volunt vel nolunt aliquid incliare
 eo q̄ s̄m vānas doctrinas hominum
 fausta vel infauſta existiment tēpa
 nisi huius mali magnitudinem ex
 timore apostoli pensarem⁹ qui tali
 bus ait. **T**imeo ne forte sine causa
 laborauerim in vobis. **S**equitur. **I**n
 tellige lector ad tantum periculum
 anime pertinere supersticiosas tēpo
 rum obseruationes vt dicat aposto
 l⁹. **T**imeo ne forte nē. **H**ec ibidē. **T**er
 cij vocantur augures. **D**e quibus xx
 vi. q. iij. c. **I**gitur genus. **A**ugure⁹

funt qui volatus auium et voces in-
 terdunt. aliaque signa rerum vel obseruationes
 in puellas bibere occurrentes fert. **I**dem
 et auspices. **De** quo autem genera
 auisum sunt. **V**num ad oculos. alterum
 ad aures pertinet. **A**d oculos scilicet vola-
 tus. **A**d aures vox auium. **H**ec ibi. **D**e
 his deutro. xviii. c. **N**on sit in te quod aus-
 guria obfuet. **P**rimum est quod pertinet ad
 oculos ut quando armigeri videt coruuz
 volatū et sperat se consequi victoriā a sig-
 num. **D**e quo dicit petrus blesensis in epla
 lxv. scribens ad quendam amicum
 suum dicens. **N**on te inuoluas illorum
 errori qui occurrunt leporis timet quod
 mulierem speras cinibus. qui homi-
 nem orbatum oculis. aut mutilatum
 pede aut caecum habere obuia de-
 testantur. qui de iocundo gloriatur
 auspicio. si lupus eis occurrerit. quod
 columbam si sinistra in dextram auis sci-
 marum volauerit. si in gressu suo re-
 motum audierit. si hominem gibbo-
 sum habuerint aut leprosum. **H**ec
 ille. **F**ormidant enim tales occurrere
 leporis. **M**allem ego quod mihi occurre-
 ret lepus quam lupus quia de lepore me-
 dere possem. non de lupo nisi quantum
 ad pellē tantum preferatur lupus lepori.
Tales enim gaudent et letantur si oc-
 currit eis metrix sed dolent et timent si
 monachus qui est minister dei. **E**rgo
 dolent cum ipsi sunt serui dyaboli.
De illi dicit augustinus li. v. de doctrina christi
 ana quod formidanda sunt pacta cum demō-
 nibus ad que pertinet milia iamissima-
 rum obseruationum puta si in membris
 aliquid salient. si iunctim ambulanti-
 bus amicus lupus aut canis aut pu-

er medius interuenient. **T**ales etiam
 sunt qui credunt si possunt habere pol-
 licem furis quem ponunt ad ceruicem quod
 tunc bene possunt videre ceruicem. **E**tiam
 si mures vestimenta corrodunt. **S**ic quod
 dam interrogauit sapientem quendam
Quale omen est quod sorices corrodunt
 caligas suas. **R**espondit. **N**e mirens si so-
 rices corrodunt caligas. sed bene esset
 mirum si calige corrodissent sorices. **S**e-
 cundum genus est ad aures quo ad vo-
 ces auium ut dum noctua clamat super
 tonitruum credunt hominem inde mortis-
 rum. **S**i pica clamat. pronosticat ad-
 uentum hospiti. **S**i cuculus clamat.
 quot voces format. tot annos vite pre-
 signat. **V**nde quedam mulier obserua-
 bat augurum cuculi. **Q**ue infirma-
 batur grauitate nolens confiteri. **D**a-
 ceos interrogans cur confiteri nollet.
 dixit. quod cuculus ei in suo clamore as-
 signauerat viginti annos. **Q**ue mox
 moriebatur et dampnata fuit. **S**i-
 mile recitat **C**esarus de quodam mo-
 nacho. **C**ui cuculus suis vocibus tri-
 ginta annos vite assignauit. **Q**ui ab
 ordine suo apostatauit. dicens in cor-
 de suo. **I**n vltimis duobus annis reu-
 tar et agam penitentiam. **N**unc volo gau-
 dere in mundo. **Q**ui mortuus est in apostasia
 post spatium annorum duorum. **S**ed no-
 tandum est quod dicit sanctus thomas in secunda
 secunde. quod xxv. arti. vii. quod garritus au-
 um vel quicumque dispositiones in rebus obte-
 rate manifestum est quod non sunt cause futurorum
 eternorum. **V**t vñ ex eis futura cognosci non
 possit sic ex causis. **R**elinquitur ergo quod si
 ex eis aliquid futura cognoscatur. hoc est
 in quantum sunt effectus aliquarum causarum

Causa enim operationum brutorum anima
 lium et instinctus ex triplici causa potest
 procedere. **V**nomodo ex causa corporali
 cum bruta animalia non habeant nisi sensitivam ani-
 mam cuius omnes potentie sunt actus
 corporalium organorum et subiacet eo-
 rum anima dispositioni corporum ce-
 lestium et aeris et continentis ex qua veni-
 unt aliqui futuri eventus. **I**n hoc tam-
 duo considerare oportet. **P**rimum ut hu-
 iusmodi operationes non extendantur
 nisi ad cognoscenda futura que causantur
 per motus celestium corporum.
Secundo ut non extendantur nisi ad ea
 que aliquo modo possunt ad huiusmodi
 animalia pertinere. consequuntur enim per
 celestia corpora quandam naturalem
 instinctum ad ea que eorum vite sunt
 necessaria. **S**icut sunt immutationes
 que sunt per pluvias et ventos et huius-
 modi. **S**ecundo causat iste instinctus
 ex deo ut patet in columba que descen-
 dit super christum et corvo qui pavit heli-
 am et de apibus plurimis in quodam
 philosopho scilicet platone qui dum in-
 fans iacet in cunabili apes mel labris
 pueri inferebant singulariter eius dul-
 cedinem futura prefigurantes. **S**imile
 legitur de beato ambrosio. **I**tem de
 sancto fabiano legitur quod super ca-
 put eius descendit columba de celo pre-
 signans eius miraculosam electionem
 in summum pontificem. **I**tem de du-
 abus aquilis alexandri magni que ut
 fertur in die natiuitatis eius tota die
 supra culmen domus eius patris se-
 derunt. **Q**uod omen secundum augures
 dupliciter imperii europe assequi pre-
 fetes et sic de pluibibus alijs secundum

que narratur in polycraticon libro pri-
 mo capi. xij. **V**elle diuinae illis du-
 obus modis in auribus non est peccatum.
Tercio dicitur talis istius ex demonibus que
 utuntur huiusmodi operationibus bru-
 torum animalium ad implicandas ani-
 mas vasis opioibus. talis est superstitiosa
 illiata. **T**ales debent expelli ab ecclesia
 ut patet xxxi questione. iij. capitu-
Si quis clericus vel monachus vel
 secularis diuinationem vel auguria credi-
 derit obsequanda. **D**e quibus ibidem ab
 ecclesie communiore pellatur. **I**dem ibi-
 dem capitu. contra ydolorum et capitu-
 augurum. **Q**uarti vocant cyromantia
 et dicuntur a cyros que est manus et man-
 cos diuinationem que diuinationem manuum. **T**a-
 les ex pertractione linearum pronosticant in-
 finitas fatuitates. quebusdam diuinationem
 futuram infirmitates. quebusdam diuinationem ali-
 quebus eufortunium aut diffortunium. **Q**ui
 tunc vocant icatatores que icatant bestias vel
 homines ne a feris deuorentur. **V**nde quedam
 factus volens ire per campos vidit dyabo-
 lum in specie humana custodiens por-
 cos. scissitat? ab eo que non est. **R**espo-
 dit. dyabolus? et ille. cur custodis por-
 cos. **R**espondit. icatati sunt a quadam ve-
 tula. **V**t igitur eam confirmem in sua per-
 dia volo custodire ne a bestiis deuor-
 rentur.

Non adorab deos alios

Non sunt qui peccant contra
 hoc preceptum et sunt sortis
 legi. **D**icit sanctus thomas ubi super
 artium. vi. **S**ortes proprie dicuntur cum ali-
 quid sit ut eius euentu considerato ali-
 quid occultum innotescat. **S**i que-
 rat in iudicio sortium que cum sit exhibitio
 siue illud sit res possessa. siue honor

aut actio aliqua vocatur sortis diuisione si autem inquirat quid agere oportet vocatur consultatoria. **Quenit** ergo utrum sortiri seu uti sortibus sit peccatum. **Vides** quod non xxvi. q. ii. c. p^m modo dicitur. quod autem sortes exquirere peccatum non sit exemplis et auctoritatibus probatur. **Cum** enim achor de anathemate furtum subripuisset et ob eius peccatum populus cecidit apud bay terga dedisset. p^{re}cepit dominus Josue ut sortibus exquireret quo peccate populus in malibus hostium cadere meruerat. Josue p^{re}ceptum accipiens misit sortes. Primum super tribus. deinde super familias. deinde super personas. et sortis cecidit super achor qui fuit suatus de anathemate id est de re maledicta ut patet Josue vii. **Sequitur** ibidem Saul quod cum pugnasset contra philisteos et uirasset se interfecturum quicunque ante solis occasum de populo comedet sorte dependit filium suum Jonatham. mel comedit. **Quem** cum morti tradere uellet populo supplicante reuocauit sententiam. **Jonas** quoque cum a facie domini fugeret a nauis sorte dependens in mari proiectus et a cete sortitus est. **De zacharia** etiam legitur quod sorte exiit ut incensum poneret. **Matthias** uero similiter a beato petro sorte electus est in apostolatum et Jude successore. **Horum** exemplis probatur uti sortibus malum non esse. **In contraarium** dicitur xxvi. q. ii. c. hijs ita respondetur quod antequam euangelium claresceret multa permittebantur que in corpore perfectio nis penitus sunt eliminata. **Copula** namque sacerdotalis uel consanguineorum nec legali nec euangelica auto

ritate nec apostolica prohibetur. **Ecclesiastica** tamen lege penitus interdictatur. **Sic** et sortibus nihil mali inesse monstratur. prohibetur tamen fidelibus ne sub hac specie diuinationis ad anti quos ydolatrie cultus redeant. **Ite** dicitur ibidem. c. non statim. a. c. non exemplo. dicit Beda. **Non** exemplo mattheie uel quod ionas propheta sorte deprehensus sit indifferenter sortibus esse credendum. **Cum** privilegia singulorum ut Jeronimus ait communem legem omnino facere non possunt. **Quid** ergo quod talis determinatio cuiuslibet aliquando expectatur a fortuna tantum. tunc nullum est uicium si mittantur sortes inter homines ad determinandum quis quam partem alicuius rei accipiat. quod de communi consensu omnium committatur fortune. **Causa** tamen motiua potest esse peccatum ut si propter cupiditatem propriam uel aliud uicium non possunt concorditer diuidere. uel expectatio taxillorum. qui plura uel pauca p^{re}dicata p^{re}dicat. uel ex festiuis appositis quis breuiorem uel longiorem accipiat. **Talis** determinatio illius occulte euentus non est peccatum. **Secundo** potest fieri quod talis determinatio non solum expectatur a fortuna sed etiam a dispositione stellarum. et sic cum ad? stellarum ad hoc se non extendit. superstitiosum et illicitum est. et non caret occulto pacto demonum. **Tertio** potest fieri talis determinatio a dyabolo sicut legitur ezechiel. xxi. quod rex babilonis stetit in biuio. in capite duarum uiarum committens sagittas et interrogauit ydola et ea consuluit et hoc est illicitum et a canonicis prohibetur per xxvi. q. iiij. quod autem sortilegi

et diuini si cessare noluerint excomuni-
 nandi sunt quia est quoddam genus
 culture peccatorum. **Ibidem** capitulo
 sortes sub anathemate prohibetur.
Et si quis clericus et capitulo extra
 peccatorum. **Quarto** potest fieri deter-
 minatio a deo vel sanctis angelis si
 non est illicitum secundum se si fiat
 cum reuerentia debita. **Iuxta** illud pro-
 hibitionem xvi. **Sortes** mittuntur in si-
 num si a domino temperant. **Potest**
 etiam in hoc quadrupliciter peccatum
 incidere. **Primo** si absque ulla neces-
 sitate ad sortes recurratur. hoc enim vi-
 detur ad dei temptationem pertinere.
Vnde ambrosius super lucam. **Sorte**
 eligitur quod humano iudicio non
 comprehenditur. **Secundo** si quis in
 necessitate absque reuerentia sortibus
 utatur. **primo** cum magna delibera-
 tione et premissa oratione debet fieri
 exemplo apostolorum in electione ma-
 thie. **Actuum** xv. **Vnde** beda super actuum apo-
 stolorum et ponitur xxvi. q. ij. capitulo
 non exemplo mathie. **Si** qui tamen
 inquit necessitate aliqua compulsi
 deum putant sortibus exemplo aposto-
 lorum esse consulendum videant hoc
 ipsos apostolos non nisi collecto fra-
 trum cetero precepto fuis ad deum egisse.
Tertio si diuina oracula ad terrena
 negotia communicant. **De** hoc scribit
 augustinus ad inquisitiones ianuarij
 et ponit xxvi. q. secunda capitulo. **hij**
 quid tamen mihi displicet consuetudo
 si ad negotia secularia et ad vite hu-
 ius vanitatem diuina oracula velle
 conutere. **Quarto** si in electionibus
 ecclesiarum que ex inspiratione spiritus

sancti fieri debent aliqui sortibus
 utantur. **Vnde** dicit beda super ac-
 tus apostolorum. **Matthias** ante pen-
 tecosten ordinandus sorte queritur
 quia nondum erat plenitudo spiritus
 sancti in ecclesia effusa. **Septem** autem
 dyacom postea non sorte sed electi-
 one discipulorum sunt ordinati. **secundum**
 autem est in corporalibus dignitatibus
 que ordinantur ad terrena disponenda.
Ideo in electione illarum possunt homines
 uti sortibus sic in diuisione regni tempora-
 lium dicitur. **Si** vero aliqua neces-
 sitas alia ab electione dignitatis ecclesie
 imineat. **licitum** est cum debita reue-
 rentia sortibus diuinum implorare auxi-
 lium. **Vnde** dicit augustinus in episto-
 la ad honoratum. **Si** iter dei ministros
 sit disceptatio qui eorum tempore per-
 seucionis maneat ne fuga omnium et
 qui eorum fugiant ne morte omnium
 ecclesia deserat. **Si** hoc disceptatio
 alieno poterit terminari quantum mihi
 videtur qui maneat et qui fugiat
 sorte eligendi sunt. **et** hoc modo vti sunt
 sortibus viri sancti in veteri testamento. **Ut**
 Josue et saul. **Regum** xiiij. et zacharias
 luce primo et matthei actuum primo.
Sed quod de iudicio ferri cadentis vel aq-
 bulientis. **Respondit** sanctus thomas
 ubi supra articulo tercio dicens quod huius-
 modi illicitum est iudicium quia or-
 dinatur ad iudicandum occulta quod
 diuino iudicio reservatur.
Secundo quia huiusmodi iudicium
 non est diuina auctoritate sanxitum
 primo potius prohibitum. **ut** patet
 in decreto stephani pape. **secunda**. q.
 secunda capitulo consulisti ubi dicit

Nā ferri cādētis vel aque feruentis
 examinacōe s; cōfessione torqueri a
 quolibet sacri non cessent canones
Sequē Spōtanea em̄ cōfessione vel
 testium appbacoē publicata delicta
 habito pre oculis dei timōe com
 missa sunt regimim̄ nostro iudicacōe
 occulta vero q̄ in cognita sunt illi re
 suanda qui sol⁹ nouit corda filioꝝ
 hōim **S**ic q̄ de monachia .ij. q.
 v. c. monachia **D**icit ibidē Quā
 uis dauid cū golia semel pugnauit
 nusquam tamē p̄ lege tenenda di
 uina sanxit auctoritas Cū huiusmodi
 sectantes deum temptare videantur
Idem patet ext̄ de pueris vltimo. c.
 significasti. cū sup̄ furti crimine qui
 dam accusaretur coactus est inire
 duellū in quo alijs peccatis suis pre
 pedietib⁹ cecidit. postea furtū ap̄d
 alios est inuentū **I**deo talia iudicia
 sc; ferri cādētis. aq̄ bulietis q̄ monō
 chie ibidem ibibent̄ i. c. cur suscepi
Et in vltimo. dilecti quia deus in il
 lis temptatur **E**xtra de purgacōne
 ca. ex tuarum ne clerici vel monachi
 et. **C.** de gladiatoribus le. v. m. ca.

Primum p̄ceptū explicat feliciter

Secundū p̄ceptū sequitur